

Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту министрлігі
Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

**МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫНЫҢ МЕКТЕПТЕРІН ДАМУ
БАҒДАРЛАМАСЫН ӘЗІРЛЕУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК
ҰСЫНЫМДАР**

Астана, 2023

БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының Ғылыми-әдістемелік кеңесі шешімімен ұсынылды (18.07.2023 жылғы № 4 хаттама).

Маңғыстау облысының мектептерін дамыту бағдарламасын әзірлеу бойынша әдістемелік ұсынымдар. – Астана: БІ. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2023. – 86 б.

Ұсынымның бірінші бөлімінде өңірдің білім беру жүйесінің ағымдағы жағдайына талдау жасалды, білім беруді дамытудың өзекті мәселелері, қолданыстағы жоспарлы құжаттарды тиімді іске асыруға кедергі келтіретін факторлар анықталды. Ұсынымдаманың екінші бөлімінде мектептерді дамыту бағдарламасын әзірлеу бойынша алдын ала іс-шараларды өткізу бойынша практикалық ұсынымдар берілді, бағдарламаға, оның құрылымына қойылатын талаптар, мектепті дамыту Бағдарламасын әзірлеу құралдары мен мәселелері ашылады.

Маңғыстау облысының білім беру ұйымдарының басшыларына, әдіскерлеріне және педагогтарына жолданады.

© БІ. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2023

МАЗМҰНЫ

Кіріспе	4
I МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫНЫҢ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙЫ	7
1.1 Демографиялық және әлеуметтік-экономикалық жағдай	7
1.2 Білім алушылар желісі және контингенті	9
1.3 Мектептердің инфрақұрылымы және құрылысы	10
1.4 Кадрлық ресурстар	11
1.5 Білім сапасы	16
1.6 Қосымша білім	21
1.7 Маңғыстау облысының білім беруді дамыту жөніндегі бағдарламалық құжаттары мен жоспарлары	22
1-бөлім бойынша қорытындылар	25
II МЕКТЕПТІ ДАМУ БАҒДАРЛАМАСЫН ӘЗІРЛЕУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР	26
2.1 Даму бағдарламаларына қойылатын негізгі талаптар	26
2.2 Мектепті дамыту бағдарламасының құрылымы	30
2.3 Даму бағыттарын анықтау үшін мектеп қызметін талдау	30
2.4 Бағдарламаны әзірлеудің нормативтік-құқықтық базасы	33
Мектепті дамыту бағдарламасын әзірлеу бойынша ұсынымдар	35
Қорытынды	49
Пайдаланылған әдебиеттер тізімі	50
1-Қосымша	51
2-Қосымша	83
3-Қосымша	85

КІРІСПЕ

Мектепті дамыту бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) білім беруді ұйымдастырудағы жүйелі, тұтас өзгерістерді көрсететін іргелі басқару құжаттарының бірі болып табылады.

Бағдарлама білім беру ұйымының жұмысының барлық бағыттарын біртұтас тұтастыққа біріктіреді және белгіленген басымдықтарды ескере отырып, Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың бағдарламалық құжаттарында мектептегі білім беру жағдайына алынған талдау нәтижелері бойынша болашақ оң өзгерістердің бағытын анықтайды.

Мектеп оқу-тәрбие процесі жүзеге асатын жалпы білім беретін ұйым ретінде қоғаммен бірге дамиды. Соңғы онжылдықтарда мектепте және бүкіл білім беру жүйесінде айтарлықтай, терең өзгерістер болды. Маңғыстау облысында - мұнай-газ секторы негізін құрайтын өнеркәсіптік өңірде мектептің жұмыс істеуі мен дамуы мәселелері өзекті болып отыр.

Қазіргі таңда облыста 185 жалпы білім беретін мектеп бар, оның 145-і күндізгі мемлекеттік мектептер (124-і қазақ тілінде оқытатын, 5-і орыс тілінде, 16-сы аралас), 4-і кешкі, 30-ы жекеменшік, 5-і түзету мектептері, НЗМ – 1. Облыста 2739 білім алушы оқитын 10 шағын мектеп бар.

Маңғыстау облысы бойынша бала туылу көрсеткішінің өсуі республикадағы ең жоғары көрсеткіштердің бірі болып табылады және көші-қон ағыны жоғары аймақтардың бірі болып табылады. Соңғы 5 жылда мектептердегі оқушылар саны 38 мың балаға, 137 мыңнан 175 мың балаға өсті. 2022-2023 оқу жылында облыс бойынша 1-сыныпқа 20 100 білім алушы қабылданды (2021-2022 оқу жылында – 18 550).

2021-2022 оқу жылының қорытындысы бойынша облыста 35 мың бала (барлық оқушылардың 20%) контингенті бар 18 үш ауысымды мектеп (мектептердің жалпы санынан 9,8%) жұмыс істеді. Сонымен бірге, Қазақстан Республикасы білім алушыларының PISA-2018, PIRLS-2021 халықаралық салыстырмалы зерттеулеріне қатысу нәтижелері бойынша Маңғыстау облысы республика бойынша ең төменгі көрсеткіштердің бірі болып табылады.

Маңғыстау облысының білім беру жүйесінің ағымдағы ахуалына жүргізілген талдау өңірдің білім беру жүйесінде іске асырылатын бағдарламалық құжаттар мен жоспарлардың тиімділігін жетілдіру және арттыру бойынша негізгі мәселелерді айқындауға мүмкіндік берді. Қолданыстағы жоспарлы құжаттарды тиімді іске асыруға кедергі келтіретін негізгі факторлар анықталды.

Үкіметтің 2023 жылғы 28 наурыздағы қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасында «мектепшілік бақылау бағыттары бойынша табысты нәтижелер мен кемшіліктерді бақылау негізінде тұрақты талдау және бағалау мектепті басқару қызметінің сапасын арттыруға және жоғары нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді. Балалардың білім сапасын арттыру мәселелерінде әр мектептің ішкі ресурсы пайдаланылатын болады».

Бұл міндетті өңірлік деңгейде жүзеге асыру үшін әртүрлі әдістер,

ұстанымдар мен тәсілдер қолданылады. Мысалы, Маңғыстау облысында Маңғыстау облысының білім беру жүйесін дамытудың өңірлік жол картасына сәйкес «Цифрлық мұғалім», «Маңғыстау облысының үздік жалпы білім беретін мектептер желісі» Маңғыстау облысының тұлғалар есімі берілген атаулы мектептер», «Математикалық прогресс», «Мектепті қолдаудың ашық алаңдары», «Жоғары сынып оқушыларын болашақ мамандықтарға және цифрлық экономикаға оқыту және дайындау және т.б. жалпы білім сапасын арттыруға бағытталған түрлі білім беру жобалары кеңінен ұсынылуда. Бұл жобаларға облыстың 145 мектебі қатысуда.

Маңғыстау облысын әлеуметтік-экономикалық дамытудың 2021-2025 жылдарға арналған кешенді жоспарында «Жаңаөзен қаласының жалпы білім беретін мектептерінде білім беру сапасын арттыру, оның ішінде «Білім-Инновация» лицейлерінің тәжірибесі негізінде білім алушыларды кәсіби бағдарлау және бірыңғай ұлттық тестілеуге дайындау (мектеп қызметінің тиімділігін талдау, кадрларды тарту)» қарастырылған.

«Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту, орта, арнаулы, қосымша, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарының педагогтері жүргізу үшін міндетті құжаттардың тізбесін және олардың нысандарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 6 сәуірдегі № 130 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2023 жылғы 17 наурыздағы № 68 бұйрығына сәйкес білім беру ұйымы 5 жылға арналған Мектепті дамыту бағдарламасын әзірлеуде.

Бағдарлама негізгі стратегиялық басқару құжаты, басқару органының құралы, маңызды мәселені шешу үшін ресурстарды тарту үшін қажетті мектеп өмірінің негізгі салаларында өзгерістерге мұқтаж барлық маңызды жаңалықтарды жүзеге асыру жоспары ретінде қарастырылады. Менеджмент тұрғысынан Мектепті дамыту бағдарламасы білім беру ұйымының күнделікті қызметінде жедел басқару шешімдерін қабылдауға негіз болады.

Бағдарлама әзірленген сәттен бастап толық іске асырылғанға дейін бірнеше кезеңнен өтеді:

- жұмыс тобын құру;
- стратегиялық құжаттарды зерделеу;
- білім беру ұйымының ағымдағы жағдайына ақпарат жинау және талдау, ұйымның әлеуетін бағалау;
- бағдарлама әзірлеу;
- бағдарламаны сараптау және бағалау;
- бағдарламаны келісу және бекіту;
- бағдарламаны іске асыруды басқару;
- бағдарламаның орындалу барысын бақылау.

Маңғыстау облысының мектептерін дамыту бағдарламасын әзірлеу бойынша әдістемелік ұсынымдарды әзірлеудің өзектілігі кадрлық, ақпараттық, материалдық ресурстарды жұмылдыруға, білім беру процесінің барлық субъектілерінің күш-жігерін біріктіруге мүмкіндік беретін басқару міндеттерін шешуде айқындалушы фактор ретінде стратегиялық жоспарлаудың рөлін арттыру

қажеттілігіне байланысты.

Өңірде білім беру сапасын арттыру проблемаларын шешу, мектепті дамытудың мақсаты мен міндеттерін қою мен түсінудің айқындылығы білім беру ұйымын дамыту бағдарламасының болуы мен пысықталу дәрежесіне байланысты.

Осы Әдістемелік ұсынымдардың мақсаты білім беру сапасын арттыру жөніндегі мемлекеттік саясатты іске асыру шеңберінде мектептерді дамыту бағдарламасын әзірлеуге бірыңғай тәсілді қалыптастыру болып табылады.

Маңғыстау облысының мектептерін дамыту бағдарламасы бойынша әдістемелік ұсынымдар Қазақстан Республикасының Президенті Қ. Тоқаевтың 2022 жылғы 7 қарашадағы Маңғыстау облысына жұмыс сапары барысында берген тапсырмасын іске асыру шеңберінде әзірленді.

Әдістемелік ұсынымдарды әзірлеу кезінде 2023 жылғы 26-30 мамырда өңірге сапар қорытындысы бойынша мобильді топ ҚР Оқу-ағарту министрлігі Ақпараттық-талдау орталығы, сондай-ақ Маңғыстау облысының білім басқармасы ұсынған материалдар пайдаланылды.

ҚР Оқу-ағарту министрлігінің өкілдерінен, Ақпараттық-талдау орталығының сарапшыларынан және Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының қызметкерлерінен тұратын мобильді жұмыс тобының Маңғыстау облысына сапары барысында орта мектептерде болып, білім басқармасының қызметкерлерімен, арнайы бағдарлама бойынша өңірге келген педагогтармен кездесулер өткізді (Мұғалімдер тапшылығы бар өңірлер үшін тиісті қолдау шаралары пакетімен үздік педагогтерді тарту қағидалары).

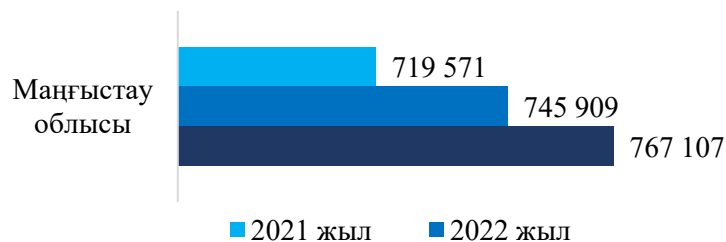
Бұл жұмыста мектепті дамыту бағдарламасын әзірлеу бойынша әдістемелік ұсынымдар ұсынылып, мектепті дамыту бағдарламасын әзірлеу құралдары мен мәселелері қамтылған.

Әдістемелік ұсынымдар білім беру ұйымдарының басшыларына, әдіскерлері мен педагогтарына, даму бағдарламаларын дайындау жөніндегі жұмыс топтарының мүшелеріне арналған.

I МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫНЫҢ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙЫ

1.1 Демографиялық және әлеуметтік-экономикалық жағдай

Маңғыстау облысының халық саны соңғы 3 жылда тұрақты өсуде. 2023 жылдың басындағы жағдай бойынша өңірде 767 мың адам тұрады, оның 420 мыңы ауылдық жерлерде (1-сурет).

1-сурет. Маңғыстау облысының халық саны, 2021-2023 жж., адам.

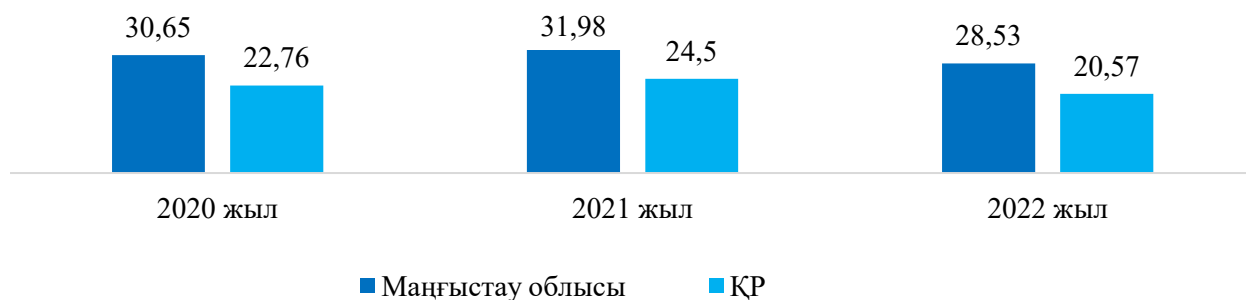
Маңғыстау облысында балалар мен жасөспірімдер санының жоғары көрсеткіші байқалады. Мәселен, 18 жасқа дейінгі халық саны 2023 жылы 331 731 адамды немесе өңір халқының 43% құрады. Олардың ішінде 4 жасқа дейінгі балалар саны басым – олардың саны 15-18 жас аралығындағы жасөспірімдерге қарағанда үш есе көп (1-кесте).

1-кесте - Маңғыстау облысының халық саны 0-ден 18 жасқа дейін, адам

Жасы	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.
0	21 581	23 017	21 420
1	20 246	21 554	22 987
2	19 750	20 203	21 549
3	19 168	19 795	20 193
4	19 550	19 444	19 784
5	19 042	19 871	19 435
6	18 972	19 290	19 859
7	18 243	19 287	19 280
8	16 919	18 676	19 280
9	16 214	17 386	18 671
10	15 171	16 759	17 380
11	14 754	15 908	16 752
12	14 302	15 357	15 903
13	12 948	15 069	15 345
14	12 267	13 883	15 053
15	11 151	12 577	13 875
16	11 102	11 547	12 630
17	9 765	10 860	11 544
18	9 473	9 335	10 791

Өңірдер ел бойынша туудың жалпы коэффициенті ең жоғары. Бұл көрсеткіш жалпы республикалық көрсеткіштен 8 промиллеге (‰) асып, 2022

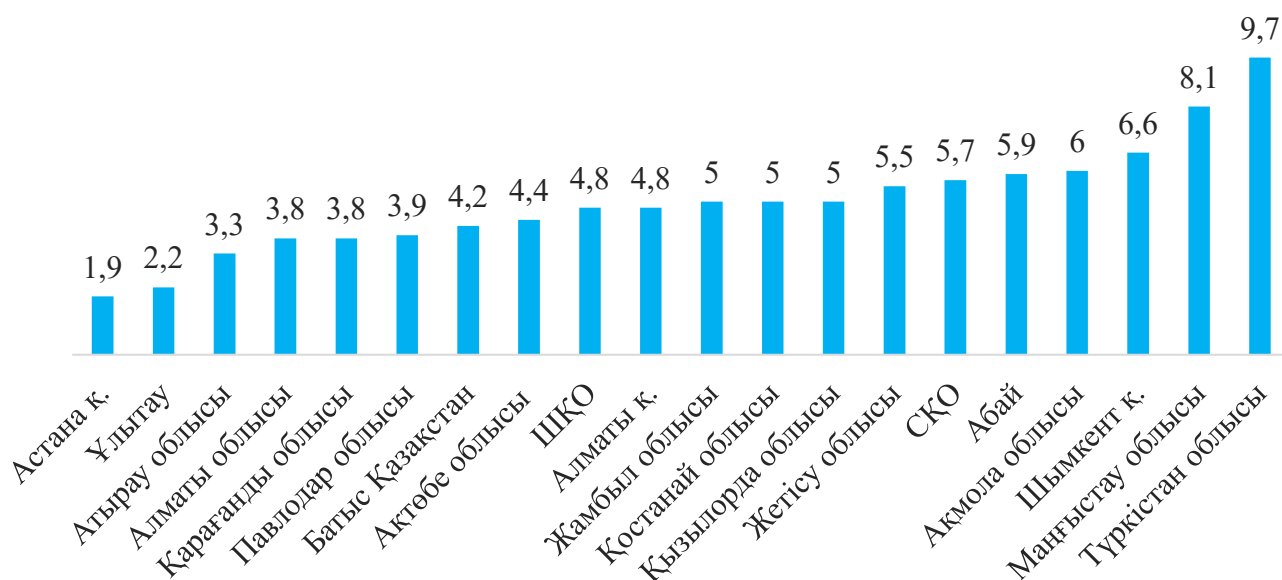
жылы 1000 адамға шаққанда 28,53 тууды құрады (2-сурет). Бала туудың жоғары деңгейі әлеуметтік инфрақұрылымға, оқушы орындарының жетіспеушілігіне және мұғалімдерге үлкен жүктеме әкелуі мүмкін. Бұл қолданыстағы мектеп инфрақұрылымын кеңейту / оңтайландыру қажеттілігін көрсетеді.

2-сурет. Туудың жалпы коэффициенті/‰

Маңғыстау облысы келген мигранттар саны бойынша көш бастап тұр. Өңірдегі иммиграциялық ағын 2022 жылы 17 425 адамның 3 504-ін құрады, яғни әрбір төртінші иммигрант Маңғыстау облысын таңдайды. Оның 60% – дан астамы-ұлты бойынша қазақтар (3504 адамның 2206-сы). Бұл демографиялық үрдіс өңірге көшіп келген отбасылардан шыққан балаларға, оның ішінде қандастарға қосымша көмек көрсету қажеттігін көрсетеді.

Өңірде кедейлік деңгейінің ең жоғары көрсеткіштерінің бірі атап өтілді. Мәселен, Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросы деректері бойынша 2022 жылғы жағдай бойынша табысы ең төменгі күнкөріс деңгейінен төмен халықтың үлесі өңірде 8,1%–. (ҚР-5,2%) құрады.

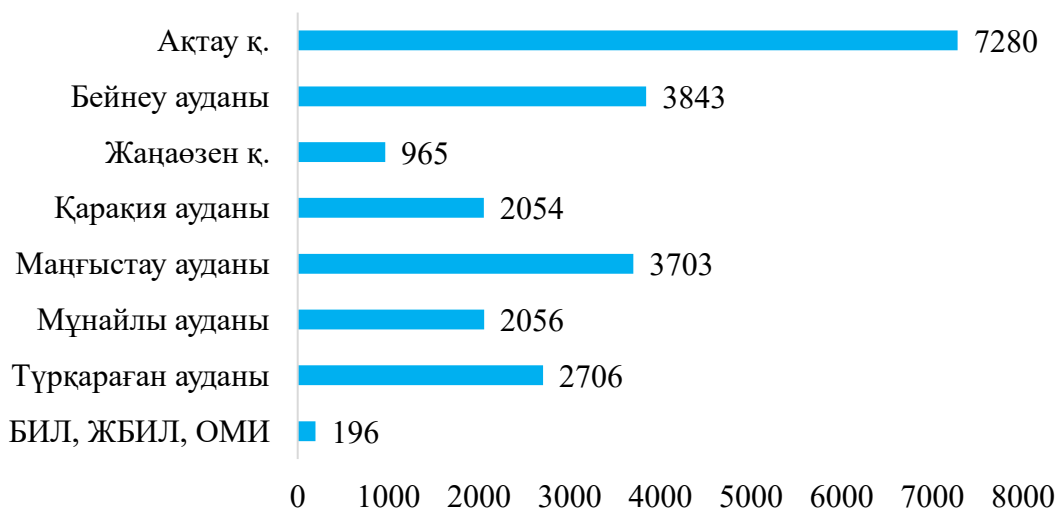

3-сурет. Табысы ең төменгі күнкөріс деңгейінен төмен халықтың үлесі, 2022 ж., %

Өңір экономикасының негізін мұнай-газ секторы құрайды, онда жұмыс вахталық әдісті көздейді. Вахталық әдіспен 15 күн немесе одан да көп жұмыс істейтін ата-аналар отбасымен аз уақыт болады. Демек, бұл білім алушылардың

ата-аналарының білім беру процесіне қатысуына әсер етеді. Әр түрлі зерттеулер ата-аналарды мектеп өміріне тарту оң академиялық нәтижелерге және балалар мен жасөспірімдердің салауатты мінез-құлқына ықпал ететінін көрсетеді (Peters et al., 2007; Every Child Matters, 2003).

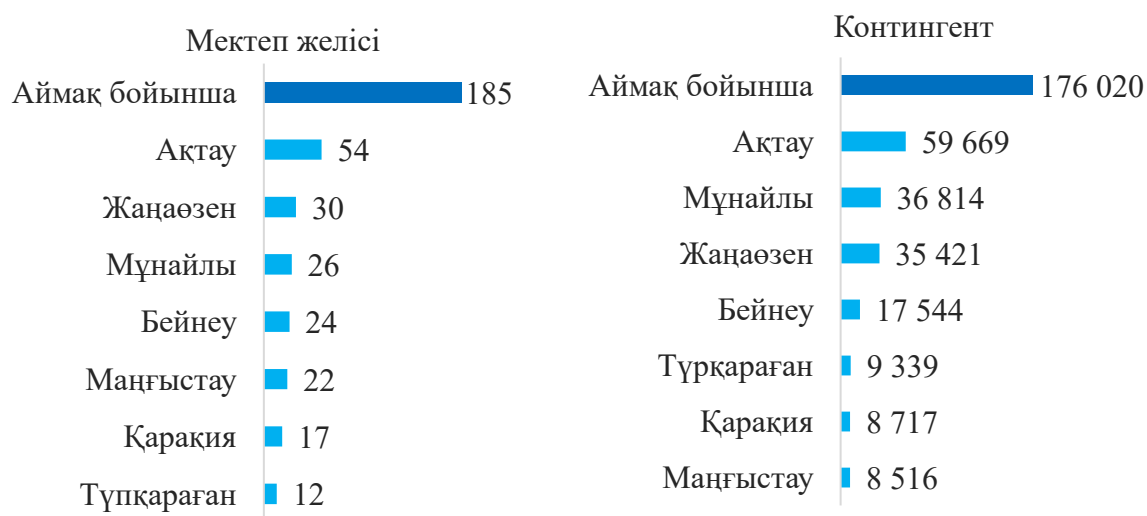
Маңғыстау облысында ата-аналары вахталық әдіспен жұмыс істейтін оқушылардың ең көп пайызы Маңғыстау ауданында тіркелген - 44%. Қарақия ауданының әрбір төртінші оқушысының (24%) ата-аналары да осы әдіспен жұмыс істейді. Бейнеу ауданында бұл көрсеткіш 24% құрайды. Ақтауда бұл әрбір сегізінші оқушы, яғни 12% және Мұнайлы ауданындағы көрсеткіштің жартысы-6% (4-сурет).

4-сурет. Ата-аналары вахталық әдіспен жұмыс істейтін оқушылар саны

1.2 Білім алушылар желісі және контингенті

Қазіргі уақытта Маңғыстау облысында 176 020 оқушыдан тұратын 185 мектеп жұмыс істейді. Әрбір үшінші оқушы Ақтау қаласында, әрбір бесінші оқушы Жаңаөзен қаласында және Мұнайлы ауданында оқиды. Осы үш елді мекенде / ауданда оқушылар мен орта білім беру ұйымдарының ең көп саны шоғырланған (5-сурет).

5-сурет Маңғыстау облысының күндізгі мемлекеттік жалпы білім беретін мектептерінің желісі және контингенті, 2023 ж.

Өңірде жалпы саны 2739 оқушысы бар 10 шағын жинақты мектеп (ШЖМ) жұмыс істейді. ШЖМ облыстың үш ауданында орналасқан: Бейнеу ауданы – 6, Қарақия ауданы – 2, Маңғыстау ауданы – 2.

Әрбір екінші оқушы көп балалы отбасынан шыққан (46%). Әлеуметтік осал білім алушылардың басқа санаттары арасында мынадай көрсеткіштер атап өтілді: аз қамтылған отбасылардан – 29 мың, жетім балалар-207, ата – анасының қамқорлығынсыз қалған балалар – 193. Сондай-ақ, Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар – 954, Қандас мәртебесі бар – 965. (2-кесте).

2-кесте. Халықтың әлеуметтік осал топтарынан білім алушылардың саны, 2023, адам

	аз қамтылған отбасылардан	көпбалалы	жетім балалар	ата – анасының қамқорлығынсыз қалған балалар	ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар	қандас
Ақтау қ.	4 973	22 250	80	101	954	91
Бейнеу	3 843	8 325	32	13	196	95
Жаңаөзен қаласы	4 444	16 166	39	19	247	194
Қарақия	1 050	4 059	9	8	97	37
Маңғыстау	1 173	5 482	9	2	72	1
Мұнайлы	12 239	18 980	29	36	483	505
Түпқараған	1 658	5 561	9	14	90	42
Аймақ бойынша жиыны	29 380	80 823	207	193	2 139	965

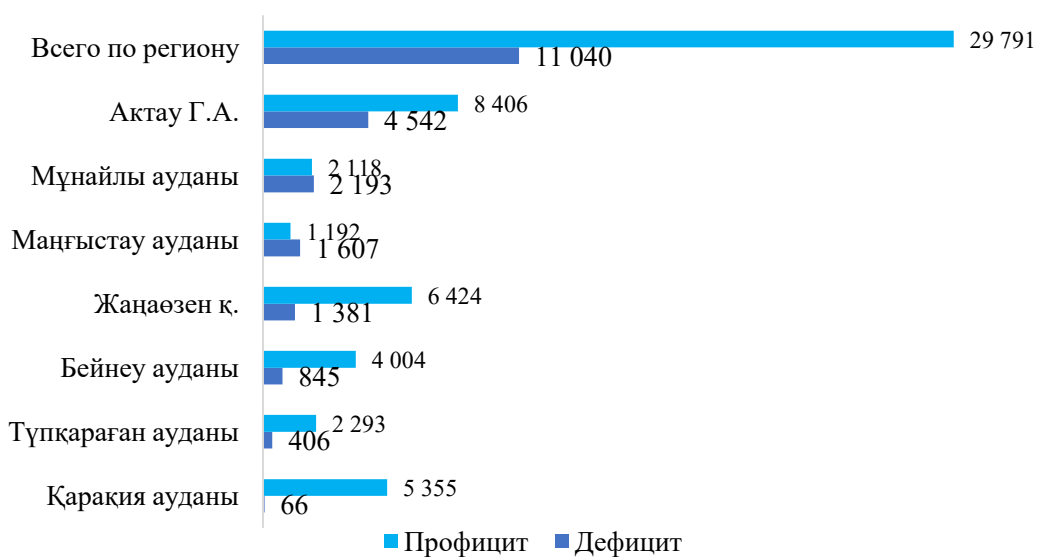
Өңірдің 114 жалпы білім беретін мектебінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар 1101 білім алушы оқиды. Бұл мектептерде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен психологиялық-педагогикалық қолдауды жүзеге асыратын 60 логопед, 85 дефектолог, 86 педагог-ассистент жұмыс істейді.

1.3 Мектептердің инфрақұрылымы және құрылысы

Өңірде 185 мектептің 2-сі апатты (Бейнеу ауданы – 1, Жаңаөзен қаласы - 1), 15 – үш ауысымды (Мұнайлы ауданы және Ақтау қаласы-5, Түпқараған ауданы – 2, Жаңаөзен қаласы, Бейнеу және Маңғыстау ауданы – 1) болып табылады.

Оқушы орындарының тапшылығы 11 мың, профицит-2,5 есе жоғары (29, 8 мың). Оның ішінде оқушы орындарының тапшылығының 40% - дан астамы Ақтау қаласында (4,5 мың) байқалды. Нәтижелер оқушы орындарын

оңтайландыру бойынша күшейтілген шаралар қабылдау қажеттілігін көрсетеді (6-сурет).

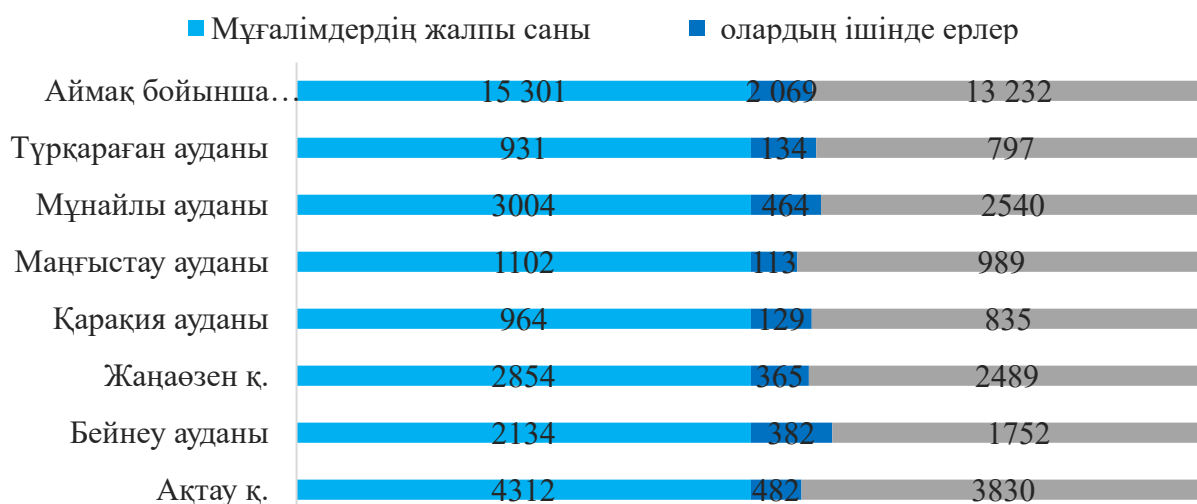
6-сурет. Маңғыстау облысындағы оқушы орындарының тапшылығы мен профициті, 2023 ж.

Сонымен қатар, білім беруді цифрландырудың маңызды көрсеткіші педагогтар мен оқушылардың жоғары жылдамдықты Интернетке қолжетімділігін кеңейту болып табылады. Интернетке қолжетімділік 184 мектепте (оның ішінде 73-ші қалада, 111-ші ауылда) қамтамасыз етілген, оның 88-і Халықаралық Электр байланысы одағының (ХЭБО) ұсынымдарына кемінде 20 Мбит/с сәйкес келмейді.

1.4 Кадрлық ресурстар

Өңірде педагогтардың жалпы саны 15 301 адамды құрайды. Оның 4,3 мыңнан астамы Ақтау қаласында, 3 мыңы Мұнайлы ауданында жұмыс істейді. Маңғыстау облысында гендерлік фактор бойынша мамандықтың айтарлықтай феминизациясы байқалады. Әйел мұғалімдердің үлесі 86,5% құрайды (7-сурет).

Сонымен қатар, білім беруді цифрландырудың маңызды көрсеткіші педагогтар мен оқушылардың жоғары жылдамдықты Интернетке қолжетімділігін кеңейту болып табылады. Интернетке қолжетімділік 184 мектепте (оның ішінде 73-ші қалада, 111-ші ауылда) қамтамасыз етілген, оның 88-і Халықаралық Электр байланысы одағының (МЭС) ұсынымдарына кемінде 20 Мбит/с сәйкес келмейді.

7-сурет. Маңғыстау облысының күндізгі жалпы білім беретін мемлекеттік мектептері педагогтерінің саны, 2023 ж.

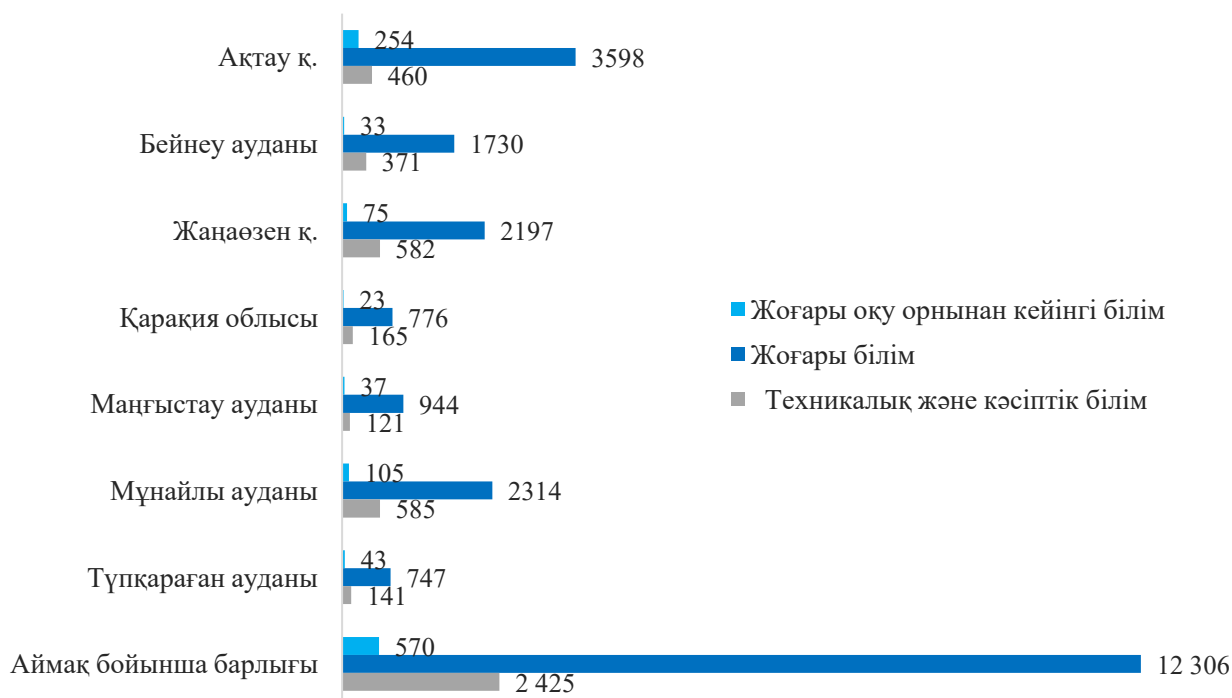
Педагогтердің сапалық құрамын талдау білімі жоғары және біліктілік санаты бар педагогтардың саны Республика бойынша төмен екенін көрсетті.

Атап айтқанда, өңір мұғалімдерінің 37% - «педагог» бастапқы біліктілік санаты бар (ҚР-27%) (3-кесте).

3-кесте. Маңғыстау облысы педагогтерінің біліктілік санаттары, 2023 ж., адам

Аудан	Жоғары санат	Бірінші санат	Екінші санат	педагог	педагог-модератор	педагог-эксперт	педагог-зерттеуші	педагог-шебер	Модератор НЗМ	НЗМ мұғалімі	Мұғалім-Стажер НЗМ	Мұғалім-Эксперт НЗМ
Ақтау қ.	121	100	95	1633	800	541	830	55	30	61	41	5
Бейнеу	10	54	84	771	371	530	305	9	0	0	0	0
Жаңаөзен қ.	32	35	105	1106	613	492	438	33	0	0	0	0
Қарақия	31	17	28	339	216	170	160	3	0	0	0	0
Маңғыстау	20	27	23	358	236	230	195	13	0	0	0	0
Мұнайлы	23	51	93	1101	777	631	305	23	0	0	0	0
Түрқараған	7	19	26	314	220	156	161	28	0	0	0	0
БАРЛЫҒЫ	244	303	454	5 622	3 233	2 750	2 394	164	30	61	41	5

Мұғалімдердің көпшілігінде жоғары (80,4%) немесе жоғары оқу орнынан кейінгі (3,7%) білім бар. Педагогтердің 16% - ға жуығы тек техникалық және кәсіптік білімі бар, бұл ҚР-дан екі есе көп (7,1%).

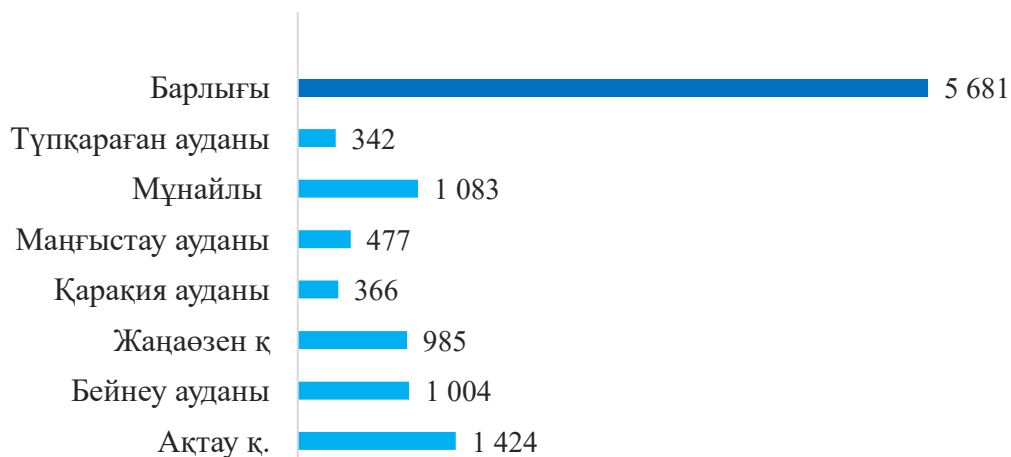
8-сурет. Маңғыстау облысының күндізгі жалпы білім беретін мемлекеттік мектептері педагогтерінің білім деңгейі, 2023 ж.

Өңірде жұмыс тәжірибесі аз педагогтардың саны көп екені анықталды. Мәселен, өңірдің әрбір төртінші педагогының (27%) 3 жылға дейінгі жұмыс өтілі бар (ҚР – 21%). Әрбір бесінші педагог (20%) мамандықта 20 жылдан астам жұмыс істейді (ҚР – 27%). Өңірде 11 жылдан 20 жылға дейінгі (11-15 жыл – 12%, 16-20 жыл – 9%) өтілі бар педагогтардың ең аз үлесі атап өтілді (4-кесте).

4-кесте. Маңғыстау облысы педагогтерінің педагогикалық жұмыс өтілі, 2023 ж., адам

Аудан	Педагогтердің жалпы саны	оның ішінде педагогикалық жұмыс өтілі бар					
		3 жылға дейін	3 жылдан 5 жылға дейін	6 жылдан 10 жылға дейін	11 жылдан 15 жылға дейін	16 жылдан 20 жылға дейін	20 жылдан жоғары
Ақтау қ.	4312	1128	534	648	487	386	1129
Бейнеу	2134	548	291	365	297	209	424
Жаңаөзен қ.	2854	925	394	415	329	221	570
Қарақия	964	229	138	201	111	95	190
Маңғыстау	1102	309	125	176	141	138	213
Мұнайлы	3004	845	512	645	329	248	425
Түпқараған	931	209	143	174	121	100	184
БАРЛЫҒЫ	15 301	4 193	2 137	2 624	1 815	1 397	3 135

Педагогтердің жалпы санының тек 37%-ы ғана соңғы 3 жылда біліктілікті арттыру курстарынан өткен (барлық курстар). Аудандар бөлінісінде өткендердің ең аз үлесі Ақтау және Жаңаөзен қалаларында (тиісінше 33% және 34,5%), ең үлкені Бейнеу ауданында (47%) (9-сурет).

9-сурет. Біліктілікті арттыру курстарынан өткен педагогтар саны, Маңғыстау облысы, 2023 ж.

Әлеуметтік педагогтар мен психологтарға келетін болсақ, олардың контингенті 403 адамды құрайды (педагог-психологтар – 262, әлеуметтік педагогтар - 141). Әлеуметтік педагогтардың 88,7% - жоғары немесе жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар, мектеп психологтары арасында бұл көрсеткіш 96,9% - ға тең.

Әлеуметтік педагогтардың 40% –3 жылға дейін шағын жұмыс өтілі бар. Мектеп психологтарының арасында бұл көрсеткіш 35% құрайды (5,6-кестелер).

5-кесте-Маңғыстау облысының әлеуметтік педагогтарының білім деңгейі және еңбек өтілі, 2023, адам

Аудан	Әлеуметтік педагогтердің жалпы саны	оның ішінде білім бойынша			оның ішінде педагогикалық жұмыс өтілі бар					
		Жоғары оқу орнынан кейінгі білім	жоғары білім	ТиПО	3 жылға дейін	3 жылдан 5 жылға дейінгі	6 жылдан 10 жылға дейінгі	11 жылдан 15 жылға дейінгі	16 жылдан 20 жылға дейінгі	20 жылдан жоғары
Ақтау	25	0	25	0	11	5	4	1	2	2
Бейнеу	31	1	25	5	13	3	7	4	1	3
Жаңаөзен.	20	1	18	1	11	5	2	0	1	1
Қарақия	12	0	9	3	4	1	2	2	3	0
Маңғыстау	16	1	14	1	2	2	3	2	4	3
Мұнайлы	23	0	18	5	10	5	6	0	1	1
Түпқараған	14	0	13	1	6	0	5	0	1	2
БАРЛЫҒЫ	141	3	122	16	57	21	29	9	13	12

6-кесте-Маңғыстау облысының мектеп психологтарының білім деңгейі және еңбек өтілі, 2023, адам

Ауданы	Жалпы психологтар (педагог-психологтар)	оның ішінде білім бойынша			оның ішінде педагогикалық жұмыс өтілі бар					
		Жоғары оқу орнынан кейінгі білім	жоғары білім	Жоғары оқу орнынан кейінгі білім	жоғары білім	Жоғары оқу орнынан кейінгі білім	жоғары білім	Жоғары оқу орнынан кейінгі білім	жоғары білім	Жоғары оқу орнынан кейінгі білім
Ақтау	65	3	60	2	25	9	8	13	3	7
Бейнеу	38	1	36	1	7	11	8	5	3	4

Жаңаөзен	50	2	47	1	22	8	8	4	3	5
Қарақия	25	0	25	0	12	3	2	3	0	5
Маңғыстау	27	2	25	0	7	8	3	6	1	2
Мұнайлы	39	1	35	3	15	6	13	3	0	2
Түпқараған	18	0	17	1	3	1	7	4	2	1
БАРЛЫҒЫ	262	9	245	8	91	46	49	38	12	26

Әлеуметтік педагогтердің көпшілігі (63%) – «педагог» бастапқы біліктілік санатына ие, мектеп психологтары арасында үлесі 54%-ды құрайды (7-кесте).

7-кесте - Маңғыстау облысының мектеп психологтары мен әлеуметтік педагогтарының біліктілік санаты, 2023 ж., адам

Аудан	Әлеуметтік педагогтардың жалпы саны	олардың ішінде санаты бар					
		Педагог-зерттеуші	Педагог-сарапшы	Педагог-модератор	Педагог	Жоғары санат	Екінші санат
Ақтау	25	2	2	1	20	0	0
Бейнеу	31	0	11	1	17	1	1
Жаңаөзен.	20	0	2	4	13	0	1
Қарақия	12	0	1	3	6	2	0
Маңғыстау	16	2	4	4	6	0	0
Мұнайлы	23	0	2	2	17	0	2
Түпқараған	14	0	1	3	10	0	0
БАРЛЫҒЫ	141	4	23	18	89	3	4

Аудан	Психологтардың жалпы саны (педагог-психологтар)	олардың ішінде санаты бар							
		Педагог-зерттеуші	Педагог-сарапшы	Педагог-модератор	Педагог	Жоғары санат	Бірінші санат	Екінші санат	НЗМ мұғалімі
Ақтау Г.А.	65	5	5	13	35	0	2	4	1
Бейнеу	38	2	2	8	21	0	2	3	0
Жаңаөзен Г.А.	50	0	5	7	28	1	2	7	0
Қарақия	25	2	4	4	15	0	0	0	0
Маңғыстау	27	0	6	12	9	0	0	0	0
Мұнайлы	39	1	4	7	23	0	1	3	0
Түпқараған	18	0	2	4	10	0	0	2	0
БАРЛЫҒЫ	262	10	28	55	141	1	7	19	1

Педагогтерге де қажеттілік байқалады. ҰБДҚ деректері бойынша облыста кадрлардың жетіспеушілігі 251 педагогті құрайды (ҚР – 4 673), оның ішінде Ақтау қаласында - 17, Жаңаөзен қаласында - 5, Түпқараған ауданында – 3. Жетіспеушіліктің көп бөлігі орыс тілінде оқытатын сыныптардағы математика мұғалімдеріне тиесілі – 8.

Жалпы орта білім беру жүйесіндегі педагог кадрлардың тапшылығы көптеген жылдар бойы өзекті мәселе болып келе жатқандығын атап өткен жөн.

Мектептердегі тиімді менеджмент білім сапасын қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады. Маңғыстау облысында мектеп директорларының 61,4%-ының 25 жылдан астам еңбек өтілі бар, бұл білім беру ұйымдары басшыларының зейнеткерлік жасқа жетуіне байланысты таяу жылдарда басқарушы кадрлардың жетіспеушілігін тудыру қаупін көрсетеді.

Сондай-ақ, әрбір үшінші директордың басшылық лауазымда жеткілікті тәжірибесі жоқ: директорлардың 35,8% - ның бұл лауазымда 0-3 жылға дейін ғана жұмыс өтілі бар.

Қазіргі уақытта өңір бойынша мектеп директорлары менеджмент бойынша 73,7% - ы, пәндер бойынша 49,6% - ы біліктілік курстарынан өткен.

1.5 Білім сапасы

PISA зерттеуі бойынша Маңғыстау облысының білім сапасы

2018 жылғы PISA зерттеулерінде Маңғыстау облысы зерттеудің барлық үш бағытынан Қазақстан бойынша орташадан төмен нәтиже көрсетті.

17 өңірдің ішінде Маңғыстау облысы оқу сауаттылығы бойынша 15-орынды, математика және жаратылыстану пәндері бойынша 16-орынды иеленді.

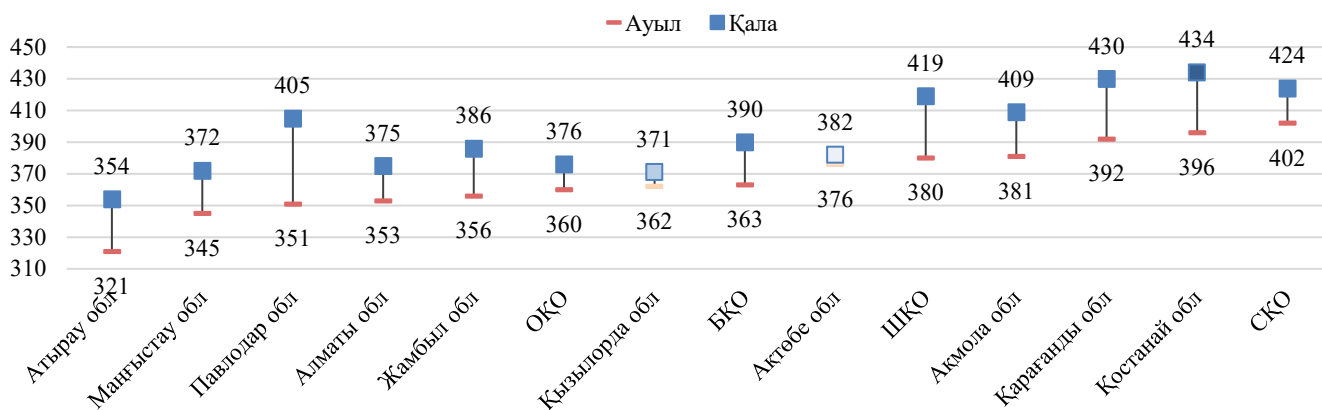
Бұдан басқа, Маңғыстау облысының білім алушыларының жартысынан көбі оқу сауаттылығы (78%), жаратылыстану (65%) және математикалық (78%) сауаттылық бойынша функционалды сауатсыз болып шықты. ЭЫДҰ елдерінің көпшілігінде және ТМД-ның кейбір елдерінде мұндай білім алушылардың үлесі 30% - дан аспайды.

Білім алушылардың 78% - ы оқу сауаттылығы бойынша екінші шекті және күрделілігі жоғары деңгейдегі тапсырмаларды орындаған. Бұл дегеніміз, олар қысқа мәтіннің мазмұнын сөзбе-сөз деңгейде түсінуде (минималды сөздік, қарапайым синтаксистік құрылымдар); мәтіннен нақты ақпаратты іздеу; қысқа мәтіндегі автордың негізгі тақырыбы мен мақсатын тануда қиындықтарға тап болады.

8-кесте - PISA-2018 орташа балл, функционалды сауатсыздық үлесі

	Маңғыстау облысы		Қазақстан		ЭЫДҰ	
	Орташа балл	Функционалды сауатсыздық үлесі	Орташа балл	Функционалды сауатсыздық үлесі	Орташа балл	Функционалды сауатсыздық үлесі
Оқу	361	78%	387	64,2%	487	22,6%
Жаратылыстану	365	78%	397	60,3%	489	22%
Математика	391	65%	423	49,1%	489	24%

Сонымен қатар, Маңғыстау облысында, басқа облыстардағыдай 15 жастағы балалардың жетістік деңгейлерінде, білім беру ұйымының (қала/ауыл) орналасқан жеріне байланысты айырмашылықтар байқалады.

10-сурет. Білім беру ұйымының орналасқан жеріне қарай оқу сауаттылығы бойынша өңірлік нәтижелер, балл

2018 жылғы PISA-ның сауалнамалық деректері

Прогрессивті ойлау

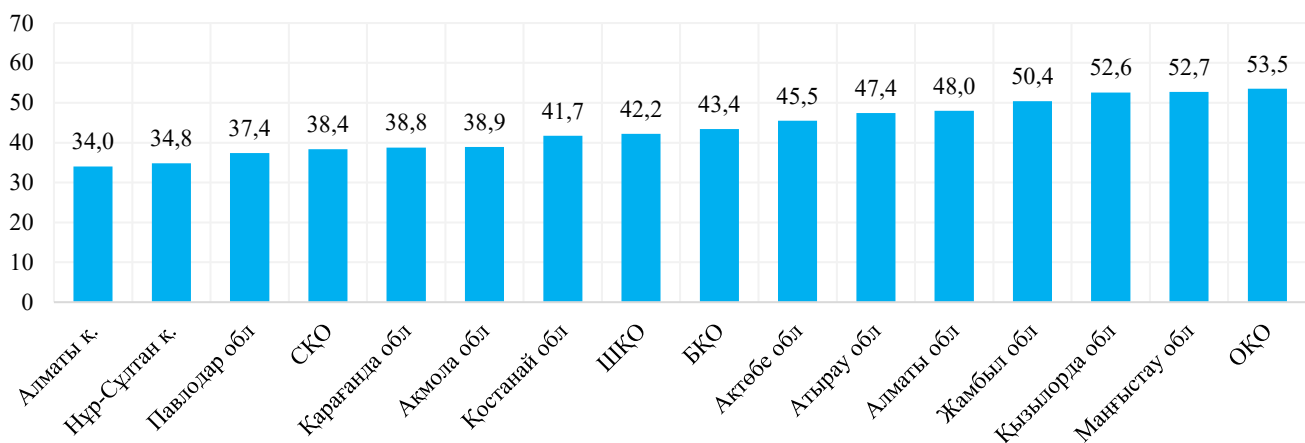
Табысқа жетудегі тағы бір маңызды көрсеткіш – прогрессивті ойлау. PISA білім алушылардың ойлауын, атап айтқанда олардың адам интеллектінің өсуі мен дамуына деген сенімін зерттейді.

Прогрессивті ойлау-бұл адамның қабілеттері мен интеллектісі уақыт өте келе дамиды деген сенім. Бұл адамның өмір бойы өзгермейтін белгілі бір қабілет пен интеллектпен туылады деген ойына немесе сеніміне қайшы келеді. Прогрессивті ойлайтын адам өмірде жетістікке жетуге бейім болады және өз күшіне сенеді.

2018 жылғы PISA-ның сауалнамасында білім алушылар «Сіздің интеллектіңіз – бұл сіз өзгерте алмайтын нәрсе» деген тұжырыммен қаншалықты келісетінін немесе келіспейтінін («мүлдем келіспеймін», «келіспеймін», «келісемін», «толық келісемін») көрсетті. Қазақстандық білім алушылардың жауаптары тең дәрежеде болды: 55%-ы интеллект – бұл өзгертуге болмайтын нәрсе десе, ал қалған жартысы (45%) келісті.

ЭЫДҰ елдерінде білім алушылардың көпшілігі (63%) бұл пікірмен келіспеген.

Маңғыстау облысында прогрессивті ойлауға қабілетті білім алушылардың үлесі 47% -. құрады.

11-сурет. Респонденттердің сауалнамаға берген жауабы: «Сіздің интеллектіңіз – бұл сіз өзгерте алмайтын нәрсе»

Буллингке ұшырау

Маңғыстауда оқушылар арасында буллингке ұшырау ел бойынша орташа көрсеткіштен жоғары. Он бес жасар жасөспірімдердің 30% - ы бір жыл ішінде кем дегенде бірнеше рет таяқ жегендерін немесе қоқан-лоқы көргендерін хабарлады.

9-кесте-буллингке ұшырау индексі, PISA-2018

	Жалпы индекс*	% оқушы таяқ жемегендерін, немесе қоқан-лоқы көрмегендерін хабарлады.
ЭЫДҰ		83%
Бруней-Даруссалам	0,82 (қатысушы елдер арасында максимум)	66%
ҚР	0,12	76%
ОҚО	0,27	70%
Маңғыстау облысы	0,20	70%
Шымкент қаласы	0,07	78%
Ақтөбе облысы	- 0,04 (ҚР бойынша мин. көрсеткіш)	85%

Боулингке бейімділік индексі білім алушылардан алынған сауалнама мәліметтері негізінде жасалды. Сауалнамада олар PISA зерттеуіне дейінгі 12 ай ішінде өткен төмендегідей жағдайлар бойынша («ешқашан немесе мүлдем», «жылына бірнеше рет», «айына бірнеше рет», «аптасына бір рет немесе одан да көп») жауап берді: «Мені басқа оқушылар іс-шараға қатысуға шақырмайды», «Мені басқа білім алушылар мазақ етті», «Мені басқа білім алушылар қорқытты», «Басқа білім алушылар менің заттарымды тартып алды немесе бүлдірді», «Басқа білім алушылар мені ұрды немесе қоқан-лоқы көрсетті», «Басқа білім алушылар мен туралы өтірік қауесет таратты».

2022 жылғы 04 сәуір мен 24 мамыр аралығында 14 облыста және Астана, Алматы және Шымкент қалаларында іріктелген 551 білім беру ұйымында PISA-2022 зерттеуінің негізгі кезеңі өткізілді. Оқушылардың шығармашылық ойлау дағдылары алғаш рет бағаланды.

Маңғыстау облысына 27 білім беру ұйымынан 1068 білім алушы қатысты. PISA-2022 нәтижелерін ЭЫДҰ 2023 жылғы 5 желтоқсанда жариялайды.

Мектептерге арналған PISA (PBTS)

Қазақстан 2021 жылы алғаш рет ЭЫДҰ-ның «Мектептерге арналған PISA» апробациялық зерттеуіне қатысты. «Мектептерге арналған PISA-ның» дәстүрлі PISA зерттеуінен айырмашылығы жеке мектеп деңгейінде нәтиже береді. 2022 жылдың қыркүйегінде «Мектептерге арналған PISA» апробациясына қатысқан білім беру ұйымдары жеке және топтық есептерін алды. Алынған нәтижелерге сүйене отырып, мектептер даму жоспарын қайта қарауы/өзірлеуі және оқыту мен оқуды жақсарту үшін одан әрі түрлі шаралар қабылдауы мүмкін.

2022 жылдың қараша-желтоқсан айларында 1000 білім беру ұйымдарында PBTS зерттеуінің негізгі кезеңі өтті. Маңғыстау облысынан 33 білім беру ұйымынан 1399 білім алушы қатысты. Нәтижелері 2023 жылдың екінші тоқсанында жарияланады. ЭЫДҰ әрбір білім беру ұйымына жеке есеп береді.

PIRLS-2021

PIRLS-2021 бойынша алғаш рет қазақстандық қатысушыларды кең көлемде қамтудың арқасында өңірлердің нәтижелері анықталды.

Өңірлік салыстыруларда ҚР бойынша 17 өңірдің 10-ы ортадан жоғары нәтиже көрсетті. Ең жоғары балды Батыс Қазақстан облысының бесінші сынып оқушылары жинады (534). Солтүстік Қазақстан, Жамбыл және Қостанай (532) облыстарының нәтижелері де статистикалық тұрғыдан ҚР орташа көрсеткішінен 30 балға асады. Бұл нәтижелер статистикалық тұрғыдан Шығыс Қазақстан облысы мен Алматы, Шымкент және Астана қалаларының нәтижелерімен салыстырылады. Ең төменгі көрсеткіштер Маңғыстау (454), Атырау (477) және Түркістан (486) облыстарында байқалды, бұл статистикалық тұрғыдан ҚР орташа көрсеткіштен төмен.

Жалпы, ҚР бойынша өңірлердегі балдық көрсеткіштің арасында елеулі айырмашылық жоқ. Дегенмен, аймақтардың ең жоғары (534) және ең төменгі (454) көрсеткіштері арасындағы алшақтық 80 балды құрайды.

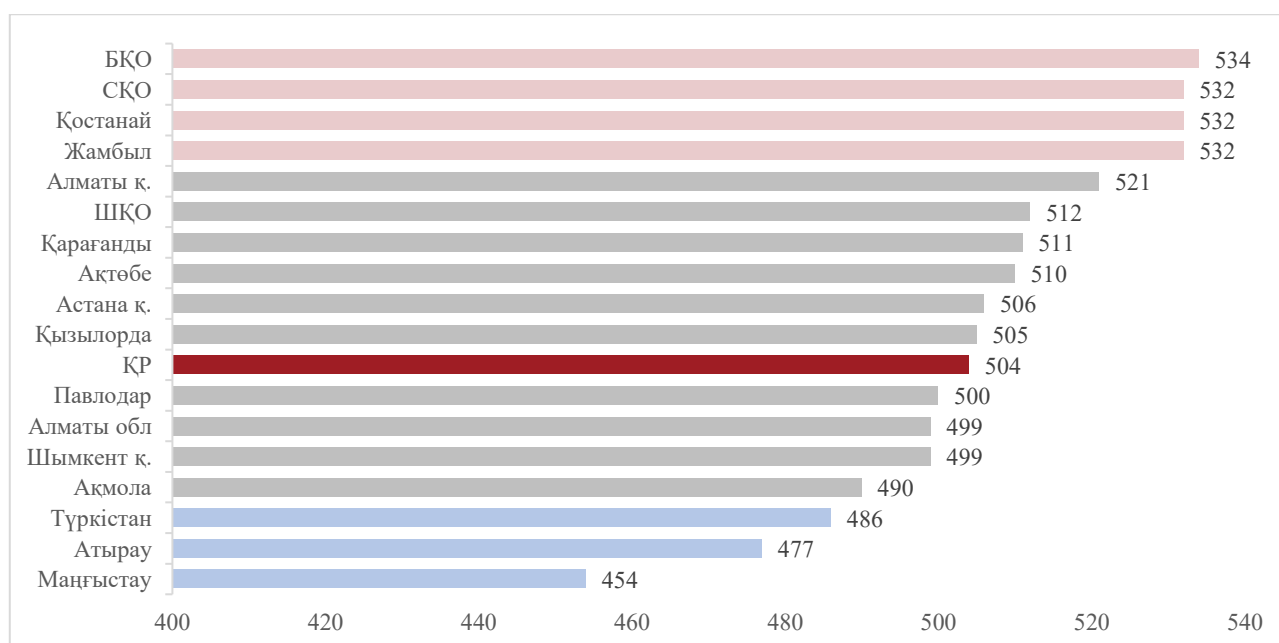
10-кесте-еліміздің орташа көрсеткішімен салыстырғанда өңірлердің нәтижелері

№	Аймақ	Орта балл		Салыстыру нәтижелері статистикалық жағынан ерекшеленбейтін аймақтардың орташа балы
		Балл	Станд. қате	
1	Батыс Қазақстан	534	p	(3,7) Алматы қ., Қостанай, Солтүстік Қазақстан, Астана қ., Жамбыл
2	Қостанай	532	p	(5,9) Алматы қ., ШҚО, СҚО, Астана қ., Шымкент қ., БҚО, Жамбыл облысы

3	Жамбыл	532	p	(7,6)	Алматы қ, ШҚО, Қостанай, СҚО, Астана қ., Шымкент қ., БҚО
4	Солтүстік Қазақстан	532	p	(9,04)	Ақтөбе, Алматы қ., ШҚО, Қостанай, Қарағанды, Астана қ, БҚО, Шымкент қ, Жамбыл
5	Түркістан	486	q	(7,3)	Ақмола, Алматы обл, Атырау, Астана қ., Павлодар, Шымкент қ.
6	Атырау	477	q	(12,5)	Ақмода, Алматы обл, Маңғыстау, Астана қ., Павлодар, Шымкент қ., Түркістан
7	Маңғыстау	454	q	(9,1)	Атырау

Дереккөз: PIRLS-2021 ұлттық базасын талдау.

Ескерту: p-өңірдің орташа балы статистикалық тұрғыдан елдің орташа көрсеткішінен едәуір жоғары. q-өңірдің орташа балы статистикалық тұрғыдан елдің орташа көрсеткішінен төмен.

■ статистикалық тұрғыдан ҚР бойынша орташа деңгейден жоғары

■ статистикалық тұрғыдан ҚР бойынша орташа деңгейден төмен

12-сурет. Өңірлер бөлінісіндегі нәтижелер

Кесте аймақтың орташа нәтижелерін басқа аймақтардың әрқайсысының орташа нәтижелерімен салыстыруға мүмкіндік береді. Мәселен, Батыс Қазақстан облысының орташа көрсеткіштері ($p < \alpha = 0,05$ кезінде маңызды) 11 өңірге қарағанда жоғары. Атырау облысынан басқа зерттеуге қатысқан барлық өңірлерге қарағанда Маңғыстау облысының орташа балы едәуір төмен.

11-кесте- Өңірлер көрсеткіштеріндегі айырмашылықтардың статистикалық маңыздылығы

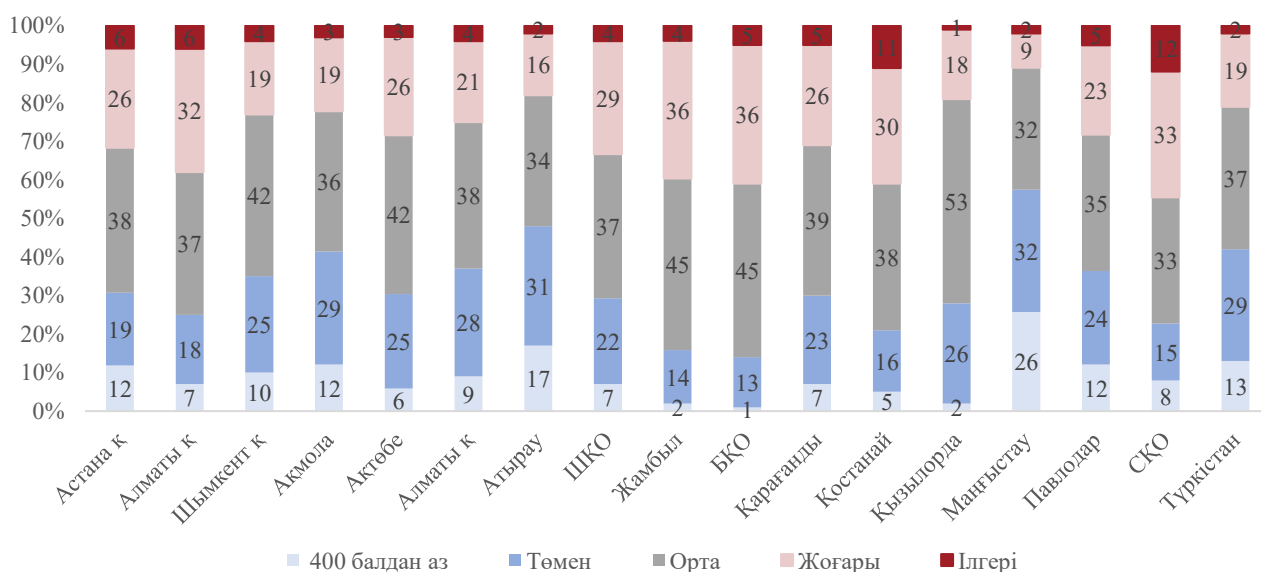
Өңір	Орт. балл	Астана қ.	Алматы қ.	Шымкент қ.	Ақмола облысы	Ақтөбе облысы	Алматы облысы	Атырау облысы	ШҚО	Жамбыл облысы	БҚО	Қарағанды облысы	Қостанай облысы	Қызылорда обл.	Маңғыстау облысы	Павлодар облысы	СҚО	Түркістан
Астана қ.	506														p			
Алматы қ.	521				p			p							p			p
Шымкент қ.	499										q				p			
Ақмола	490		q							q	q	q	q		p		q	
Ақтөбе	510							p		q	q		q		p			p
Алматы	499									q	q		q		p		q	
Атырау	477		q			q			q	q	q	q	q	q			q	
ШҚО	512							p			q				p			p
Жамбыл	532				p	p	p	p				p		p	p	p		p
БҚО	534			p	p	p	p	p	p			p		p	p	p		p
Қарағанды	511				p			p		q	q		q		p			p
Қостанай	532				p	p	p	p				p		p	p	p		p
Қызылорда	505							p		q	q		q		p		q	p
Маңғыстау	454	q	q	q	q	q	q	q	q	q	q	q	q	q	q	q	q	q
Павлодар	500									q	q		q		p		q	
СҚО	532				p		p	p						p	p	p		p
Түркістан	486		q			q			q	q	q	q	q	q	p		q	

Дереккөз: PIRLS-2021 ұлттық дерекқорын талдау.

Ескерту: p-аймақтың орташа балы статистикалық маңызды салыстыру аймағының орташа көрсеткішінен жоғары.

q – аймақтың орташа балы статистикалық маңызды салыстыру аймағының орташа көрсеткішінен төмен.

Тест тапсырмаларының қиындық деңгейлері бойынша өңірлік нәтижелер негізінен қазақстандық оқушылардың орта деңгейдегі тапсырмаларды орындайтынын көрсетті. Сонымен қатар, барлық өңірлерде төмен деңгейдегі тапсырмаларды орындай алмаған оқушылар бар. Бұл әсіресе Маңғыстау облысына қатысты, ел бойынша ең көбі осы облыста 26% құрайды (13-сурет).

13-сурет. Күрделілік деңгейлері бөлінісінде өңірлердің нәтижелері, %

1.6 Қосымша білім

Зерттеулер мектеп оқушыларына қосымша білім берудің академиялық жетістіктерді арттыруға және буллингті азайтуға әсерін дәлелдеді. Өңірлер бойынша білім алушыларының буллингке бейімділігінің жоғары индексын (PISA-2018 деректері бойынша) және салыстырмалы түрде оқудағы жетістіктерінің төмендігін ескере отырып, Маңғыстау облысында қосымша білім беру жүйесін дамыту маңызды болып табылады.

Қазіргі уақытта өңірлерде 71 қосымша білім беру ұйымы жұмыс істейді. Қосымша біліммен қамту тек 62% құрайды. Ақтау қаласында 50% - дан Қарақия ауданында 95%-ға дейін ауданға/қалаға байланысты қамту көрсеткіштері айтарлықтай өзгереді.

13-кесте-Қосымша білім беру ұйымдарының желісі

	ҚББҰ желісі	ҚББҰ Қамту (%)
Ақтау қ.	40	50
Бейнеу ауданы	5	78
Жаңаөзен қ.	6	63
Қарақия ауданы	5	95
Маңғыстау ауданы	4	73
Мұнайлы ауданы	8	61
Түпқараған ауданы	3	69
БАРЛЫҒЫ	71	62

Жалпы, өңірде қосымша білім беретін педагог кадрлардың тапшылығы байқалады, аула клубтары жеткіліксіз.

1.7 Маңғыстау облысының білім беруді дамыту жөніндегі бағдарламалық құжаттары мен жоспарлары

Жұмыс тобы өңірде іске асырылып жатқан білім беруді дамыту жөніндегі бағдарламалық құжаттар мен жоспарларға, сондай-ақ жалпы білім беретін мектептерді дамыту бағдарламаларына талдау жүргізді.

Маңғыстау облысының бағдарламалық құжаттарын талдауда көрсеткіштердің басым көпшілігі материалдық базаны дамыту, ресурстармен қамтамасыз ету, өңірде білім беру сапасын арттыру мәселелеріне жеткіліксіз көңіл бөлінетіндігін көрсетеді.

Мәселен, Маңғыстау облысының 2021-2025 жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық дамуының кешенді жоспарына білім беру сапасына қатысты 22 іс-шараның бір ғана іс-шарасы енгізілген (204-тармақ «Жаңаөзен қаласының жалпы білім беретін мектептерінде білім беру сапасын арттыру, оның ішінде кәсіптік бағдар беру және Білім-Инновация лицейлерінің тәжірибесі негізінде оқушыларды ұлттық бірыңғай тестілеуге дайындау» (мектеп қызметінің тиімділігін талдау, кадрларды тарту).

Маңғыстау облысының 2021-2025 жылдарға арналған Даму жоспарында 1.2 «Білім беру сапасын және қолжетімділігін жақсарту» мақсатын іске асыру

бойынша 11 нысаналы индикатордың тек 2 индикаторы ғана сапа мәселелерін қамтиды: «23. PISA тестінің нәтижелері бойынша мектеп білімінің сапасын бағалау (ЭЫДҰ есебі); 24. Халықтың мектепке дейінгі/ орта білім беру сапасына қанағаттануы». «Аумақты дамытудың пайымы мен перспективасы» бөлімінде білім беру сапасы мәселелері көрсетілмеген. Нысаналы индикаторларға қол жеткізу жолдары мектептер салуды, мектепке дейінгі балалар мекемелерін ашуды, облыс түлектеріне білім беру гранттарын беруді, қосымша білім берумен қамтуды, ауыл мектептерін жоғары жылдамдықты интернетпен қамтамасыз етуді қамтиды.

Маңғыстау облысының білім беру жүйесін дамыту жөніндегі өңірлік жол картасында 2023-2029 жылдарға көрсеткіштері мен орындалу мерзімдері көрсетілген 8 бағыт бойынша 107 іс-шара жоспарланған. «Білім сапасын бағалау» бағыты бойынша 18 іс-шара жоспарланған. Алайда бұл іс-шаралардың ешқайсысында білім беру сапасын көрсететін, қол жеткізуге болатын және өлшенетін көрсеткіштер жоқ.

Маңғыстау облысының Білім басқармасының оқу-әдістемелік орталығының 2023 жылға арналған жұмыс жоспары жобалық, ұйымдастырушылық, ғылыми-зерттеу, нұсқаулық-әдістемелік қызметті және басқа да түрлерін қамтитын іс-шаралар кешені болып табылады, яғни «іс-шаралық» тәсіл басым. Мәселен, 7-бөлімі «Мониторинг» бойынша 9 іс-шара жоспарланған, бірақ олардың аяқтау нысаны, жауапты орындаушылары және нақты нәтижесі (алынатын өнімі) көрсетілмеген. Сондай-ақ жоспарланған іс-шараларды өткізу мақсаттары айқындалмаған. Жұмыс жоспарында орталықтың миссиясы, стратегиялық мақсаты мен міндеттері тұжырымдалған.

Сол сияқты қалалық және аудандық әдістемелік орталықтардың жұмыс жоспарлары да осы бағытта жасалып, бекітілген.

Маңғыстау облысының Білім басқармасының ұсынған ақпаратына сәйкес өңірде білім беру сапасын арттыруға бағытталған 8 жоба іске асырылуда, оның ішінде 2 жоба 2022 жылы аяқталған:

1) «Серіктес топтардың: қала, ауыл мектептерінің даму стратегиясын қалыптастыру» менторлық жобасы (2022 ж.);

2) «Білім-Инновация» лицейлерінің тәжірибесін Жанаөзен қаласының мектептеріне енгізу жобасы;

3) Мектеп алаңындағы кәсіби дамудың «Тәлімгерлік мектебі – педагогикалық шеберлік зертханасы»;

4) Маңғыстау облысының мамандықтар атласы және оқушыларды кәсіптік бағдарлау жобасы;

5) Ақтау қаласындағы Назарбаев Зияткерлік мектебінің тәжірибесін тарату жобасы;

6) Ауылдық аймақтардағы тірек мектептердің әлеуетін арттыру жобасы (2022 г.);

7) Мұрын жырау Сеңгірбекұлы атындағы Маңғыстау гуманитарлық колледжінің Ақтау қаласы, Нұртас Оңдасынов атындағы №5 және №10 жалпы білім беретін мектебіне әдістемелік қолдау және тәжірибе алмасу алаңы;

8) Білім саласындағы IT жобалар, IT лицейі мен IT мектеп-лицейінде IT-білім беруді жетілдіру бойынша тәжірибе алмасу мақсатында жүргізілетін ынтымақтастық алаңын құру жобасы.

«Назарбаев Зияткерлік мектептері» тәжірибесін енгізу жобасы аясында өңірдің 38 жетекші мектебі анықталды, оларға серіктес мектептер бекітілді (14-кесте).

14-кесте-Маңғыстау облысының жетекші мектептері мен серіктес мектептерінің саны

№ р/с	Қалалар мен аудандардың атауы	Жетекші мектеп саны	Серіктес мектептер саны
1	Ақтау қ.	8	22
2	Жаңаөзен қ	7	18
3	Бейнеу ауданы	6	18
4	Қаракия ауданы	3	13
5	Маңғыстау ауданы	6	16
6	Мұнайлы ауданы	5	12
7	Түпқараған ауданы	3	8
	БАРЛЫҒЫ	38	107

Маңғыстау облысының жалпы білім беретін мектептерін дамыту бағдарламалары ҚР БҒМ 06.04.2020 ж. № 130 бұйрығына сәйкес әзірленді, оған ҚР Білім Министрінің 17.03.2023 ж. № 68 «Орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары педагогтерінің жүргізуі үшін міндетті құжаттар тізбесін және олардың нысандарын бекіту туралы» бұйрығымен өзгеріс енгізілді.

Даму бағдарламасына іріктеп талдау жүргізу (Ақтау қаласындағы мектептерді дамыту бағдарламаларының мысалында) келесі ерекшеліктерді анықтауға мүмкіндік берді:

1. Даму бағдарламасының негізгі бағыттары: Құндылық бағдары: тәрбие үдерісіндегі инновациялар; Сапалы білім беру; Педагогтердің кәсіби құзыреттілігі.

2. Бағдарламалардың мақсаты функционалдық сауаттылық дағдыларына ие және оны қоршаған ортада бәсекеге қабілетті ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарға бағдарланған білім алушының тұлғасын үйлесімді қалыптастыру және дамыту үшін қолайлы білім беру ортасын құру болып табылады. Бұл мақсат жалпылама және өлшенбейді.

3. Бағдарламаларды 5 жыл ішінде (2022-2027 жж.) іске асыруды көздейді.

4. Мектепті дамытудың өзекті мәселелері анықталды.

5. Бағдарламаны іске асырудың нақты, айқын тетіктерінің болмауы.

6. Бағдарламаларда мектепті дамытудың өзекті мәселелерін шешу жолдары көрсетілмеген және айқындалмаған.

1-бөлім бойынша қорытындылар

Маңғыстау облысының білім беру жүйесінің ағымдағы жай-күйін талдау өңірде келесәдей үрдістер бар екенін көрсетті:

- иммиграция ағыны жоғары болған кездегі балалар мен жасөспірімдер санының жоғары динамикасы және халықтың әлеуметтік осал топтарынан (көп балалы, аз қамтылған, қандастар және т. б.) білім алушылар санының көп болуы;
- педагог қызметкерлер мен басқарушы кадрлардың білімінің, біліктілігінің және кәсіби тәжірибесінің төмен деңгейі;
- отандық және халықаралық салыстырмалы зерттеулерінің нәтижелері бойынша (МОДО, PISA, PIRLS және т. б.) оқушылардың оқу, математикалық және жаратылыстану сауаттылығынан білім жетістіктерінің төмен деңгейі;
- мектептің психологиялық ахуалына және білім алушылардың көзқарастарына байланысты проблемалар: PISA-2018 мәліметтері бойынша, Маңғыстау облысының оқушыларының жартысы прогрессивті ойлай алмайды, сондай-ақ Маңғыстау білім алушыларының буллингке бейімділік индексі елдегі орташа көрсеткіштен жоғары.

Жоғарыда аталған проблемалық мәселелерді шешу үшін екі негізгі бағыт бойынша шаралар қабылдау талап етіледі:

1) педагогтердің кәсіби құзыреттілігін арттыру. Өздеріңіз білетіндей, «Білім сапасы ешқашан мұғалімнің сапасынан жоғары бола алмайды» (А.Шлейхер, ЭЫДҰ). Педагогтердің пәндік, әдістемелік, психологиялық-педагогикалық құзыреттіліктерін жетілдіру оқытудың сапасын көтеруге және нәтижесінде білім алушылардың білім алу мүмкіндіктерін ескере отырып, жетістіктерінің деңгейін арттыруға мүмкіндік береді.

2) мектептерде және білім беруді басқару органдарында басқару пулын күшейту. Зерттеулер тиімді менеджмент пен білім сапасы арасындағы байланыстың бар екендігін дәлелдеді. Мысалы, Гарвард университетінің зерттеуі жақсы ұйымдастырылған және басқарылатын әкімшілік персоналы бар мектептерде білім алушылардың білім жетістіктерінің жоғары деңгейде болатындығын көрсетті. Маңғыстау облысының мектептері мен білім беруді басқару органдарында оқу-тәрбие процесін тиімді басқаруды, үйлестіруді және талдауды қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылдау өңірдің демографиялық және әлеуметтік-экономикалық ерекшеліктерін ескере отырып, білім беру қызметтерінің сапасын күшейтуге мүмкіндік береді.

II МЕКТЕПТІ ДАМУ БАҒДАРЛАМАСЫН ӘЗІРЛЕУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

Мектепті дамыту бағдарламасын әзірлеу - әзірлеушілердің өзара ынтымақтастықта, бірлесе отырып жасаған қызметінің нәтижесі ретінде нәтижеге жетуге бағытталған – оған қойылатын барлық талаптарға жауап беретін Даму бағдарламасына қол жеткізуді көздейді. Білім беру мекемелерін дамыту бағдарламасын әзірлеу жөніндегі қызмет бірнеше кезеңнен тұрады.

Бағдарламаны әзірлеу кезеңдері:

Дайындық кезеңі әзірлеушілер командасын жасақтаудан басталады: жұмыс тобын құру; даму бағдарламасын дайындаудың жоспарын анықтау; қажетті ресурстар мен жұмыс жағдайларын дайындауды қамтиды.

Негізгі кезең мектептің білім беру жүйесінің жай-күйін талдауды; мектепті қайта құрудың тұжырымдамалық жобасын әзірлеуді; мектептің жаңа жағдайына көшудің стратегиясын, негізгі бағыттарын, кезеңдерін әзірлеуді; мақсаттарды тұжырымдауды; даму бағдарламасын іске асырудың іс-қимыл жоспары мен тетіктерін әзірлеуді, іске асыру тиімділігі көрсеткіштерінің тізбесін айқындауды; бағдарламаның алғашқы нұсқасын дайындауды қамтиды.

Үшінші кезеңде - бағдарламаны сараптау және мақұлдау жұмыстары жүреді. Бұл кезеңде бағдарламаны бағалау, тәуелсіз сараптама, түзетулер енгізу, мектеп ұжымымен талқылау және бекіту жұмыстары жасалады. Әр кезеңнен кейін бағдарламаға өзгерістер енгізілуі мүмкін. Түпкілікті ресімделгеннен кейін мектепті дамыту бағдарламасы білім бөліміне келісуге ұсынылады. Мектепті дамытудың келісілген бағдарламасы іске асыруға дайын болып саналады.

2.1 Даму бағдарламаларына қойылатын негізгі талаптар

Мектепті дамыту бағдарламасы - білім беру құрылымы мен технологиялардағы, басқару жүйесіндегі, білім беру қызметінің ұйымдастырушылық нысандарындағы өзгерістерді қамтитын ұйымның даму стратегиясы мен тактикасын және ұйымның ұзақ мерзімдік дамуын болжайтын құжат.

Даму бағдарламасы басқарудағы шешімдер қабылдаудың негізін құрайды. Сондықтан бағдарламада Қазақстан Республикасындағы білім беру жүйесінің даму үрдістерін ескере отырып, білім беру ұйымының даму перспективалары көрсетілуі, сондай-ақ мектептің инновациялық жағдайына көшу жөніндегі басты проблемалар мен міндеттер сипатталуы тиіс.

Мектепті дамыту бағдарламасы үш маңызды сұраққа жауап беруі керек:

- 1) біздің мектеп бүгін не істеді, оның күшті және әлсіз жақтары, жетістіктері мен қиындықтары қандай?
- 2) екі-үш жылдан кейін біздің мектеп пен оның түлектерін қандай көргіміз келеді?
- 3) мектептің бүгінгі жағдайынан қалаған болашағына сәтті өтуі үшін не

және қалай жасаймыз?

Стратегиялық менеджмент тұрғысынан тұжырымдалған бұл мәселелер келесідей:

1. Біз (біздің ұйым) қазір қайдамыз?
2. Болашақта қайда болуымыз керек?
3. Мектеп қазіргі жағдайдан болашаққа «көшуі» үшін не істеу керек?

Даму бағдарламасы білім беру ұйымының өзгеруіне ықпал ететін алдағы бес жылға арналған барлық іс-шараларды жан-жақты сипаттауы тиіс. Бұл барлық орындаушылар не, қашан және кіммен бірге істеу керектігін білуі үшін қажет. Даму бағдарламасы барлық тұтынушылардың білім беру ұйымының жоспарларын білуіне ықпал етеді, ал барлық серіктестер білім беру ұйымдары оларға не үшін пайдалы болатынын және олар үшін не пайдалы болатынын біледі. Даму бағдарламасын жазу процесі іс-шараларды іске асырмас бұрын оларды ойластыруға ықпал етеді, бұл кейіннен ойластырылмаған практикалық әрекеттерден аулақ болуға көмектеседі (Моисеев, 2015).

Білім беру ұйымын дамыту бағдарламасын әзірлеу кезінде келесі сұрақтарға дәйекті түрде жауап беру қажет:

1. Біз нені өзгерткіміз келеді? Алынған қызмет нәтижелерінде сізге не сәйкес келмейді? (Мақсаты).
2. Біз не нәрсеге қол жеткізгіміз келеді және білім беру қызметінің, білім беру ортасының қандай өзгерістері арқылы? (Негізгі жоба идеясы).
3. Бұл үшін бізде не бар және не қажет? (SWOT талдау).
4. Мұны қалай өзгертеміз? Біз не істейміз? (Болжалды басқару моделі және кезең-кезеңмен өзгерту жоспары).
5. Қойылған мақсаттарға қол жеткізуді қалай бағалаймыз? (Білім алушылардың жаңа білім беру нәтижелерін диагностикалаудың өлшенетін критерийлері мен көрсеткіштері, педагог қызметін бағалау, білім беру қызметін іске асыру).
6. Мақсаттарға жетуде бізге не кедергі болуы мүмкін? Мұны қалай ескертуге болады? (Тәуекелдер және оларды азайту шаралары).
7. Бағдарламаны жүзеге асыру үшін қандай қаржы қажет болады? (Қаржылық жоспар)

Маңғыстау облысының білім беру жүйесінің ағымдағы жай-күйін, өңірлік білім беру жүйесін дамыту жөніндегі бағдарламалық құжаттар мен жоспарларды талдау негізінде жасалған қорытындыларды ескере отырып, мектептерді дамыту бағдарламаларында мәселелерді көрсету ұсынылады:

- білім беру сапасын қамтамасыз ету;
- білім алушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру және дамыту;
- білім беру сапасын басқаруды жетілдіру;
- жоспарлау тиімділігін арттыру;
- білім беру сапасын қамтамасыз ету мониторингі;

- педагогтердің кәсіби құзыретін арттыру (критериалды бағалау жүйесі, цифрлық құзыреттілік, мақсат қою, сабақтарды жоспарлау, ситуациялық оқу тапсырмаларын әзірлеу және т. б.);

- балаларды тәрбиелеуде, оқытуда және дамытуда мектеп пен отбасының, педагогтер мен ата-аналардың өзара іс-қимылын күшейту;

- мектептің ғылыми-әдістемелік қызметінің тиімділігін арттыру;

- мектептің стейкхолдерлермен әлеуметтік серіктестігін кеңейту.

Бұдан басқа, мектептерді дамыту бағдарламаларына нақты өлшенетін көрсеткіштер мен іске асыру тетіктерін, бағдарламаның күтілетін нәтижелерін енгізу қажет.

Білім беру ұйымының даму бағдарламасының «нәтижелік сипаттамасын» білу арқылы оны әзірлеу барысында кейбір кемшіліктерді болдырмауға және осы белгілер негізінде өзін-өзі бағалауға, ішкі сараптама жасау критерийлері ретінде пайдалануға мүмкіндік болады.

15-кестеде негізгі талаптар оларды матрицалық түрде қамтамасыз ету әдістерімен бірге берілген.

15-кесте. Мектепті дамыту бағдарламасына қойылатын талаптар және оларды қамтамасыз ету жолдары.

Бағдарламаға қойылатын талаптар	Қалай қамтамасыз етіледі?
Бағдарламаның өзектілігі, осы мектептің негізгі мәселелерін шешуге бағытталған.	Мәселенің жағдайын арнайы проблемалық-бағдарланған талдау арқылы.
Бағдарламаның «ертеңгі» әлеуметтік тапсырысты қанағаттандыруға бағдарлану болжау.	Қоғамдық ортаның өзгеруін, әлеуметтік тапсырысты, мектептің ішкі инновациялық әлеуетін, жоспарланған инновациялардың салдарын болжауды жүзеге асыру.
Бағдарламаның күрделі мәселелерді шешуде және қолда бар ресурстарды ұтымды пайдалану кезінде мүмкін болатын ең жоғары нәтижелерге бағытталуы.	Бағдарлама авторларының ғылыми-әдістемелік болжамдар жасау арқылы оның қол жетімді нұсқалардың ішінен ең ұтымды және үнемді таңдауға бағытталуы.
Бағдарламаның шынайылығы мен іске асырылуы, талап етілетін және қолда бар (оның ішінде Бағдарламаны орындау процесінде туындайтын) мүмкіндіктердің сәйкестігі	Әзірлеушілердің саналы шешімдері арқылы барлық мүмкіндіктерді, соның ішінде қаржылық ресурстарды міндетті түрде дұрыс есептеу, бағдарламаны декларация немесе «басшылық талап ететін» ресми құжат ретінде пайдаланудан гөрі оны жүзеге асыруға бағытталуы
Бағдарламаның жүйелілігі	Жүйедегі өзгерістер стратегиясына, жоспарланған жаңашылдықтың жүйелік сипатына сүйену

Бағдарламаның мақсаттылығы	Мектептің мақсаты мен қызмет бағытын нақты таңдау
Бағдарламаның стратегиялығы, жалпыдан нақтылыққа қарай бағытталуы	Бағдарлама шешімдері негізінде мектепті жаңарту стратегияларын әзірлеу
Бағдарламаның толықтығы мен тұтастығы	Мектеп бөлімдері мен олардың арасындағы байланыстардың жүйелілігі
Бағдарламаның пысықталуы	Жоспарланған жаңалықтарды нақтылы түрде қайта қарап, пысықтау
Бағдарламаның ресурстық қамтамасыз етілуі	Қажетті ресурстарды есептеу және оларды алу мен пайдалану жөніндегі жоспарлы әрекеттер
Бағдарламаны басқару	Бағдарламаны әзірлеу мен іске асыруды тұрақты басқарушылық сүйемелдеу
Бағдарламаның бақылануы	Мақсаттардың, міндеттердің, бағдарлардың барынша ықтимал дәлдігі мен жеделдігі
Бағдарламаның ашықтығы	Білім беру үрдісіне қатысушыларды және мектептің әлеуметтік әріптестерін ақпараттандыру, бағдарламаны түзету мүмкіндігі
Бағдарламаның тартымдылығы	Мақсаттардың нақтылы болуы, ықтимал салдардың айқындылығы, маңызды адамдардың қатысуы, басшылардың бағыныштыларды ынталандыру қабілеті, мектеп басшылығы тарапынан қатысуды тікелей ынталандыру
Бағдарламаның (мектепке және оның әлеуметтік серіктестеріне қатысты) интеграциялық, шоғырландырушы бағыты	Бағдарламаны әзірлеуге ұжымды тарту, бағдарламаны орындау үшін жауапкершіліктің бір бөлігін өзіне алу, бағдарлама бойынша шығармашылық жұмыс барысында ұжымда қарым-қатынас пен коммуникацияны жандандыру
Бағдарламаның даралығы, оның мектептің, ұжымының ерекшеліктеріне сәйкестігі.	Мектептің ерекшеліктерін барынша есепке алу арқылы мектептің нақты проблемаларын шешуге бағыттау
Бағдарламаның ақпараттығы	Бағдарлама құрылымының толықтығы және жаңашылығын сипаттау мазмұны.
Құрылымының қисындылығы, көрнекілігі, оқырманға түсінікті болуы	Нақты логикалық құрылымы, мазмұны, байланысуы, қаріп таңдаулары, тіл мәдениеті, терминологияның дұрыстығы

2.2 Мектепті дамыту бағдарламасының құрылымы

Мектепті дамыту бағдарламасын әзірлеуші топ ішкі мазмұн мен сыртқы дизайнның бірыңғай болуын қамтамасыз ету үшін мектепті дамыту бағдарламасының келесідей құрылымы мен мазмұнын ұстануы керек.

Бағдарламаның паспорты (атауы, әзірлеу негіздемесі, негізгі әзірлеуші, мақсаттары, міндеттері, күтілетін нәтижелері, іске асыру мерзімдері).

Кіріспе.

Бағдарламаның мақсаты.

Бағдарламаның даму кезеңдері.

Бағдарлама мониторингі.

I. мектеп жұмысының қазіргі жағдайының қысқаша сипаттамасы.

II. 20 __ - 20 __ жылдардағы мектептің білім беру жүйесінің жай-күйін талдау.

III. Мектептің миссиясы, мақсаттары мен міндеттері.

IV. Мектепті дамытудың басым бағыттары.

V. Бағдарламаны іске асыру тетігі.

VI. Бағдарламаны іске асырудан күтілетін нәтижелер.

2.3 Даму бағыттарын анықтау үшін мектеп қызметін талдау

Даму бағдарламасын әзірлеу кезінде мектептің даму бағыттарын анықтау үшін мектептің қызметін талдау қажет.

Мектептің қызметін талдау:

1) мектеп қызметінің нәтижелеріне оң немесе теріс әсер еткен факторлар мен жағдайларды оқшаулау;

2) жоспарлау үшін талдамалық негіздеме қалыптастыру, келесі оқу жылына арналған даму мақсаттары мен міндеттерін негіздеу;

3) мектеп қызметінің нәтижелері, оларды қалыптастыру факторлары мен шарттары арасындағы өзара байланысты ашу;

4) жалпы білім беру процесінің сапасын бағалау, мектеп пен білім беру процесінің әрбір қатысушысының алдында тұрған жалпы және жеке міндеттерді түсіну;

5) педагогикалық ұжымның әрбір мүшесін жыл қорытындыларын өз бағалауы және ұжымның өз қызметінің нәтижелерін бағалауы негізінде дамытуға ынталандыру;

б) өткен және жаңа оқу жылы арасында сабақтастық белгілеу

Мектептің белгілі бір кезеңдегі (мысалы, соңғы 3 оқу жылындағы) білім беру жүйесінің жай-күйін талдау мектептің даму әлеуетін анықтау мақсатында жүргізіледі.

ҚР БҒМ 06.04.2020 ж. № 130 бұйрығына сәйкес талдау мынадай бағыттар бойынша жүргізіледі: кадр ресурстары; материалдық-техникалық ресурстар; ақпараттық ресурстар; білім беру сапасын арттырудың оқу-әдістемелік шарттары және инновациялық қызмет; білім беру мазмұнын іске асыру; оқушылардың зияткерлік және шығармашылық қабілеттерін, білім беру сапасын

дамыту шарттары; жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтар мен мұраттарға бағдарланған белсенді азаматтық ұстанымы бар тұлғаны қалыптастыру және өзін-өзі басқара алу шарттары; білім алушылардың салауатты өмір салтын қалыптастыру және іске асыру шарттары.

Дамудың негізгі бағыттарын, ұйымның ресурстық әлеуетін және өзекті мәселелерді анықтау үшін келесі бағыттар бойынша диагностикалық құралдар негізінде мектеп қызметіне талдау жүргізу ұсынылады:

1. Білім сапасы (1-қосымша)
2. МТБ қамтамасыз етілуі (2-қосымша).
3. Жөндеу және құрылыс жұмыстарына қажеттілік.

Бағыт 1. Білім сапасы үш бөлімнен тұрады:

- A. Оқу мен оқытуды талдау;
- B. Мектеп климатын талдау;
- C. Мектепті басқару.

A. Оқу мен оқытуды талдау барысында келесі деректерді талдау қажет:

1. Педагог кадрлардың сапалық құрамы: жасы, жұмыс өтілі, біліктілігі, білімі.
2. Біліктілікті арттыру курстарынан өту туралы ақпарат.
3. Мұғалімдердің 3 жылдағы ғылыми-әдістемелік және ғылыми-зерттеу қызметі.
4. Соңғы 3 жылда Педагогикалық шеберлік конкурстарына қатысу.
5. Оқу жылының басындағы мұғалімдердің апталық жүктемесі.
6. Оқу жылының басына әкімшіліктің апталық жүктемесі.
7. Кабинеттердің жүктелуі.
8. Білім алушылар контингенті туралы ақпарат.
9. Соңғы 5 жылдағы 9, 11 сынып оқушыларының үлгерімі мен білім сапасы.
10. Соңғы 3 жылда мектеп оқушыларының іс-шараларға қатысуының нәтижелілігі.
11. Соңғы 5 жылдағы білім сапасы мен сынып үлгерімі.
12. Соңғы 3 жылдағы пәндер бойынша білім сапасы.
13. Соңғы 3 жылдың қорытындысы бойынша бір «үші» бар білім алушылар.

B. Мектеп климатын талдау

Мектеп климатын талдау сауалнама нәтижелері мен келесі санаттармен сұхбат негізінде жүзеге асырылады:

1. Мектеп әкімшілігімен сұхбат;
2. Педагогикалық ұжымның сауалнамасы;
3. 8-11 сынып оқушыларына сауалнама жүргізу;
4. Ата-аналардың сауалнамасы. Барлық сауалнамаларға нұсқаулар әзірленді.

Сауалнама нәтижелері анықталған білім беру проблемаларын растауға, себеп-салдарлық байланыстарды табуға және білім беру бағытын шешудің проблемалары мен жолдарын анықтауға көмектеседі.

С. Мектепті басқару келесі деректерді талдауды қажет етеді:

1. Мектептің алқалы органдары туралы ақпарат (мектептің педагогикалық кеңесі).

2. Мектептің алқалы органдары туралы ақпарат (мұғалімдердің әдістемелік бірлестіктері).

3. Мектептің алқалы органдары туралы ақпарат (мектептің ғылыми-әдістемелік кеңесі).

4. Мектептің алқалы органдары туралы ақпарат (ауданның әдістемелік қызметінің қызметі).

5. Мектептің алқалы органдары туралы ақпарат (сараптамалық кеңес).

6. Мектептің алқалы органдары туралы ақпарат (Қамқоршылық кеңес).

7. Мектептің алқалы органдары туралы ақпарат (мектептің ата-аналар комитеті).

2. Бағыт. МТБ қамтамасыз етілуі

МТБ қамтамасыз етілуін талдау барысында келесі үй жайлардың қажеттіліктерін анықтау қажет:

– оқу кабинеттері;

– басқа үй-жайлар (асхана, кітапхана, спорт залы, акт залы, Физика, Химия, биология, информатика зертханалары, ағаш ұстасы жұмыстарына арналған үй-жай, медициналық кабинет, емшара кабинеті, тіс дәрігерінің кабинеті);

– лингафон кабинеттері (отыратын орындар);

– мультимедиялық кабинеттер (отыратын орындар);

– жабдықтар (компьютерлер, ноутбуктер, принтерлер, серверлер, камералар, интерактивті тақталар, проекторлар, экрандар, теледидарлар).

МТБ қажеттілігін анықтау келесі деректерді талдауға мүмкіндік береді (2-қосымшаны қараңыз):

1. Мектептің техникалық жағдайы.

2. Қажетті жабдықтардың тізімі.

3. Физика зертханасын жабдықтау.

4. Химия зертханасын жабдықтау.

5. Биология зертханасын жабдықтау.

Кестелерді толтыру және 1-қосымшада басқа нысандарды пайдалану мектептің ағымдағы жағдайын көрсетеді, білім беру процесінің «проблемалық» көрсеткіштерін анықтауға мүмкіндік береді.

3. Бағыт Жөндеу-құрылыс жұмыстарына қажеттілік

Мектепте жөндеу-құрылыс жұмыстарын жүргізуге көптеген талаптар қойылады. Мектептерде ағымдағы және күрделі жөндеу жұмыстары жүргізілуде. Жыл сайын жүргізілетін ағымдағы жөндеуден айырмашылығы, күрделі жөндеу айтарлықтай қаражатты қажет ететін ауқымды іс-шараны білдіреді.

Мектеп әкімшілігі мұндай жұмыс түрлерінің қажеттілігін дұрыс негіздеуі керек: комиссия құру, тексеру жүргізу, нәтижелері бойынша ақаулар туралы ведомость жасау, сметаны дайындау және бекіту, орындаушыны таңдау.

Жөндеу-құрылыс жұмыстарына қажеттілікті анықтау үшін жағдайына талдау жүргізіледі, жобалау-сметалық құжаттама (ЖСК) әзірленеді.

2.4 Бағдарламаны әзірлеудің нормативтік-құқықтық базасы

Мектепті дамыту бағдарламасын әзірлеу кезінде Қазақстан Республикасы мен Маңғыстау облысының қолданыстағы заңнамалық, нормативтік-құқықтық актілері мен бағдарламалық құжаттарын басшылыққа алу қажет.

Негізгі құжаттар:

- «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III Заңы;

- «Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі ұлттық даму жоспарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы № 636 Жарлығы;

- «Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы № 636 Жарлығы;

- Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 249 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы;

- «Жайлы мектеп» білім беру саласындағы пилоттық ұлттық жобаны бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы 30 қарашадағы № 963 Қаулысы;

- «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» (ҚР Білім Министрінің 03.08.2022 ж. № 348 бұйрығына өзгеріс енгізілді - ҚР Білім Министрінің 2022.09.23 № 406 бұйрығымен);

- «Мектепке дейінгі, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мамандандырылған, арнайы білім беру ұйымдары, балалар мен ересектерге арналған қосымша білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» (ҚР Білім Министрінің 31.08.2022 ж. № бұйрығы 385);

- «Орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары педагогтерінің жүргізуі үшін міндетті құжаттардың тізбесін және олардың нысандарын бекіту туралы» (ҚР БҒМ 06.04.2020 ж. № 130 бұйрығына өзгеріс енгізілді-ҚР Білім Министрінің 17.03.2023 ж. № 68 бұйрығымен);

- «Білім беру деңгейлері бойынша сапаны қамтамасыз ету жөніндегі басшылықты бекіту туралы» (ҚР БҒМ 2022.06.23 № 292 бұйрығы);

-Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 4 қарашадағы № 784 қаулысымен бекітілген Маңғыстау облысының әлеуметтік – экономикалық дамуының 2021-2025 жылдарға арналған кешенді жоспары;

- Маңғыстау облыстық мәслихатының 2022 жылғы 9 желтоқсандағы шешімімен бекітілген Маңғыстау облысының 2021-2025 жылдарға арналған даму жоспары;

- Маңғыстау облысының білім беру жүйесін дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған өңірлік жол картасы және т. б.

Мектепті дамыту бағдарламасын әзірлеу бойынша ұсыныстар

1. Мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін арттыру

Сабақтың тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар

Сабақтың тиімділігі білім алушылардың сабақта болатын үдерісті түсінуімен белгіленеді. Кез келген сабақ жоспары нақты сыныпта білім және біліктілігіндегі барлық мүмкіндіктері мен олқылықтары бар білім алушыларға арналған. Осыған байланысты мұғалім білім алушылардың қажеттіліктеріне сүйене отырып, дағдыларды бекіту немесе пысықтау үшін оқу материалын, тапсырмаларды пайдаланады және таңдайды, сабақтың мақсатына бейімдейді және түсіндіреді. Бұл үдерісте оқыту әдістері мен тәсілдерін дұрыс таңдау, бағалау және сабақты ұйымдастыру формасы маңызды рөл атқарады. Бұл оқу мақсатына жетудің негізгі құралы болып табылады. Сабақты жоспарлаудың барлық аспектілерін ескеру сабақ немесе оқудың мақсатына жетудің тиімділігі мен нәтижелілігіне әсер етуі мүмкін.

Сабақтың смарт-мақсаттарын әзірлеу бойынша ұсыныстар

Сабақты жобалаудың бірінші және негізгі кезеңі-сабақтың мақсаттарын, яғни мұғалім мен білім алушылардың бірлескен іс-әрекетінің болжамды, жоспарланған нәтижесін анықтау. Дұрыс тұжырымдалған мақсат білім алушыға үйренуі керек нәрсені жеткізуге мүмкіндік береді. Осылайша сабақтың мақсатына жетуді жеңілдетеді. Білім алушылардың оқу мақсатын түсіну, ынталандыру, қызығушылығы, оқушыларды белсенді қызметке тартуы сабақтың нәтижелілігін арттыруға ықпал етуі тиіс.

Сабақтарды жобалау және оқыту практикасын жақсарту мақсатында өңірлік мектептердің мұғалімдері үшін оқыту семинарлары, педагог-шеберлер, педагог-зерттеушілер, оның ішінде мұғалімдер тапшылығы бар және білім беру сапасы нашар өңірлерге үздік мұғалімдер тарту жөніндегі арнайы бағдарламаға қатысушылардың шеберлік сыныптарын жобалау, сабақтарды және білім беру үдерісін мақсат ету бойынша өткізу қажет.

Өңірлік білім басқармасы мен әдістемелік кабинетке мұғалімдердің оқу үдерісін бірлесіп жоспарлау, проблемалық мәселелерді анықтау бойынша білім беру үдерісіне талдау жүргізу, педагогикалық тәжірибені талдап қорыту мен таратуды практикаға енгізу ұсынылады. Мұғалімдердің назарын сабақтың оңтайлы мазмұнын мұқият іріктеу, оны жоспарлау кезеңінде сабақты дидактикалық өңдеуге аудару керек.

Мұғалімдердің назарын әдістер, мақсат қою принциптері; сабақтың мақсаттарын қою, тұжырымдауға қойылатын талаптар; мақсат қою алгоритмі мен тәсілдері; мақсаттарды өлшеудің сапалық және сандық өлшемдеріне аудару ұсынылады.

Маңғыстау облысының білім басқармасы мен әдістемелік кабинетіне SMART-мақсат технологиясын қолдана отырып, сабақтарды жоспарлау бойынша мұғалімдерге әдістемелік ұсынымдар әзірлеу ұсынылады.

Бағалауды жақсарту бойынша ұсыныстар

Өңірдің білім беру әлеуеті оқу жетістіктерін бағалау жүйесінің қаншалықты сауатты құрылғанына тікелей байланысты. Өңірде ішкі сыныптық бағалауды сапалы жүргізу үшін мұғалімдер бағалаудың дағдыларды, стратегиялары мен әдістемелерін жоғары деңгейде меңгеруіне қол жеткізу жөнінде шаралар қабылдау қажет. Мұғалімдер оқытылатын пәндер бойынша оқу бағдарламасының мазмұнын жоғары деңгейде меңгеруіне ерекше назар аудару қажет. Өйткені бағалау процесі оқытумен тығыз байланысты..

Ұсынылатын іс-шаралар

Білім басқармасы, білім бөлімдері және әдістемелік бірлестіктер деңгейінде:

Бірінші. Келесі алгоритм бойынша ұлттық (білім алушылардың білім жетістіктерінің мониторингі) және халықаралық салыстырмалы зерттеулерде (PISA, TIMSS, PIRLS және т. б.) өңірдің нәтижелеріне тұрақты талдау жүргізу:

1) ББЖМ, PISA, TIMSS, PIRLS-тегі аймақтың нәтижелерін нақты «төмендеу» құзыреттері, оқу мақсаттарын, оқу бағдарламасының бөлімдері/тақырыптарын анықтай отырып талдау.

2) білім алушылардың оқу жетістіктерінің деңгейін арттыру бойынша әдістемелік кабинеттер және білім беру ұйымдарымен бірлескен жұмысты одан әрі жоспарлау үшін мектептерді ұлттық және халықаралық салыстырмалы зерттеулердегі өңірдің нәтижелері туралы толық талдамалық ақпаратпен қамтамасыз ету.

3) құзыреттерінің «төмендеуі», оқу мақсаттары, оқу бағдарламасының бөлімдері/тақырыптары бойынша оқушылардың жетістіктерін арттыру бойынша бірлескен іс-қимыл жоспарын әзірлеу. Осы іс-қимыл жоспары шеңберіндегі іс-шаралар мұғалімдер арасында біліктілікті арттыру, сондай-ақ үлгерімі төмен оқушылар үшін қосымша оқытуды ұйымдастыру мақсатында жобалар, семинарлар, тренингтер, курстар түрінде жүргізілуі тиіс.

4) жергілікті жерлерде іс-қимыл жоспарының орындалуын бақылау, мониторингтен кейінгі жұмыстарды жүргізу.

Екінші. Маңғыстау облысының ББ педагогикалық мамандықтары бар өңірлік жоғары оқу орындарымен және колледждермен әріптестікке бастама жасау ұсынылады. Әріптестік аясында педагогикалық мамандықтардың білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша бірлескен жұмыс жүргізу. Мектеп оқу бағдарламасының «төмендеу» құзыреттері мен бөлімдерін ескере отырып, олардың критериалды бағалау, пәндік бөлігіндегі мазмұнын күшейту. Болашақ мұғалімдердің пәндік білімі мен бағалау дағдыларын арттыруға баса назар аудару. Педагогикалық мамандықтар студенттерінің практикасы мен тағылымдамалары жүйесінің тиімділігін арттыру мәселесін пысықтау. Серіктестік аясында мектеп мұғалімдері-тәлімгерлер мен университет басшыларының студенттердің педагогикалық практикасын әзірлеу, талқылау және бағалау процесіне қатысуын қадағалау қажет.

Бұдан басқа, әріптестік шеңберінде тәжірибелі мектеп мұғалімдерін тарта отырып, пәндік мазмұны және критериалды бағалау бойынша шеберлік-

сыныптар мен оқыту семинарларын студенттер үшін ұйым бөлігінде өзара іс-қимылды күшейту.

Үшінші. Мектептердің желілік өзара іс-қимыл тәжірибесін күшейту ұсынылады. Өңірдің барлық мектептерін Маңғыстау облысының жалпы білім беретін мектептеріне кәсіптік шеберлікті арттыру, тәжірибе алмасу, мұғалімдер арасында менторлық (мәселен, «Тәлімгерлік мектебі – педагогикалық шеберлік зертханасы», «Серіктес топтардың: қала, ауыл мектептерінің даму стратегиясын қалыптастыру»), НЗМ және БИЛ тәжірибелерін тарату жобаларымен қамту қажет.

Төртінші. Оқу жетістіктерін мониторингге, критериалды бағалау жүргізу және оқу, жаратылыстану және математикалық сауаттылық пәндерін оқыту тәжірибесін зерделеу үшін білім басқармаларымен және басқа өңірлердің мықты мектептерімен ынтымақтастық туралы меморандум жасасу ұсынылады.

Атап айтқанда, білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау бойынша жергілікті жерде әзірленген Солтүстік Қазақстан облысының тәжірибесін бейімдеуге болады (білім кесіндісі). Маңғыстау облысының білім кесіндісін жүйелі түрде ұйымдастыру оқушылардың қандай тақырыптарда қиындық болатынын көруге және мұғалімдердің осы тақырыптарды оқыту сапасын арттыру жөнінде шаралар қабылдауға мүмкіндік береді. Маңғыстау облысының мұғалімдері үшін пәндік мазмұн және бағалау бойынша онлайн және офлайн шеберлік-сыныптар мен оқыту семинарларын өткізу үшін басқа өңірлерден мықты мұғалімдерді тарту.

Білім беру ұйымдары деңгейінде:

Бірінші. Мектеп әкімшілігі Солтүстік Қазақстан облысындағы оқу жетістіктерін бағалау жөніндегі жергілікті жерде бейімделгеннен кейін Маңғыстау облысының ББ ұйымдастыратын білім кесіндісі нәтижелерін зерделеу арқылы білім беру процесінің тиімділігіне тұрақты талдау жүргізуі тиіс. Білім кесіндісі қорытындысы бойынша шекті балға жетпеген мектептер күрделі тақырыптар бойынша қосымша онлайн және офлайн оқытуды көздейтін үлгерімі төмен оқушыларды қолдау жоспарын әзірлесін.

Екінші. Өңірдегі мектептердің әрбір басшысы мектепшілік және мектепаралық деңгейлерде мұғалімдер арасында критериалды бағалау және оқу, математикалық және жаратылыстану сауаттылығы саласындағы пәндік құзыреттіліктер саласында ұжымдық талқылау және тәжірибе алмасу жүйесін (тренингтер, шеберлік-сыныптар, семинарлар арқылы) ұйымдастыруы керек.

Осы іс-шаралар мыналарға бағытталуы тиіс:

- бағалау дағдыларын тәжірибелік пысықтау: бағалау критерийлері мен дескрипторларды әзірлеу, жоғары деңгей дағдыларын өлшеуге тапсырмалар жасау, бағалау жүргізу кезінде сараланған тәсілді қолдану, бағалау нәтижелері бойынша білім алушыларға сындарлы кері байланыс беру, оқу бағдарламасының мақсаттарын сабақ мақсаттарына түрлендіру және т. б.

- оқушылар үшін күрделі құзыреттер бойынша пән мұғалімдерінің өзара іс-қимылын күшейту (мысалы, тіл пәні мұғалімдері – үздіксіз және мультимедиялық мәтіндерді талдау және түсіндіру бойынша ынтымақтастық, математика мұғалімдері – «статистика және ықтималдық теориясы»,

«Математикалық модельдеу және талдау», «Геометрия» және т.б. оқу бағдарламасының күрделі бөлімдерінің пәндік мазмұны бойынша ынтымақтастық).

Үшінші. Өңірдің әрбір мектебінде буллингпен күресу, оқушылардың оқуға деген ынта деңгейін арттыру және оқушылар үшін кәсіптік бағдарлау іс-шараларын жүргізуге бағытталған қолайлы мектеп жағдайын қамтамасыз ету стратегиясын әзірлеу қажет.

Академиялық жазу дағдыларын дамыту бойынша ұсыныстар

Академиялық жазу дағдыларын дамыту білім беру процесінде маңызды рөл атқарады. Коммуникативтік дағдылардың ажырамас бөлігі болып табылады, оқушыларға өз идеяларын білдіруге, аналитикалық және сыни ойлау және логикалық пайымдау дағдыларын қатар дамыта отырып, белгілі бір көзқарасты дәлелдеуге мүмкіндік береді. Эссе академиялық жазудың бір түрі ретінде Орта білім берудің ең негізгі деңгейлерінің бірі болып табылады.

Өңірде академиялық эссе жазу дағдыларын дамытуды Маңғыстау облысының мұғалімдері арасында кәсіби шеберлікті арттыру, тәжірибе алмасу, менторлық бойынша қолданыстағы білім беру жобалары шеңберінде іске асыру қажет («Тәлімгерлік мектебі – педагогикалық шеберлік зертханасы», «Назарбаев Зияткерлік мектептері тәжірибесін енгізу бойынша орта білім беру мазмұнын жаңартуды қолдау көрсету»).

Ұсынылатын іс-шаралар

Білім басқармасы, білім бөлімдері және әдістемелік бірлестіктер деңгейінде:

1. Қосалқы міндеттерді іске асыру жөніндегі жұмыстарды жоспарлау, стейкхолдерлерді және мүдделі тұлғалардың өзара іс-қимыл тәсілдерін айқындау, жауаптыларды бекіту, қосымша міндеттерді іске асырудың әрбір кезеңінде жұмыстың нақты жоспарланған нәтижелерін айқындау..

2. Кәсіби тәжірибесі болашақта таратылатын педагог-тәлімгерлерді (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінің мұғалімдері) іріктеу.

3. 3. 2023-2024 оқу жылына арналған «Назарбаев Зияткерлік мектептері тәжірибесін енгізу бойынша орта білім беру мазмұнын жаңартуды қолдау көрсету» жобасының 38 жетекші мектебінде қазақ, орыс және ағылшын тілдері мұғалімдерін оқыту жоспар-кестесін жасау, 2024-2025 оқу жылына арналған 107 серіктес мектептерде мұғалімдерді оқыту жоспар-кестесін жасау.

4. Жетекші мектептерде мұғалімдерді оқыту үшін алаң ұйымдастыру.

5. Жобаның сәттілігі туралы объективті деректерді (баға, тест нәтижелері), мұғалімдерден, олардың оқушыларынан және мектеп әкімшілігінен кері байланыс жинауды қоса алғанда, серіктес мектептер деңгейінде қосымша тапсырманы іске асыру барысына жетекшілік ету және бақылау.

6. 6. Білім басқармасы әдістемелік кабинеттерінің жалпы басшылығымен 2023-2024 оқу жылындағы қосымша тапсырманы іске асыру нәтижелері бойынша қазақ, орыс және ағылшын тілдерінің мұғалімдеріне арналған академиялық эссе жазу дағдыларын арттыру бойынша семинарлар топтамасының бағдарламасын түзету.

7. Қосымша міндеттің іске асырылу барысын талқылау бойынша тұрақты кездесулер өткізу, мониторинг жүргізу.

8. Жоба нәтижелері бойынша академиялық эссе жазу дағдыларын дамыту бойынша мектептерде әдістемелік ұсынымдар әзірлеу және тарату.

Педагог-тәлімгерлер деңгейінде:

1. «Назарбаев Зияткерлік мектептері тәжірибесін енгізу бойынша орта білім беру мазмұнын жаңартуды қолдау көрсету» жобасының 38 жетекші мектебінде қазақ, орыс және ағылшын тілдерінің мұғалімдеріне арналған семинарлар топтамасының бағдарламасын бірлесіп әзірлеу. Мұғалім-тәлімгер де, білім алушы мұғалім де әр семинардан өткеннен кейін сыныптағы оқушылардың академиялық жазу дағдыларының қалай өзгеретінін нақты түсініп, қадағалай алатындай етіп, оқушылардың академиялық жетістіктеріне және сыныптағы білім алушылардың педагогикалық практикасының нақты өзгеруін бақылау жүйесіне байланысты бағдарламаның нәтижелілігінің нақты өлшемдерін әзірлеу. Бағдарлама тақырып, логикалық құрылымға сәйкестікті бағалау, дәлелдемелер мен дәлелдеулер, талдаудың тереңдігі, стилі мен тілі, өзіндік ерекшелігі мен шығармашылығын қоса алғанда, эсселерді бағалау критерийлерін енгізу бойынша оқытуды қамтуы тиіс; оқушыларда тиісті дағдыларды дамыту әдістері; оқушыларға кері байланыс беру және олардың жеке үлгерімін бақылау және т. б.

2. 2023-2024 оқу жылына арналған «Назарбаев Зияткерлік мектептері тәжірибесін енгізу бойынша орта білім беру мазмұнын жаңартуды қолдау көрсету» жобасының 38 жетекші мектебінде қазақ, орыс және ағылшын тілдері мұғалімдерін оқытудың жоспар-кестесін жасауға қатысу.

3. 38 Жетекші мектепте қазақ, орыс және ағылшын тілдерінің мұғалімдеріне арналған семинарлар топтамасын өткізу.

4. Жоба қатысушыларымен кері байланыс, 2023-2024 оқу жылы ішінде алған білімдерін практикаға енгізуде жетекші мектептердің мұғалімдеріне қолдау көрсету.

5. Қосымша міндеттің іске асырылу барысын талқылау бойынша тұрақты кездесулерге қатысу, мониторинг үшін ББ ақпарат беру.

6. 2023-2024 оқу жылында қосымша міндеттерді іске асыру қорытындыларын шығару, білім басқармасының және жетекші мектептердегі оқытудан өткен мұғалімдеріне тәжірибені одан әрі тарату және серіктес мектептер деңгейінде оқыту бойынша кері байланыс беру, кері байланыс нәтижелері бойынша семинарлар топтамасының бағдарламасын түзету (қажет болған жағдайда), одан әрі оқытуды ұйымдастыру үшін семинарлар топтамасы бағдарламасының материалдарын беру.

Оқытудан өткен 38 жетекші мектептің педагогтар деңгейінде:

1. Педагог-тәлімгерлерден оқудан өту және алған білімдерін сыныптағы педагогикалық практикаға жүйелі енгізу.

2. Оқушылардан алған білімдерін енгізу тәжірибесі туралы кері байланыс алу. Оқушылардың эссе жазудағы жеке академиялық жетістіктерінің барысын бақылау, соның ішінде объективті деректер жинау.

3. Оқушылардың академиялық жазу дағдыларын дамытудың неғұрлым тиімді педагогикалық әдістерін таңдау мақсатында педагог-тәлімгерлермен кері байланыс және тұрақты өзара іс-қимыл жасау.

4. 2024-2025 оқу жылына арналған 107 серіктес мектептерде қазақ, орыс және ағылшын тілдері мұғалімдерін оқытудың жоспар-кестесін жасауға қатысу.

5. Әріптес мектептерде қазақ, орыс және ағылшын тілдері мұғалімдерін оқытуды одан әрі жүргізу үшін семинарлар топтамасының бағдарламасын зерделеу.

6. 107 серіктес мектептерде қазақ, орыс және ағылшын тілдері мұғалімдеріне арналған семинарлар топтамасын өткізу.

7. Жоба қатысушыларымен кері байланыс, 2024-2025 оқу жылы ішінде алған білімдерін практикаға енгізуде 107 серіктес мектептің мұғалімдеріне қолдау көрсету.

8. Қосымша міндеттің іске асырылу барысын талқылау бойынша тұрақты кездесулерге қатысу, мониторинг үшін Білім басқармасына ақпарат беру.

9. 2024–2025 оқу жылында кіші міндеттерді іске асыру қорытындыларын шығару, Білім басқармаларына және оқудан өткен әріптес мектептердің мұғалімдеріне алған тәжірибелерін бекіту және алған білімдерін сыныпта ұдайы пайдалану бойынша кері байланыс беру.

Оқытудан өткен 107 серіктес мектеп мұғалімдері деңгейінде:

1. Жетекші мектептердің мұғалімдерінен оқудан өту және алған білімдерін сыныптағы педагогикалық практикаға жүйелі енгізу.

2. Оқушылардан алған білімдерін енгізу тәжірибесі туралы кері байланыс алу. Оқушылардың эссе жазудағы жеке академиялық жетістіктерінің барысын бақылау, соның ішінде объективті деректерді жинау.

3. Оқушылардың академиялық жазу дағдыларын дамытудың неғұрлым нәтижелі педагогикалық әдістерін таңдау мақсатында жетекші мектептердің мұғалімдерімен кері байланыс және тұрақты өзара іс-қимыл жасау.

4. Жеке оқу жұмыс жоспарларына өзгерістер енгізу.

5. Академиялық жазу эссе дағдыларын дамыту саласында мектепшілік әдістемелік нұсқаулықтарды әзірлеуге қатысу.

Мектеп әкімшілігі деңгейінде:

1. Мектеп мұғалімдерінің қосымша міндеттерді іске асыруға қатысуын әкімшілік қолдау.

2. Мектепті дамыту жоспарына қосымша міндеттерді іске асыру бойынша жұмысты енгізу.

3. Әдістемелік жұмыс бойынша мұғалімдердің академиялық эссе жазу дағдыларын дамыту саласында мектепшілік әдістемелік нұсқаулықтарды әзірлеу.

4. Эссе жазу саласындағы оқушылардың жеке академиялық жетістіктерінің барысын бақылау, оның ішінде оқу ісі меңгерушісі мұғалімдердің объективті мәліметтерін жинауы.

5. Педагогикалық кадрларды ауыстыру кезінде академиялық эссе жазу дағдыларын арттыру және оны аяқтағаннан кейін жоба нәтижелерінің тұрақтылығын қамтамасыз ету тәжірибесін сақтау және беру тетіктерін енгізу.

Академиялық жазу дағдыларын дамыту бойынша **негізгі көрсеткіштер:**

2023-2024 оқу жылында: а) ББ бекіткен өңірде академиялық жазу дағдыларын дамыту жөніндегі жобаны іске асыру жоспары, б) 2023-2024 оқу жылына арналған семинарлар сериясының бағдарламалары мен кестесі бекітілді, в) 38 жетекші мектепте қазақ, орыс және шет тілдерінің 100% педагогтарының оқытудан өтуі, г) 38 жетекші мектептің оқытудан өткен педагогтарының 40%-ның оқушылардың академиялық эссе жазу дағдыларын дамытуға байланысты тапсырмалар үшін орташа балын арттыруы; д) жоба шеңберінде алған білімдерін ескере отырып, оқытудан өткен 38 жетекші мектептің педагогтерінің оқу жұмыс жоспарларының кемінде 20% - ы қайта қаралды.

2024-2025 оқу жылында: а) өңірде академиялық жазу дағдыларын арттыру жөніндегі жобаны іске асырудың ББ-мен толықтырылған және қайта бекітілген жоспары; б) 2024-2025 оқу жылына арналған семинарлар сериясының бағдарламалары мен кестесі бекітілді; в) 107 серіктес мектептерде қазақ, орыс және шет тілдері педагогтерінің 100% - оқытудан өтуі; г) 107 серіктес мектептің оқытудан өткен педагогтерінің 40%-ның оқушылардың академиялық эссе жазу дағдыларын дамытуға байланысты тапсырмалар үшін орташа балын арттыруы; д) жоба шеңберінде алған білімдерін ескере отырып, оқытудан өткен 107 серіктес мектептің педагогтерінің оқу жұмыс жоспарларының кемінде 20% – ы қайта қаралды.

2025-2026 оқу жылында: а) мектептің даму жоспарларының 100% - ы академиялық эссе жазу дағдыларын дамыту жөніндегі іс-шараларды қамтиды; б) ББ Әдістемелік бөлімі мектептердің 100% - академиялық эссе жазу дағдыларын дамыту бойынша әдістемелік нұсқаулықтарды құрастырды; в) мектептердің 100% - ы педагог кадрларды ауыстыру және тұрақтылықты қамтамасыз ету кезінде академиялық эссе жазу дағдыларын арттыру тәжірибесін сақтау және беру тетіктерін енгізді, г) Маңғыстау облысының PISA 2025 цикліндегі нәтижелерін алдыңғы циклмен салыстырғанда 15% - ға арттыру.

Білім алушыларда жоғары деңгей дағдыларын дамыту бойынша ұсыныстар

Жылдам дамып келе жатқан әлемде сауаттылықтың жоғары деңгейін талап ететін ақпараттың шамадан тыс ағынынан ең маңыздысын ала білу қажет.

Әлемдік тарихқа шолу нәтижелері бойынша ғылымды, кітап оқуды және инновацияны жоғары бағалайтын қоғамдар ең дамыған болып табылады. Сонымен, сауаттылық пен даму арасында тығыз байланыс бар.

Ал функционалдық сауаттылықты (бұдан әрі – ФГ) базалық сауаттылықтан кейінгі екінші деңгей деп түсінуге болады. Сауаттылық үздіксіз процесс ретінде үнемі қолдауды қажет етеді. Функционалды сауатты адам-бұл сауаттылық дағдыларының арқасында өзі өмір сүретін қоғамның әлеуметтік, саяси және мәдени өміріне белсенді қатысатын адам.

Басқаша айтқанда, функционалдық сауаттылық – бұл өмірдің барлық аспектілерінде қажет ақпаратты, оқу, жазу және сөйлеу дағдыларын, сондай-ақ арифметиканы пайдалану қабілетін қамтитын жеке тұлға мен қоғамның дамуына ықпал ететін адамның әрекеті.

Негізгі орта білім беру деңгейінің барлық пәндері бойынша оқу бағдарламасының, мемлекеттік аттестаттаудың, халықаралық мониторингтік зерттеулердің бақылау-өлшеу материалдары базалық, ілгері, жоғары күрделілік деңгейлерінің тапсырмаларымен ұсынылған. Әдетте, жоғары деңгейлі дағдыларды тексеру үшін кеңейтілген жауапты қажет ететін тапсырмаларды әзірлеу қажет.

Өңірде жоғары деңгей дағдыларын дамыту жөніндегі шараларды іске асыру жолдары:

Іске асыру жолдары	
<ul style="list-style-type: none"> - Lesson study; Action Research сияқты мұғалім тәжірибесін арттыру құралдарын белсенді пайдалану; Action Research белсенді пайдалану: - НЗМ және РФММ-мен белсенді ынтымақтастық орнату және тәжірибе алу (оқытудың белсенді әдістері, ЖДД дамыту, саралау және дарынды және үлгерімі төмен балалармен жұмыс мәселелері бойынша); - мұғалімдердің даму бағыттарын анықтау өзін өзі дамытуды жоспарлау; - провайдер қызметін анықтау және курстан кейінгі қолдау көрсету алдында тығыз ынтымақтастықта болу (ТРИЗ педагогика, Nordic education, Фонд El Umiti және т.б) - Блумның жоғарғы 3 деңгейін: талдау, аргументтерді бағалау, пайымдау, бағалау, қорытынды жасау қабілетін тексеру үшін тапсырмалар жинағын әзірлеу; 	<ul style="list-style-type: none"> - бірлескен сабақтардың саны мен табыстылық көрсеткіштерін айқындай отырып, 3 жылдық жұмыс жоспары әзірленді; - ҚМЖ, тест тапсырмаларын бірлесіп әзірлеу бойынша онсайт тренингтер өткізілді; - сыртқы қызмет провайдерлерінің көмегімен мұғалімдер мен оқушыларды сыртқы бағалау ұйымдастырылды; - мұғалімдердің қазіргі қажеттіліктеріне диагностика жүргізілді; - күтілетін нәтижелерге қол жеткізе отырып, онлайн/көшпелі курстар ұйымдастырылды; - жинақтар әзірленді; - оқушылардың тапсырмаларды орындау нәтижелері тіркелді;

Білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға арналған тапсырмаларды әзірлеу бойынша ұсынымдар

ФГ бойынша тест тапсырмалары білім алушыларға контекстік нысанда ұсынылады.

Әр тапсырмада белгілі бір жағдайдың сипаттамасы беріледі және 1-ден 3-ке дейін сұрақтар ұсынылады, көрсетілген мәселені жағдайдың сипаттамасынан және сұрақтың өзінен алынған ақпаратты қолдана отырып шешу керек.

Сондықтан, бұл тапсырмалардың сәтті орындалуы тек пәндік білімге ғана емес, сонымен бірге мәтінмен жұмыс істеу қабілетіне де байланысты.

Білім алушының келесі іс-әрекет түрлері бағаланады:

- мәтінді толық және сыни тұрғыдан түсінуді қажет ететін мәселелерді шешу;
- шешім процесінде тапсырма шарттарын сақтау;

- ұсынылған жағдай шеңберінде шешімді табу және алынған шешімді түсіндіру кезіндегі жағдайды сипаттаудағы шарттардың (шектеулердің) орындалуын өзін-өзі бақылау;

- белгілі бір проблема контекстінде әр түрлі формада (мәтін, кесте, бағаналы немесе дөңгелек диаграмма, диаграмма, сурет, геометриялық фигураның көрінетін және көрінбейтін элементтерін көрсететін сызба) ұсынылған ақпаратпен жұмыс.

Қазіргі уақытта көптеген елдер «PISA шокты» бастан өткізіп, «PISA күндерін» ұйымдастырды. Әлемнің ешбір жерінде мектептің сапасы мұғалімдердің сапасынан асып түспейтінін бәрі түсінді.

Сондықтан сәйкесінше:

- басқа елдердің (Германия, Сингапур) оң тәжірибесін зерделеу;

- «Білім беру 2030» жаһандық трендтері және т. б.;

- бастауыш және орта мектептің (9 және 11 сынып) функционалдық сауатты білім алушысының бейнесін жасау;

- ата-аналарды оқыту мен тәрбиелеу процесіне тарту ұсынылады.

Іске асыру жолдары	
<p>- PISA 2015, 2018, 2022 РВРС 2021, 2022 орындалған тапсырмаларды талдау;</p> <p>- PISA 2015, 2018, 2022 РВТС 2021, 2022 нәтижелері бойынша білім алушылардың қиындықтарының тізілімін қалыптастыру;</p> <p>- оқу, математикалық және жаратылыстану-ғылыми сауаттылық дағдыларының талаптарын түсіну үшін 6 деңгейден тұратын PISA бағалау шкаласын зерттеу;</p> <p>- PISA 5-6 деңгейіндегі тапсырмаларды талдау;</p>	<p>- ФС дамыту үшін PISA-тәрізді тапсырмаларды әзірлеу әлеуетін арттыру үшін әзірлеушілер пулы құрылды;</p> <p>- ФС бағалау үшін PISA тәсілдері зерделенді (bilimcenter.kz)</p> <p>- үздік мектептердің қамқорлығын қоса алғанда, тәжірибені шоғырлы/каскадты трансляциялау бойынша жұмыс жоспары әзірленді</p>

Жұмсақ дағдылар мен жаһандық құзыреттіліктерді дамыту бойынша ұсыныстар

Жаһандық құзыреттілік – оқытудың маңызды мақсаты болып табылады, өйткені олар жұмсақ дағдылардың көрінісі ғана емес, сонымен қатар функционалдық сауаттылық ретінде де қарастырылады.

Жаһандық құзыретті адам мектеп пәндерін оқудан алған әлем туралы білімді пайдаланады, сыни тұрғыдан ойланады, мәдени нормаларды түсінеді, БАҚ жаңалықтарын талдайды және сыни тұрғыдан бағалайды, жаһандық оқиғалар туралы пайымдайды, қарым-қатынас пен байланысты түсінуге және диалогқа ұмтылады, сол арқылы жергілікті, жаһандық және мәдениетаралық маңызы бар өмір сүру жағдайларын жақсартады.

Жаһандық ауқымдағы (экономикалық, экологиялық, эпидемиологиялық және т.б.) сын-қатерлер мен қайшылықтардың заманауи дәуірі жаңа мүмкіндіктер мен жастар үшін жаңа проблемаларды туындатады.

Өмір бойы қазіргі «жаһандық сауатты» адам басқалармен, әсіресе басқа мәдени ортаға жататындармен сәтті қарым-қатынас жасау үшін білімнің, дағдылардың, көзқарастардың, қатынастар мен құндылықтардың үйлесімін игеруі керек. Бұл салада толық құзыретті болу мүмкін емес, бірақ білім беру жүйелері, жалпы алғанда, оқушыларды қазіргі әлемде өмір сүруге дайындай отырып, жаһандық құзыреттіліктің қажеттілігін:

- көпмәдениетті қоғамдастықта үйлесімді өмір сүру (шетелде оқу, әлем бойынша ұтқырлық);

- еңбек нарығындағы өркендеу (көпмәдениетті топтағы тиімді қарым-қатынас);

- медиа платформаларды тиімді пайдалану (АКТ-ның өмір салтына әсері);

- тұрақты даму мақсаттарын іске асыруды (жаһандық азамат, білім беру 2030) ескеруі керек.

Мысалы, оқушылардың мәдениет пен тарихты түсінуін тереңдету үшін әдебиетті басқа пәндермен байланыстыру. Математика пәні жаһандық тілге ие. Жаһандық маңызы бар көптеген тақырыптарды (қоршаған ортаның ластануы, климаттың жылынуы, вирустардың таралуы) көптеген пәндер бойынша оқу бағдарламасына оңай біріктіруге болады.

PISA 2018 ҚР білім алушыларының өзара байланысты әлемде өркендеуге және дамуға қаншалықты дайын екендігін және олардың мектептері оларға қажетті білім, дағдылар мен икемділікті дамытуға қаншалықты тиімді көмектесетіндігін бағалады.

Жаһандық құзыреттілік аясында білім алушылар жергілікті, жаһандық және мәдениетаралық маңызы бар мәселелерді зерттейді, ақпаратты бағалауды, дәлелдерді тұжырымдауды және проблемалар мен жағдайларды түсіндіруді үйренеді.

Нәтижесінде ұжымдық әл-ауқат пен тұрақты дамуға ықпал етеді.

Бір жағынан, зерттеу нәтижелеріне сәйкес жұмсақ дағдыларды дамыту академиялық дағдыларды дамытуға ықпал етеді.

Екінші жағынан, әлеуметтік трендтер (өңірдің қазіргі демографиялық жағдайы, білімдегі олқылықтар, рейтингтердегі артта қалушылық) тұтастай алғанда, өңірде қалыптасқан процесті жақсарту қажеттілігі жаңа идеялар мен тәсілдердің пайда болуына түрткі болуы мүмкін, оның шеңберінде барлық оқушылар бірдей нұсқаулар мен тапсырмалар алады.

Бастапқы кезеңде өңірдегі ағымдағы ахуалдың проблемаларын зерделеу үшін зерттеулер жүргізу, бұдан әрі орындаушы практиктерді қолдау және үйлестіру қажет.

Болашаққа бағдарланған тұрақты өзгерістер үшін өңірлік білім беру бағдарламасын іске асыру кезінде өңірлік деңгейде басқарушылардың жүйелі көшбасшылығы қажет.

Іске асыру жолдары	
<p>Жұмсақ дағдыларды дамытуға, академиялық нәтижелерді жақсартуға және т. б. ықпал ететін әртүрлі тәлімгерлік бағдарламаларды (құрдастар арасында «тең» қағидаты бойынша) тиімді қолдану.</p> <p>Сабак барысында, тәлімгерлік бағдарламалар, сыныптан тыс іс-шаралар шеңберінде жаһандық проблемаларды шешу талап етілетін жағдайларды ұйымдастыру (яғни, адамнан ұлттық шекарасы жоқ және қазіргі және болашақ ұрпақтың өміріне әсер ететін проблемаларды түсінуді талап ететін жағдайларды).</p> <p>Инновация неғұрлым инклюзивті және тиімді білім беру жүйелерін жасайды.</p> <p>Инновация процесінің қозғаушы күші (идеялар мен технологиялар) тұлғааралық қарым-қатынас, әріптестер арасындағы өзара іс-қимыл, қоғамдастық мүшелерінің, бұл жағдайда мұғалімдердің инновацияларды қолдауы болып табылады.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - арнайы қысқа мерзімді курстан өткеннен кейін мұғалімдердің тәжірибесін енгізу бойынша нақты мониторинг тетігі әзірленді; - шағын жобаларды үйлестіру мен ынтымақтастықтың нақты тетігі әзірленді; - жаңа тәсілдер, тиімді технологиялар мен ресурстар меңгерілді; - білім берудегі бастамаларды, кәсіпкерлікті қолдауға, сондай-ақ білім беру саласындағы кәсіби өсуге ықпал ететін білім берудегі қолайлы бәсекелестік құрылды.; - білім беру экожүйесін қолдайтын модификацияланған тәжірибе немесе технология ретінде білім берудегі инновацияны қолдау, нәтижесінде айтарлықтай жақсартулар пайда болады; - мазмұн, оқушылар мен мұғалімдер арасындағы 3 жақты байланыс күшейтілді. Инновацияны жүзеге асыруға әкімшіліктен бастап сынып жетекшісіне дейін әртүрлі субъектілер қатысуы керек. Бірақ көп жағдайда мұғалімдер негізгі іске асырушылар, өзгерістер трансформаторлары және ең жақсы тәжірибе болып табылады.

Менторлық бағдарламалар мен біліктілікті арттыру курстары шеңберінде тәжірибені тиімді тарату бойынша ұсыныстар

Әр мектептің мектепшілік бақылауында мұғалімдерге әдістемелік қолдау ретінде мектеп әлеуетін дамыту мәселелері қарастырылады. Осы мақсатта менторлық мектептің педагогикалық процесінің әртүрлі бағыттарында әдістемелік қолдау көрсету үшін бейресми, бірақ тиімді тәсіл болып табылады.

Тәлімгерлік-бұл мектепшілік процесс, әріптестерді қолдау немесе оқыту әдістемелік бірлестік немесе педагогикалық қоғамдастық деңгейінде дамудың әртүрлі мәселелерінде немесе бағыттарында жүруі мүмкін. Әріптестерді тәлімгерлік арқылы қолдау жеке және командалық дамуда кәсіби дамуды нақты және қысқа мерзімде шешуге мүмкіндік береді.

Жеке жоспарда тәлімгер мұғалімнің мақсаттарға, міндеттерге қол жеткізудегі, мүмкін болатын қиындықтарды шешудегі жеке қажеттіліктерін дамытады, мұғалімге білім алушылармен және басқа әріптестермен қарым-қатынас орнатуға шабыттандырады және көмектеседі. Командалық даму топ ішіндегі қарым-қатынастарды қарастырады, бірлескен мақсаттарға жету, бір-бірін тыңдау және есту қабілеті, сондай-ақ бірлескен жобалар мен шешімдер құру жоспарларын жасайды.

2. Білім беруде тиімді менеджментті қалыптастыру - басқару пулын күшейту

Мектепшілік бақылауды күшейту жөніндегі ұсынымдар

Мектепті басқарудың тиімділігін арттыру оқу-тәрбие процесінің жай-күйіне мектепшілік бақылауды жетілдіруге негізделеді. Басты назар білім беру ұйымдары басшылары мен оның орынбасарларының, ӘБ басшыларының кәсіби құзыреттілік деңгейін арттыруға баса назар аудару қажет.

Білім беру ұйымы қызметінің әртүрлі аспектілерін мониторингілеу және зерделеу негізінде мектепшілік бақылауды жетілдіру жағдайды түзету бойынша тиімді басқарушылық шешімдер қабылдау мақсатында проблемалық мәселелердің себептерін анықтауға мүмкіндік береді.

Білім беру ұйымдарының ресурстарын (кадрлық, материалдық, қаржылық, нормативтік) пайдалану тиімділігін бағалау үшін ақпаратқа талдау жүргізу ұсынылады. Педагогқа оның қызметінің нәтижелері туралы кері байланыс жасау, сабақтарды жоспарлау, оқытудың инновациялық әдістерін қолдану және т.б. бойынша ұсынымдар әзірлеу қажет.

Білім беру ұйымдары басшыларының кәсіби құзыреттілік деңгейін арттыру жөніндегі жобаны іске асыруға болады.

Мектепшілік бақылаудың тиімділігін арттыру мақсатында келесі қадамдар қажет.

1. Мектеп - мектептерді дамыту бағдарламасын әзірлеу нақты білім беру мақсаттары мен міндеттерін, мақсаттарға қол жеткізу үшін іс-шараларды, күтілетін нәтижелерді белгілеуі керек.

2. Мақсатқа қол жеткізудегі прогресті көрсететін айқын және өлшенетін көрсеткіштер. Прогресті бағалауға мүмкіндік беретін және орындалуы күтілетін нәтижелерге сәйкес келмейтін аймақтарды көрсететін тиімділіктің түйінді көрсеткіштерін (КРІ) әзірлеу ұсынылады. Бұл көрсеткіштерді мектепшілік бақылаудың 6 бағытына енгізу керек. Мысалы, екінші бағыт бойынша - бұл білім алушылардың үлгеріміндегі прогресс, сабаққа қатысу, білім сапасының сыртқы мониторингі нәтижелері, ҰБТ, олимпиадаларда ілгерілеу.

3. Педагогикалық кеңесте мектепшілік бақылау нәтижелерін және педагогқа кері байланыс жасауды талқылау. Мектепшілік бақылау нәтижелерін талқылау және тұрақты есеп беру білім беру ұйымының менеджментіне уақтылы шаралар мен үздік шешімдер қабылдауға көмектеседі. Табысты менеджерлердің «Ұжым алдында мақтаныш ет, оңаша сына» деген алтын ережесін назарға алған жөн.

Сонымен қатар, қызметкерлермен ғана емес, басқа да мүдделі тараптармен, атап айтқанда ата-аналармен талқылау проблемалар мен мүмкіндіктер туралы түсінік бере алады.

4. Әлсіз аймақтар бойынша тиімділіктің қосымша түйінді көрсеткіштерін (KPI) әзірлеу. Ішкі бақылауға қосымша ретінде немесе жеке құжат ретінде қосымша көрсеткіштерді енгізу, мысалы, жекелеген педагогтар (немесе пәндер) бойынша, олардың қызметін бағалауға көмектесіп қана қоймай, сондай-ақ олар үшін дамудың жол картасына айналады.

5. Әлсіз аймақтар бойынша қайта және үздіксіз мектепшілік бақылау жүргізі. Мектепшілік бақылауды дұрыс іске асыру ұжымда үнемі жетілдіру мәдениетін қалыптастырады.

6. Өңірдегі жеке меншік мектептердің бірінің мектепшілік бақылауды іске асыру тәжірибесін көрсету қажет. Өйткені, жеке мектептерде оқыту тиімділігін бақылау жүйесі жақсы дамыған және жүйеленген.

Айта кету керек, мектепшілік бақылау әрбір білім беру ұйымының бірегей сипаттамалары мен қажеттіліктерін ескеретін икемді болуы тиіс.

ББ және әдістемелік кабинет - мектептер мен мектепшілік бақылауды дамыту бағдарламасын әзірлеу бойынша семинарлар мен тренингтер ұйымдастыру. Басқарушылық бақылау жүйесінің әдістемесін білетін бизнестен жаттықтырушыны тарту мүмкіндігін қарастыру (Англ. Management control system). Сондай-ақ, сыртқы мониторинг және әдістемелік көмек көрсету.

2. 3-міндетті іске асыру бойынша түйінді көрсеткіштер: кәсіби құзыреттілік деңгейін арттыру («бірінші біліктілік санаты басшысының орынбасары» біліктілік санаты бар ОБ басшыларының үлесі (басшының орынбасарлары үшін); «басшы-менеджер»; «басшы – көшбасшы» (басшылар үшін); – 2023-2024 оқу жылы – 15%, 2024-2025-18%; 2025-2026-20%).

Басқарудың үздік тәжірибелерін масштабтау бойынша ұсынымдар - дайындық жұмыстары

1. Мектептердің стратегиялық даму жоспарларын талдау бойынша жұмыс тобын құру ((«НЗМ» АҚ, БИЛ өкілдері, жетекші, үздік мектептердің, «Өрлеу» ДБҰ, облыстың әдістемелік кабинетінің, ББ директорларының өкілдері).

2. Жұмыс тобының мүшелерін 14 кіші топқа 10 адамнан бөлу. Мектептердің стратегиялық жоспарларына талдау жүргізу.

3. Жұмыс тобының мектепті дамыту бағдарламасын бағалау критерийлерін әзірлеу және бекіту.

4. Бағдарламаларды талдау нәтижелері бойынша мектептерді дамытудың үздік бағдарламаларын таңдау (хаттама).

5. Таңдалған «Үздік Бағдарламаларға» аудит жүргізу және оларды түзету. Эталондық бағдарламаның тұсаукесерін дайындау (жұмыс тобының мүшелері).

6. Мектепті дамыту бағдарламасының (ББ) үлгісін масштабтау бойынша «шоғырлы топтарын» құру.

7. «Шоғырлы аймақтарда» мектептің эталондық бағдарламасы негізінде даму бағдарламаларын әзірлеу бойынша тренинг-сабақтар өткізу («НЗМ»АҚ, БИЛ өкілдері, ББ, «Өрлеу» АҚ, облыстың әдістемелік кабинетінің, жетекші, үздік мектеп директорлары, директорларының орынбасарлары).

Мектепті дамыту бағдарламаларын әзірлеу бойынша ұсынымдар (өз мектебіне өзгерістер енгізу)

1. Әрбір мектептің менторларды («НЗМ»АҚ, БИЛ өкілдері, ББ, «Өрлеу» АҚ, облыстың әдістемелік кабинетінің, жетекші, үздік мектептердің директорлары, директорларының орынбасарлары) сүйемелдеу кезінде мектепті дамыту бағдарламасын жасауы (өзгерістер енгізу).

2. Мектептерді дамыту бағдарламаларын бағалау критерийлеріне сәйкес жұмыс тобымен келісу (хаттама).

3. Мектептерді дамыту бағдарламасын (ББ) бекіту.

Мектептерді дамыту бағдарламаларын іске асыру, мониторингілеу және эвалюациялау жөніндегі ұсынымдар

1. «Шоғырлы аймақтар» бойынша тоқсан бойынша мониторингтік есепті ұсыну (жұмыс комиссиясы).

2. Ұсынылған мониторингтік есептер бойынша Даму бағдарламаларына тоқсан бойынша талдау жүргізу, прогресті тексеру, өзгерістерді көрсету (жұмыс комиссиясы).

3. Талдау нәтижелері бойынша мектептерді дамытудың үздік бағдарламаларын «шоғырлы аймақтар» бойынша масштабтау (директорлар, директорлардың орынбасарлары).

4. Оқу жылының нәтижелері бойынша «Табысты мектептерді» анықтау (жиынтау - ББ).

5. «Табысты мектептерді» дамыту бағдарламасын (Ауданның әдістемелік кабинеті) іске асыру бойынша әдістемелік құралдар әзірлеу.

6. «Шоғырлы аймақтар» бойынша ең үздік даму бағдарламаларымен білім беру ұйымдарының жас басшыларымен тәжірибе алмасу мақсатында каскадтық оқытуды ұйымдастыру («Табысты мектептер» директорлары, директорлар орынбасарлары).

Ескертпе, осы процесс реттілікпен қайталанады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Білім беру жүйесінің сапа көрсеткіштерінің бірі білім алушылардың оқу жетістіктері болып есептеледі. Білім беру жүйесінің жоғары сапасы білім беру бағдарламалары іске асырылатын жағдайларға қарамастан білім алушылардың жоғары нәтижелерімен расталады. Тәжірибе көрсеткендей, білім алушылардың оқу жетістіктерінің төмен көрсеткіштері көбінесе бірнеше қауіп факторларының әсерінен немесе олардың жиынтығының салдары болып табылады. Мұндай қауіп факторлары мектептің кадрлық әлеуетінің төмендігі, материалдық-техникалық базаның әлсіздігі, мектептегі қолайсыз атмосфера, ата-аналардың оқыту мен тәрбиелеу процесіне қатысуының әлсіздігі, білім алушылардың уәждемесінің төмендігі болып табылады.

Бұл басылымда мектепті дамыту бағдарламалары мен жоспарларының ең типтік мәселелерін, қиындықтары мен мысалдарын талдау негізінде мектепті дамыту бағдарламасының жобасын жасау бойынша ұсыныстар берілген

Әрбір мектепті дамыту бағдарламасы - бұл мектептің қажеттіліктерін қанағаттандыруы керек эксклюзивті өнім. Даму бағдарламасын іске асырудың тиімділігін арттыру үшін өзгерістер мен түзетулер енгізу керек, яғни оны үнемі жетілдіру қажет.

Бағдарлама - бұл мақсаттар, міндеттер, іс-шаралар, жауапты орындаушылар, ресурстар, мерзімдер мен тиімділік көрсеткіштері бойынша байланысты және қалаған болашаққа қол жеткізуге бағытталған іс-қимылдардың кешенді моделін қамтитын құжат.

Бағдарлама:

- ұйымның бастапқы жағдайы;
- болашақтағы мектеп сипаты;
- ұйымды бастапқы күйден қойылған межедегі жағдайға жеткізу бойынша әрекеттер тізбегін анықтайды.

Даму бағдарламасының маңызды аспектісі стратегиялық маңызды шешімдер қабылдау кезінде белгісіздік дәрежесін төмендетуге, қолда бар ресурстарды тиімді пайдалануға, тиімді жұмыс істеудің оңтайлы ішкі және сыртқы жағдайларын анықтауға, ұйымның жаңа сапаға өтуі үшін басқарушылық іс-қимыл жүйесін ұсынуға мүмкіндік береді.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. «Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 249 қаулысы //Электронды ресурс: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000249> (өтініш берілген күн 19.05.2023 ж.).
2. «Маңғыстау облысын әлеуметтік-экономикалық дамытудың 2021 – 2025 жылдарға арналған кешенді жоспарын бекіту және Қазақстан Республикасы Үкіметінің кейбір шешімдерінің күші жойылды деп тану туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 4 қарашадағы № 784 қаулысы.//Электронды ресурс: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000784> (өтініш берілген күн 16.06.2023 ж.).
3. «Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту, орта, арнаулы, қосымша, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарының педагогтері жүргізу үшін міндетті құжаттардың тізбесін және олардың нысандарын бекіту туралы» (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 6 сәуірдегі № 130 бұйрығы, ҚР Оқу-ағарту министрінің 17.03.2023 № 68 бұйрығымен өзгерістер енгізілген).
4. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 4 қарашадағы № 784 қаулысымен бекітілген Маңғыстау облысын әлеуметтік-экономикалық дамытудың 2021 – 2025 жылдарға арналған кешенді жоспары
5. Маңғыстау облыстық мәслихатының 2022 жылғы 9 желтоқсандағы шешімімен бекітілген Маңғыстау облысының 2021-2025 жылдарға арналған даму жоспары.
6. Маңғыстау облысының білім беру жүйесін дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған өңірлік жол картасы және т. б.
7. Мектепті дамыту бағдарламасын (МДБ) әзірлеу бойынша әдістемелік ұсыныстар. Қарағанды, 2020.- 84 б.

Диагностикалық құралдар

БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ОҚУДЫ ТАЛДАУ

1-кесте - Педагог кадрлардың сапалық құрамы бойынша ақпарат (жасы)

№	Педагогтердің жасы	Саны	Педагогтердің жалпы санынан берілген жас санатындағы педагогтердің үлесі (%)
1.	30 жасқа дейін		
2.	31 - 45 жас		
3.	41 – 60 жас		
4.	60 жастан жоғары		
	Барлығы:		

2-кесте - Педагог кадрлардың сапалық құрамы бойынша ақпарат (педагогтерді жұмыс өтілі бойынша бөлу)

	Педагогтердің еңбек өтілі	Саны	Педагогтердің жалпы санынан берілген жұмыс өтілі бар педагогтердің үлесі (%)
1.	3 жылға дейін		
2.	4 - 8		
3.	9 – 15		
4.	16 – 20		
5.	21 – 25		
6.	26 - 30		
7.	31 – 35		
8.	36 - 40		
9.	40 жылдан жоғары		
	Барлығы:		

3-кесте (1 - бөлім) - педагог кадрлардың сапалық құрамы бойынша ақпарат (педагогтерді біліктілік деңгейлері бойынша бөлу)

Барлық педагогтер	бірлік.	оның ішінде санаттар бойынша					
		барлығы	мастер	зерттеуші	модератор	сарапшы	педагог
	адам.						
	%						

3-кесте (2-бөлім) - (педагогтерді білім деңгейлері бойынша бөлу)

Барлық педагогтер	бірлік.	оның ішінде білім деңгейлері бойынша				
		Техникалық және кәсіптік білім	орта білімнен кейінгі білім	жоғары	жоғары оқу орнынан кейінгі (магистратура)	жоғары оқу орнынан кейінгі (докторантура PhD)
	адам					
	%					

4-кесте-Біліктілікті арттыру курстарынан өту туралы ақпарат

№	Бағыты	Курс бағыттары	Бағыт бойынша барлық педагогтар	Олардың ішінен курстан өткені (саны)	Ұйымдарда		Курстан өтпегені	
					ПШО (саны)	«Өрлеу» (саны)	Саны	%

5-кесте (1 - бөлім)- Мұғалімдердің соңғы 3 жылдағы ғылыми-әдістемелік және ғылыми-зерттеу қызметі

№	Мұғалімнің тегі, аты, әкесінің аты	Оқу жылы	Мақаланың атауы (баспа, басылым түрі (ғылыми журнал, мақалалар жинағы, конференция материалдары, монографиялар және т. б.))	Жоба атауы	Оқулықтардың, оқу-әдістемелік құралдардың, бағдарламалардың, әдістемелік ұсынымдардың және т. б. атауы.	Баспадан шығу
1						
2						
					

5-кесте (2 - бөлім)-соңғы 3 жылдағы мектеп оқушыларымен мұғалімдердің оқу, ғылыми-зерттеу қызметінің нәтижелілігі (пәндік олимпиадалар, ғылыми жарыстар, ғылыми-зерттеу жобалары, Робототехника бойынша жарыстар және т. б.)

№	Мұғалімнің тегі, аты, әкесінің аты (бар болған жағдайда)	Оқу жылы	Іс-шараның атауы					Жүлдегерлер саны
			деңгейі					
			Аудандық	Қалалық	Облыстық	Республикалық	Халықаралық	
1								
2								

6-кесте-соңғы 3 жылдағы Педагогикалық шеберлік конкурстарына қатысу

Мұғалімнің тегі, аты, әкесінің аты (бар болған жағдайда)	Өткізілетін деңгейі, жылы және ұйымдастырушысы көрсетілген конкурстың атауы	Нәтижесі (қатысу туралы сертификат немесе жүлделі орын туралы диплом)

7-кесте -оқу жылының басындағы мұғалімдердің апталық жүктемесі

Аптадағы сағат саны	Мұғалімдер саны	
	Оқу жылының басында	Жүктеме
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19-24		
25-27		
28-32		
32-ден жоғары		
Барлығы		

8-кесте - Білім беру ұйымы әкімшілігінің оқу жылының басындағы апталық жүктемесі

Әкімшілік	Апталық жүктеме (сағат)	Жалпы жүктеме
Директор		
Оқу-тәрбие жұмысы жөніндегі директордың орынбасары		
Тәрбие жұмысы бойынша директордың орынбасар		
ӘШЖ жөніндегі директордың орынбасары		
.....		

9-кесте-Кабинеттердің жүктелуі

№	Оқу кабинеттерінің атауы	Оқу кабинеттерінің болуы (+/-)	Сынып- комплектілеріне және үлгілік оқу жоспарына сәйкес апталық жүктеме (сағат.)						Оқу кабинетімен біріктіру
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
...									
	Барлығы								

10-кесте- Білім алушылар контингенті туралы ақпарат (сынып-комплектілер саны)

Сынып	Оқыту тілі	Аббревиатура	Сынып- комплектілер саны	Бір сыныптағы білім алушылар саны	Барлық білім алушылар
Мектепалды сыныбы					
1-сынып		А			
		Б			
2-сынып		А			
		Б			
3-сынып		А			
		Б			
4-сынып		А			
		Б			
5-сынып		А			
		Б			
6-сынып		А			
		Б			
7-сынып		А			
		Б			
8-сынып		А			
		Б			
9-сынып		А			
		Б			
10-сынып		А			
		Б			
11-сынып		А			
		Б			
Барлығы					

11-кесте-соңғы 5 жылдағы 9, 11 сынып білім алушыларының үлгерімі мен білім сапасы

№		Оқу жылы			
	Түлектер саны	9-сынып			
		11-сынып			
	Оқу үлгерімі (%)	9-сынып			
		11-сынып			
	Білім сапасы (%)	9-сынып			
		11-сынып			
	ҰБТ қатысу	түлектердің жалпы санынан %			
		Орташа балл			
	ББЖМ-не қатысу	Орташа балл			
	Алтын белгі иегерлері	Үміткерлер саны			
		Дәлелдегендер саны			
	Ерекше үлгідегі аттестат иелері	Үміткерлер саны			
		Дәлелдегендер саны			
	Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарына түскендердің үлесі	Грант (%)			
		Ақылы негізде (%)			
	Жоғары оқу орындарына түскендердің үлесі	Грант (%)			
		Ақылы негізде (%)			
	Өзін-өзі жұмыспен қамтығандар (%)				
	Жұмыссыздар (%)				

12-кесте-Мектеп оқушыларының соңғы 3 жылдағы іс-шараларға (пәндік олимпиадаларға, ғылыми жарыстарға, ғылыми-зерттеу жобаларына, робототехника бойынша жарыстарға және т. б.) қатысуының нәтижелілігі

№	Деңгейі	Оқу жылы								
		Барлық білім алушылар	Қатысушылар саны	Жүлдегерлер саны	Барлық білім алушылар	Қатысушылар саны	Жүлдегерлер саны	Барлық білім алушылар	Қатысушылар саны	Жүлдегерлер саны
	Аудандық									
	Қалалық									
	Облыстық									
	Республикалық									
	Халықаралық									

II. МЕКТЕП АХУАЛЫН ТАЛДАУ

1. МЕКТЕП ӘКІМШІЛІГІМЕН СҰХБАТ

Құрметті әріптестер!

Сізден сұхбаттасуға белсенді қатысуыңызды, сондай-ақ мектеп қабырғасындағы және жалпы мектептің қызметі туралы өз пікіріңізді білдіруіңізді сұраймыз. Сұхбат нәтижесінде алынған мәліметтер оқыту мен оқудың сапасын, сондай-ақ сіздің мектептегі мектеп ахуалын жақсартады. Сіз ұсынылған сұрақтарға ойлана, нақты жауап беріңіз.

Сіздің жауабыңыз жарияланбайды. Нәтижелерді өңдеу кезінде құпиялылықты сақтау қағидасы сақталады.

Зерттеуге қатысқаныңыз үшін рақмет!

Мектеп әкімшілігімен сұхбаттасуға арналған сұрақтар:

1. Сіз қанша уақыт директор (директордың орынбасары) болып жұмыс (оның ішінде басқа мектептер) істедіңіз?
2. Сіздің мектебіңіздің мақсат-міндеттері қандай?
3. Сіздің мектебіңіздегі мұғалімдердің кәсіби дамуының негізгі міндеті қандай?
4. Сіздің мектебіңізде мұғалімнің кәсіби өсуі мен жеке дамуы үшін жағдай жасалған деп ойлайсыз ба?
5. Сіздің мектепте жаңашыл оқыту/тәрбие әдістері қолданылады ма?
6. Мектептегі оқу деңгейін қалай бағалайсыз?
7. Пәндер бойынша «үлгерімін көтеру» мақсатында пән мұғалімдерімен оқушылардың қосымша жеке сабақтары мүмкін бе? (білімдерін толықтыру, үй тапсырмасын орындауға көмектесу, бақылау жұмыстары мен емтихандарға дайындық)?
8. Мектепте қандай ақылы қосымша білім беру қызметтері ұсынылады?
9. Мектепте қандай қызықты дәстүрлер бар?
10. Мектепте қандай сыныптан тыс жұмыстар ұсынылады?
11. Егер педагогикалық ұжым мүшелерінде пәндерінен проблемалар туындаса, сіз және басқа әкімшілік қызметкерлері оларға қажетті қолдау мен көмекті қалай қамтамасыз етесіздер?
12. Баланың үй тапсырмасын орындауын бақылау қалай жүзеге асырылады?
13. Сіз мектептегі оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруға қанағаттанасыз ба?
14. Мектеп үшін (білім беру үшін) болашаққа не жоспарлайсыз?
15. Мектептегі жағдайды жақсарту жоспарлары қандай?
16. Балалардың тамақтануы қалай ұйымдастырылған?
17. Оқушылардың өзін-өзі басқару жұмысы қалай ұйымдастырылған?
18. Сіз жұмысыңызда қандай қиындықтарға (тақырыптық (күнтізбелік) жоспарлау, күнделікті сабақ жоспарлары, сабақта әртүрлі жұмыс жоспарын қолдану, сабақта тәртіпті қамтамасыз ету, үлгермеудің себептерін анықтау, озық тәжірибені енгізу, кәсіптік бағдар беру бойынша жұмыс, оқушылардың

сабақтағы жұмысын бағалау, сабақты талдау және өзін-өзі талдау, ата-аналармен жұмыс) тап боласыз?

19. Сізге қандай әдістемелік көмек қажет?

20. Сіз өз жұмысыңызда нені түзете аласыз?

2. ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҰЖЫМНЫҢ САУАЛНАМАСЫ

ЭЫДҰ (Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы)
Оқыту және үйрету саласындағы халықаралық зерттеу (TALIS)

Мұғалімнің сауалнамасы

Сауалнама туралы

• Бұл сауалнама мектептегі білім және саясат мәселелері туралы ақпарат жинау үшін жүргізіледі.

• Сауалнаманы толтыру шамамен 45 минут уақытты алады.

• Сұрақта берілген «осы мектеп», «мектеп» деген тіркес кездескенде ұлттық мектеп мағынасында айтылғанын білдіреді.

• Сұрақтарға жауап беру нұсқаулары курсивпен берілген. Көптеген сұрақтар ең сәйкес жауаптың бірін талап етеді.

TALIS-2018 негізгі ерекшеліктері

TALIS зерттеуі деректер жинау ретінде мұғалімдер мен директорлар арасындағы сауалнаманы қолданады. Зерттеудің негізгі мақсаты - оқушылардың жетістіктеріне әсер ететін аспектілерге назар аудара отырып, мұғалімдер, мектеп директорлары және оқытуға бағытталған саясаттарды әзірлеу және жүзеге асыруға қатысты халықаралық салыстырмалы деректерді жинау. TALIS мұғалімдер мен мектеп директорларына негізгі салаларда білім беру саясатын талдау және дамытуға үлес қосуға мүмкіндік беретін дауыс беру құқығын көрсетеді.

Біріншіден, TALIS мұғалім мамандығын дамыту және тиімді білім беру мен оқытудың жағдайын жақсартуға ықпал ететін саясатты қайта қарауға және әзірлеуге мүмкіндік береді.

Екіншіден, TALIS мұғалімдер, мектеп басшылары және білім беру саласындағы мүдделі тараптарға өз тәжірибелері туралы ойлану және талқылау және оны жетілдіру жолдарын табуға көмектеседі.

• Сауалнамаға тоғыз негізгі тақырып енгізіледі: мұғалімдердің оқытушылық қызметі; мектеп көшбасшылығы; кәсіби тәжірибесі; кәсіби педагогикалық білімі; мұғалімнің кері байланысы және кәсіби дамуы; мектеп ахуалы; жұмысқа қанағаттану; адами ресурстар мәселелері және мүдделі тараптармен қарым-қатынас; мұғалімнің өзіндік тиімділігі. Бұл тізімге екі тақырып қосылды: оқытудағы инновация және көпмәдениетті ортадағы теңдік пен оқыту.

• TALIS мақсатты тобы – негізгі орта мектеп мұғалімдері мен мемлекеттік және жеке мектеп директорлары. TALIS-2018 үш қосымша опция ұсынады: 15 ел мен аймақ бастауыш мектептердегі мұғалімдер арасында сауалнама жүргізді (ББХСЖ 1 деңгей), 11 елдер мен аймақтардың орта мектептері жоғары сыныптарында (ББХСЖ 3 деңгей), PISA-2018-ге қатысатын 9 елдер мен аймақтардың мектептерінде.

Әр елде 200 мектептен кездейсоқ таңдалған 4000 мұғалім мен директордан репрезентативті іріктеу жүргізілді. 260 000-ға жуық мұғалім сауалнама сұрақтарына жауап беріп, 48 қатысушы елдегі 8 миллионнан астам мұғалімнің дауысын ұсынды. TALIS зерттеуіне Қазақстанда 5–9-сыныптардың 6 566 мұғалімі және 331 мектеп директоры қатысты.

Білім берудің халықаралық стандартты жіктелімі (ББХСЖ) - халықаралық деңгейде салыстырылатын статистикалық деректерді жіктеуге және ұсынуға арналған құжат.

Жүйе сегіз деңгейден тұрады:

- 0 деңгей-кіші жастағы балаларға білім беру,
- 1 деңгей-бастауыш білім,
- 2 деңгей-орта білім берудің бірінші кезеңі,
- 3 деңгей-орта білім берудің екінші кезеңі,
- 4 деңгей-орта білімнен кейінгі үшінші емес білім,
- 5 деңгей-үшінші білім берудің қысқа циклі,
- 6 деңгей - бакалавриат немесе оның баламасы,
- 7 деңгей-магистратура немесе оның баламасы,
- 8 деңгей-докторантура немесе оның баламасы.

«Білім берудің халықаралық стандартты жіктелімі-2011» сызбасы бойынша білім беру бойынша статистикалық көрсеткіштерді қалыптастыру жөніндегі әдістемені бекіту туралы Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті Төрағасының м.а. 2015 жылғы 23 желтоқсандағы № 220 Бұйрығы.

Ынтымақтастық үшін рақмет!

Жалпы ақпарат

Бұл сұрақтар сіз туралы, Сіздің біліміңіз және оқытуға кеткен уақытыңыз туралы. Сұрақтарға жауап беру үшін тиісті өрісті белгілеуді сұраймыз:

1. Жынысыңыз?

- Ер
- Әйел

2. Жасыңыз?

- 25 жасқа дейін
- 25–29 жас
- 30–39 жас
- 40–49 жас
- 50–59 жас
- 60 жастан асқан

3. Сіздің мұғалім ретіндегі жұмысыңыздың дәрежесі?

Толық емес жұмыс уақытында келісімшарт бойынша жұмыс уақыты штаттық қызметкердің толық оқу жылындағы әдеттегі немесе заңды жұмыс уақытының 90 пайызынан азын құрайды. Барлық жұмыстарды есепке ала отырып, сіздің жұмыспен қамту дәрежеңізді көрсетуіңізді сұраймыз.

- Толық жұмыс күні
- Толық емес жұмыс күні (толық жұмыс күнінің 50–90%)
- Толық емес жұмыс күні (толық жұмыс күнінің 50%-дан азы)

4. Сіз осы мектептегідей басқа мектепте де «ББХСЖ-2» мұғалімі болып жұмыс жасайсыз ба?

- Иә
- Жоқ (6 сұраққа өтіңіз)

5. Егер сіз алдыңғы сұраққа «Иә» деп жауап берсеңіз, ББХСЖ-2 мұғалімі ретінде басқа қанша мектепте жұмыс істейтіндігіңізді көрсетіңіз.

Мектептер санын

--	--

көрсетіңіз

6. Бұл мектепте мұғалім ретінде сіздің жұмыс мәртебеңіз қандай?

Сынақ мерзімі жеке келісімшарт ретінде қарастырылмайды.

- Тұрақты жұмыспен қамту (ағымдағы келісімшарт зейнетке шыққанға дейін белгілі бір жарамдылық мерзімі жоқ)
- 1 жылға белгіленген келісімшарт
- 1 оқу жылы немесе одан да аз мерзімге белгіленген мерзімге келісімшарт

7. Сіз алған ең жоғары білім деңгейі?

Бір жауап опциясын белгілеңіз

- ББХСЖ 5-тен төмен деңгей
- ББХСЖ 5В деңгейі
- ББХСЖ 5А деңгейі, бакалавр дәрежесі
- ББХСЖ 5А деңгейі, магистр дәрежесі
- ББХСЖ 6 деңгейі

8. Мектеп аптасында келесі жұмыстарды орындауға қанша (60 минут) уақыт жұмсайсыз?

Бұл сұрақ тек осы мектеп үшін жасалған жұмысыңызға қатысты. Басқа мектепте істеп жатқан жұмысыңызды қоспауды сұраймыз.

Әр жолға санды жазуды және жауаптарыңызда дәлірек уақытты көрсетуді сұраймыз. Егер сіз мұндай жұмыс жасамасаңыз, 0 (нөл) қойыңыз.

- а) оқушыларды мектепте оқыту (бүкіл сынып, топтарда немесе жеке)
- б) мектепте немесе мектептен тыс сабақтарды жоспарлау, дайындау (оның ішінде оқушылардың жұмысын бағалау)
- в) мектептегі немесе мектептен тыс әкімшілік міндеттер (мектептегі әкімшілік міндеттер, құжаттар және мұғалім ретінде орындайтын басқа кеңсе міндеттерін қоса)
- г) басқа (толық сипаттама).

9. Сіз қанша уақыт мұғалім болып жұмыс істейсіз?

Мүмкіндігінше ұзақ уақыт үзілісті болдырмаңыз (мәселен, мансаптағы үзіліс).

- Бұл менің бірінші жылы
- 1-2 жыл
- 3-5 жыл
- 6-10 жыл
- 11-15 жыл
- 16-20 жыл
- 20 жылдан астам

10. Сіз бұл мектепте мұғалім ретінде қанша уақыт жұмыс істедіңіз?

Мүмкіндігінше ұзақ уақыт үзілісті болдырмаңыз (мәселен, мансаптағы үзіліс).

- Бұл менің бірінші жылым
- 1-2 жыл
- 3-5 жыл
- 6-10 жыл
- 11-15 жыл
- 16-20 жыл
- 20 жылдан астам

Кәсіби даму

Бұл зерттеуде кәсіби даму адамның дағдылары, білімі, тәжірибесін және басқа да педагогикалық қасиеттерін дамытатын әрекеттерді білдіреді.

Сіздің алғашқы педагогикалық біліміңізден кейін алынған кәсіби дағдылар ғана ескеріледі.

11. Сіз соңғы 18 айда кәсіби дамудың келесі түрлерінің біріне қатыстыңыз ба, сонымен қатар алған дағдыларыңыз сіздің педагогикалық тәжірибеңізге қалай әсер етті?

Төмендегі әрбір сұрақтан (а) тармағынан бір жауапты таңдаңыз. Егер сіз (А) тармағында «Иә» деп жауап берсеңіз, дағдылардың өзіңіздің педагогикалық тәжірибеңізге әсерін көрсету үшін (Б) тармағынан жауапты таңдаңыз.

	(А) Қатысу		(Б) Әсері			
	Иә	Жоқ	Әсері жоқ	Шамалы әсер	Орташа әсер	Күшті әсер
а) Курстар / семинарлар (мысалы, пәндер мен оқыту әдістері / немесе оқытуға қатысты басқа тақырыптар бойынша)						
б) Білім беру конференциялары мен семинарлар (мұғалімдер және / немесе зерттеушілер өз зерттеулерінің нәтижелерін ұсынатын жерде білім беру мәселелерін талқылайды)						
в) Біліктілік бағдарламасы (мысалы, дәреже алу үшін бағдарлама)						
г) Басқа мектептерге таныстыру сапарлары						
д) Мұғалімдердің біліктілігін арттыру үшін арнайы құрылған желілік, мұғалімдер қауымдастығына қатысу						
е) Сізді қызықтыратын тақырыптар бойынша жеке немесе бірлескен зерттеулер						
ж) Менторинг және / немесе әріптестердің бақылауы және коучинг мектеп іс-шараларының ресми бөлігі ретінде						

12. Сіз соңғы 18 айда кәсіби даму курстарына қанша рет қатыстыңыз?

Толық күнге дейін ықшамдау. Егер бірде-бір сапар болмаса нөлді (0) белгілеңіз.

_____ күн

Егер Сіз 0 (нөл) деп жауап берсеңіз, 17 сұраққа өтіңіз.

13. Олардың қанша күні Сіздің педагогикалық қызметіңіз үшін міндетті болды?

Толық күнге дейін ықшамдау. Егер бірде-бір сапар болмаса нөлді (0) белгілеңіз.

_____ күн

14. Соңғы 18 айда қатысқан біліктілікті арттыру курстарының қанша дәрісі үшін Сіз төлемақы төледіңіз?

Бір нұсқаны таңдаңыз.

- Бірде-бір
- Кейбіреулер үшін
- Барлығы үшін

15. Соңғы 18 айда қатысқан біліктілікті арттыру курстары кезінде сіз жұмыс уақытында болған кәсіби дамуды өткізу үшін жоспарланған уақытты алдыңыз ба?

Бір нұсқаны таңдаңыз.

- иә
- жоқ
- олар жұмыс уақытында өтпеді

16. Соңғы 18 айда қатысқан біліктілікті арттыру курстары кезінде сіз жұмыстан тыс уақытта өткен курстарға қатысу үшін қосымша ақы алдыңыз ба?

Бір нұсқаны таңдаңыз.

- иә
- жоқ
- курстар жұмыстан тыс уақытта болған

17. Ресми емес кәсіби даму туралы ойлана отырып, сіз соңғы 18 айда келесі әрекеттердің кез-келгеніне қатыстыңыз ба және бұл іс-шаралардың сіздің мұғалім ретінде дамуыңызға әсері қандай болды?

	(А) Қатысу		(Б) Ықпалы			
	Иә	Жоқ	Әсері жоқ	Шамалы әсер	Орташа әсер	Күшті әсер
а) Арнайы әдебиеттерді оқу (мысалы, журналдар, ғылыми құжаттар, тезистер жинағы)						
б) Әріптестермен оқыту әдістерін жетілдіру тақырыбында әңгімеге қатысу						

18. Кәсіби дамудың өзіндік қажеттіліктері туралы ойлана отырып, аталған салалардың әрқайсысында осындай қажеттіліктер қаншалықты бар екенін көрсетіңіз?

Әр қатардан тек бір жауапты таңдаңыз..

	Қажеттілік жоқ	Қажеттіліктің төменгі деңгейі	Қажеттіліктің орташа деңгейі	Қажеттіліктің жоғары деңгейі
а) Өзінің негізгі пәні бойынша оқытудың мазмұны мен стандарттары				
б) Оқушыларды бағалау әдістемесі				
в) Сыныптағы жұмысты басқару				

г) Менің негізгі пәндік саламдағы білім мен дағдылар				
д) Менің негізгі пәндік саламдағы оқу тәжірибесін (білім алмасу) білу және түсіну				
е) Оқытуға арналған АКТ дағдылары				
ж) Арнайы оқу қажеттіліктері бар оқушыларды оқыту				
з) Оқушы тәртібі және мінез-құлық мәселелері				
и) Мектепті басқару және әкімшілік				
к) Мәдениетаралық ортада оқыту				
л) Оқушыларға кеңес беру				

19. Сіз соңғы 18 айда бұрынғыға қарағанда жақсартылған біліктілікті арттыру курстарына қатысқыңыз келеді ме?

- Иә
- Жоқ → 21-сұраққа өтіңіз

20. Егер сіз алдыңғы сұраққа «Иә» деп жауап берсеңіз, төмендегі себептердің қайсысы сізге бұрынғыға қарағанда жақсырақ курстарға қатысуға не кедергі болатынын жақсы түсіндіреді??

Мүмкіндігінше қолайлы жауап нұсқаларын белгілеңіз:

- Қажеттілік болмады (мәселен, біліктілік, тәжірибе, еңбек өтілі).
- Курстар қымбат болды / Ол курсты оқуға мүмкіндігім болмады.
- Жұмыс берушінің қолдауы болмады.
- Курс жұмыс кестесіне сәйкес келмеді.
- Отбасылық жағдайларға байланысты уақыт болмады.
- Кәсіби дамуға ұсынылатын қолайлысы болмады
- Басқа (себепін көрсетіңіз)

Мұғалімді бағалау және кері байланыс

Мұғалім ретінде жұмысыңыз және мектептегі жұмысыңыз туралы пікіріңіз (төменде қараңыз) бағалауыңызды сұраймыз.

Бұл зерттеуде, мұғалімнің жұмысын бағалауды мұғалімнің қызметіне сәйкес басшы, сыртқы сарапшы немесе оның әріптестері анықтайды. Бұл бағалау ресми, объективті тәсілден (мысалы, білім басқармасының ресми өкілдігінің бөлігі ретінде) бейресми, субъективті тәсілге (мысалы, мұғаліммен сөйлесу арқылы) әртүрлі тәсілдермен жүргізілуі мүмкін. Пікірлерді зерттеу сіздің жұмысыңызға (ресми, бейресми), мұғалім ретінде, көбінесе жұмыс сапасын және одан әрі дамыту бағыттарын анықтау үшін қорытынды жасайды. Тағы да, кері байланыс қалыпты түрде болуы мүмкін (мысалы, жазбаша есеп), сондай-ақ бейресми (мысалы, мұғаліммен сөйлесу).

21. Төмендегі адамдардан мұғалім ретіндегі жұмысыңыз туралы қаншалықты жиі баға және/немесе кері байланыс алдыңыз?

қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз.

	Ешқашан	Екі жылда бір реттен сирек	Екі жылда бір рет	Жылына а екі рет	Жылына а үш немесе одан да көп	Жылына а бір рет	Ай сайын	Айына бір реттен артық
а) Басшы								
б) Басқа мұғалімдер								

немесе мектептің басқару тобының мүшелері								
в) Бөгде адамдар немесе органдар (мысалы, сыртқы сарапшы)								

Егер сіз «ешқашан» нұсқасын тандасаңыз, 28 сұраққа өтіңіз.

22. Сіздің ойыңызша, сіз осы бағалауды және / немесе кері байланыс алған кезде келесі аспектілер қаншалықты маңызды болды?

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз.

	Білмеймін	Есепке алуға болмайды	Маңыздылығы аса қажет емес	Қарастыру керек	Міндетті түрде қарастыру керек
а) Оқушының бағалауы					
б) үлгерімі төмен немесе емтиханды сәтті тапсырған оқушылардың пайызы					
в) Оқушыларды оқытудың басқа нәтижелері					
г) Оқушылардың пікірлері					
д) Ата-аналар пікірлері					
е) Басшымен және әріптестерімен қарым-қатынас					
ж) Менің сыныптағы оқытуымды тікелей бағалау					
з) Инновациялық педагогикалық тәжірибе					
и) Оқушылармен қарым-қатынас					
к) Мен біліктілікті арттыру курстарынан өтуім					
л) Сынып жетекшілік					
м) Менің бейіндік пәндерімді білу және түсіну					
н) Менің бейінді пәнімнің оқу тәжірибесін білу және түсіну					
о) Арнайы оқу қажеттіліктері бар оқушыларды оқыту					
п) Оқушының тәртібі мен мінез-құлқы					
р) Мәдениетаралық ортада оқыту					
с) Оқушылармен сыныптан тыс жұмыстар (мысалы, мектеп ойындары мен					

қойылымдар, спорттық іс-шаралар)					
г) Басқа (төменде көрсетіңіз)					

23. Төменде келтірілген бағаларды және/немесе осы мектепте алған пікірлеріңізді және олар қандай өзгерістерге әкелгенін таңдаңыз?

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз.

	Өзгеріссіз	Аздап өзгерістер	Орташа өзгерістер	Үлкен өзгерістер
а) Жалақының өзгеруі				
б) Қаржылық бонустар немесе басқа ақшалай сыйақылар				
в) Кәсіби даму мүмкіндіктері				
г) Мансаптық өсу мүмкіндіктері				
д) Басшы және / немесе әріптестер тарапынан тану				
е) Жұмысты қызықты ететін кәсіби міндеттеріңізді өзгерту				
ж) Мектеп іс-шараларындағы рөлі (мысалы, оқу бағдарламаларын, мектеп пәндерін әзірлеу)				

24. Осы мектепте алынған төмендегілердің бағалары және/немесе шолулары тікелей өзгерістерге немесе олардың кез келгеніне қатысуға әкелді?

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз.

	Өзгеріссіз	Аздап өзгерістер	Орташа өзгерістер	Үлкен өзгерістер
а) Сынып жетекшілігінің тәжірибесі				
б) Сіздің біліміңіз және бейінді пәніңізді түсіну				
в) Сіздің біліміңіз және бейінді пәнінің оқу тәжірибесін түсіну				
г) Оқытуды жақсарту үшін жоспар құру немесе дайындау				
д) Арнайы оқу қажеттіліктері бар оқушыларды оқыту				
е) Сіздің оқушы мінез-құлқы мен тәртібін реттеуге деген көзқарасыңыз				
ж) Сіздің оқушыларға мәдениетаралық ортада сабақ беруіңіз				
з) Оқытудағы оқушылардың тестілік бағаларын жақсартуға назар аударыңыз				

25. Сіз алған бағаны және/немесе пікірлерді қалай сипаттайсыз?

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз.

	иә	жоқ
а) Бағалау және / немесе пікірлер менің жұмысымның сапасы туралы пайымдарын қамтыды		
б) Бағалау және / немесе пікірлер менің жұмысымның кейбір аспектілерін жақсарту бойынша ұсыныстарды қамтыды		

26. Бағаларға және / немесе пікірлерге қатысты төмендегілермен қаншалықты келісетініңізді немесе келіспейтіндігіңізді көрсетіңіз?

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз

	Толық келіспеймін	Келіспеймін	Келісемін	Толық келісемін
а) Мен бағалау және / немесе менің жұмысым кезінде менің жұмысымның бағасы және / немесе осы мектептегі мұғалім ретіндегі жұмысым туралы пікір әділ болды деп ойлаймын				
б) Мені бағалау және / немесе пікір педагогикалық қызметімді дамыту үшін пайдалы болды деп ойлаймын				

27. Бағалауға және / немесе кері байланысқа қатысты төмендегілердің ішінен олардың келесі аспектілерге қаншалықты әсер еткенін таңдаңыз?

	Айтарлықтай төмендеу	Аздап төмендеу	Өзгеріссіз	Аздап көтерілу	Үлкен өсім
а) Сіздің жұмысқа қанағаттануыңыздағы өзгерістер					
б) Сіздің жұмысыңыздың қауіпсіздігін өзгерту					

28. Біз сізден осы мектептің мұғалімдерін бағалау және/немесе пікірі туралы сұрағымыз келеді. Сіз келесі мәлімдемелермен қаншалықты келісесіз немесе келіспейсіз?

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз

	Толық келіспеймін	Келіспеймін	Келісемін	Толық келісемін
а) Менің ойымша, бұл мектепте басшы әлсіз мұғалімдердің ақшалай сыйақысын өзгерту шараларын табанды қолданады				
б) Менің ойымша, бұл мектепте қалған қызметкерлер мұғалімнің тұрақты нашар жұмысымен келіседі				
в) Бұл мектепте мұғалімдер тиімділігі төмен болғандықтан жұмыстан шығарылады				
г) Менің ойымша, бұл мектептің басшысы мұғалімнің жақсы				

немесе жаман жұмысын анықтаудың тиімді әдістерін қолданады				
д) Менің ойымша, бұл мектеп өз қызметін жақсарту мақсатында мұғалімдерге арналған оқу жоспарын әзірлейді немесе дайындайды				
е) Менің ойымша, бұл мектептегі ең қабілетті мұғалімдер жоғары ақшалай немесе ақшалай емес сыйақы алады				
ж) Егер мен осы мектепте сабақ беру сапасын жақсартсам, онда мен жоғары материалдық немесе материалдық емес сыйақы аламын				
з) Егер мен осы мектепте прогрессивті мұғалім болсам, онда мен жоғары материалдық немесе материалдық емес сыйақы аламын				
и) Менің ойымша, бұл мектепте мұғалімдерге талдау негізінен әкімшілік талаптарды жүзеге асыру мақсатында жүргізіледі				
к) Менің ойымша, бұл мектепте мұғалімдердің талдауы оқу тәжірибесіне аз ғана әсер етеді				

Оқыту практикасы, сендіру және қарым-қатынас

29. Біз сіздің білім беру мен оқыту туралы жеке түсініктеріңіз туралы сұрағымыз келеді. Төмендегі мәлімдемелердің әрқайсысымен қаншалықты келісетініңізді немесе келіспейтініңізді көрсетіңіз.

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз.

	Толық келіспеймін	Келіспеймін	Келісемін	Толық келісемін
а) Үздік мұғалімдер проблемаларды шешудің дұрыс жолдарын көрсетеді				
б) «Төмен тиімділікке» келетін болсақ, оқушының алдыңғы жетістіктерінен төмен нәтижелерге сілтеме жасалады				
в) Оқушы емес, мұғалім қандай әрекеттерді орындау керектігін шешкенде жақсы				
г) Менің мұғалім ретіндегі рөлім оқушыларға туындаған мәселелер бойынша көмектесу				
д) Мұғалімдер оқушыларға қарағанда көбірек біледі; олар оқушыларға тікелей жауап бере				

алатын кезде қате болуы мүмкін жауаптарды дамытуға мүмкіндік бермеуі керек				
е) Оқушылар өз проблемаларының шешімдерін өз бетінше іздеу арқылы жақсы оқуы керек				
ж) Бағдарламаны оқушы тез игере алатын нақты, дұрыс жауаптар мен идеялармен байланысты мәселелер бойынша құру қажет				
з) Оқушылардың қаншалықты жақсы оқитыны олардың негізгі біліміне байланысты, сондықтан фактілерді оқыту қажет				
и) Мұғалім оларды қалай шешуге болатынын көрсетпес бұрын, оқушылар проблемаларды шешу жолдарын өздері ойластыруы керек				
к) «Жоғары тиімділікке» келетін болсақ, оқушының алдыңғы жетістіктерінен төмен нәтижелерге сілтеме жасалады				
л) Сыныптағы тыныштық-табысты оқудың кепілі				
м) Ойтолғау мен пайымдау белгілі бір оқу жоспарына қарағанда маңызды процестер болып табылады				

30. Мектепте төмендегілердің қайсысын жиі орындайсыз?

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз.

	Ешқашан	Жылына бір реттен аз	Жылына бір рет	Жылына үш-төрт рет	Ай сайын	Апта сайын
а) Мақсаттар мен міндеттерді талқылау үшін жиналыстарға қатысасыз						
б) Мектептің оқу бағдарламасын немесе оның бір бөлігін жасадыңыз						
в) Оқыту құралдарын (мысалы, оқулықтар, дәптерлер) таңдау бойынша талқылайсыз және шешім қабылдайсыз						
г) Оқу материалдарымен әріптестеріңізбен бөлісесіз						

д) Сіз сабақ беретін жас ерекшелігіне байланысты топтарға арналған конференцияға командамен қатысасыз						
е) Білім алушының прогресін (үлгерімін) бағалау үшін эвалюациядағы бірыңғай стандарттарды қамтамасыз етесіз						
ж) Нақты білім алушылардың оқу әрекетінің дамуын талқылауға қатысасыз						
з) Сол сыныпта команда ретінде бірлесіп сабақ бересіз						
и) Кәсіби оқыту қызметіне қатысасыз (мысалы, команда жұмысын бақылау)						
к) Басқа мұғалімдердің сабақ беруін бақылап, жұмыс бойынша кері байланыс жасайсыз						
л) Әртүрлі сыныптар мен жас ерекшелігіне байланысты топтарда (мысалы, жобалар) бірлескен іс-шараларға қатысасыз						
м) Пәндер бойынша практикалық үй жұмысын талқылап, тексересіз						

31. Төмендегі тұжырымдармен қаншалықты келісесіз немесе келіспейсіз...

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз.

...осы мектептің мұғалімі ретінде өзіңіз туралы?

	Толығымен келіспеймін	Келіспеймін	Келісемін	Толығымен келісемін
а) Жалпы жұмысыма көңілім толады				
б) Мен білім алушылар өміріне маңызды білім беру өзгерістерін енгіземін деп ойлаймын				
в) Егер қатты тырыссам, мен тіпті ең қиын білім алушылармен де ілгерілеуге қол жеткізе аламын				
г) Шәкірттерімнің белсенділігіне көңілім толады				
д) Әдетте маған білім алушыларға жол табу қиын емес				

е) Бұл мекемедегі ұстаздар құрметке ие				
... мектепте не болып жатқаны туралы?				
ж) Бұл мектепте мұғалімдер мен білім алушылар бір-бірімен жақсы қарым-қатынаста				
з) Бұл мектептегі мұғалімдердің көпшілігі білім алушылардың әл-ауқаты маңызды деп санайды				
и) Мұғалімдердің көпшілігі білім алушылардың не айтатыны қызықтырады				
к) Егер білім алушыға қосымша көмек қажет болса, онда мектеп көмек көрсетеді				

32. Төменде мектептегі басқару жүйесі туралы мәлідемелерді таба аласыз. Жалпы алғанда, оқу жылында аталған іс-шаралардың жиілігі туралы пікіріңізді білдірсеңіз.

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз.

	Ешқашан	Сирек	Айтарлықтай жиі	Өте жиі
а) Жоспарлау жиналыстарында жетекші мұғалімдермен білім беру міндеттерін талқылайды				
б) Мектеп басшысы мұғалімдердің мектептің білім беру міндеттеріне сәйкес жұмыс істеуін қамтамасыз етеді				
в) Сыныптарда оқытуды басқарушы команданың жетекшісі немесе басқасы				
г) Сыныпта оқыту үшін мектеп басшысы немесе әкімшілік мүшесі				
д) Мұғалімнің сыныбында проблемалар туындаған кезде мектеп басшысы мәселені талқылауда бастаманы өзіне алады				
е) Мектеп басшысы мұғалімдердің біліктілігін арттыру мүмкіндіктері туралы хабардар болуын қамтамасыз етеді				
ж) Мектеп басшысы мұғалімдерді табыстары мен жаңа жетістіктері үшін мадақтайды				
з) Бұл мектепте мектеп басшысы мен мұғалімдер мектептің даму жоспары бойынша жұмыс істейді				
и) Мектеп басшысы осы мектеп қызметкерлердің қол жеткізу мақсатын анықтайды				

к) Мектеп басшысы осы мектепте мақсатқа бағытталған атмосфераны құруды қамтамасыз етеді				
л) Бұл мектепте мектеп басшысы мен мұғалімдер білім сапасы мәселелерінің ұжымдық жауапкершілік екендігіне көз жеткізеді				

33. Оқу жылында оқытқан «ББЖХС 2» пәніңізді атаңыз

Сіз мектепте оқытқан «ББЖХС 2» пәндерін көрсетіңіз (жеке-жеке осы мектептегі оқу уақытыңыздың кемінде 20% құрайтын пәндерді ғана көрсетіңіз). Төмендегі тізімде пәннің атын көрсетпеуге болады. Егер олар болмаса, Сізге сәйкес келетін пәнді белгілеңіз.

	Иә	Жоқ
а) Тіл және әдебиет Мұнда ана тілінде оқу және жазу (және әдебиет), оқыту тілінде оқу және жазу (және әдебиет), ел (өңір) тілінде оқу және жазу және екінші тіл ретінде (шетелдіктер үшін) тілдерді үйрену, көпшілік алдында сөйлеу, әдебиет кіреді.		
б) Математика Математика, математикалық статистика, геометрия, алгебра және т.б. қарастырады.		
в) Жаратылыстану ғылымдары Ғылым, физика, жаратылыстану, химия, биология, антропобиология, қоршаған орта, ауыл шаруашылығы/бағбандық/орман шаруашылығы туралы ғылымды қамтиды		
г) Қоғамдық ғылымдар Қоғамтану, әлеуметтік зерттеулер, қазіргі заманғы зерттеулер, экономика, экологиялық зерттеулер, география, тарих, гуманитарлық ғылымдар, заңгерлік зерттеулер, өз елін зерттеу, әлеуметтік ғылымдар, этикалық ойлау, философия ғылымдарын қамтиды		
д) Қазіргі заманғы шет тілдері Оқыту тілінен ерекшеленетін тілдерді қамтиды		
е) Технология Ақпараттық технологиялар, компьютерлік зерттеу, құрылыс/геодезия, электрондық аспаптар, графика және дизайн, пернетақталық дағдылар, мәтіндерді өңдеу, шеберлік технологиялары/жобалауды қоса алғанда, технологиялар саласындағы бағдарға әсер етеді		
ж) Өнер Өнер, музыка, бейнелеу өнері, практикалық өнер, театр, музыкалық орындау, фотосуреттер, суреттер, қол жұмысының шығармашылық бұйымдары, шығармашылық қолөнер кіреді		
з) Дене шынықтыру Дене шынықтыру, гимнастика, би, өмір қауіпсіздігін қамтиды		
и) Дін және/немесе адамгершілік (мораль) туралы ілімдер Дін, діндер тарихы, мәдениет діндері, этика тақырыптарын қамтиды		
к) Практикалық және кәсіби дағдылар Кәсіби дағдыларды (нақты мамандыққа дайындық), техниканы, отандық ғылымды, бухгалтерлік есепті, бизнес-зерттеулерді, мансаптық білімді, тоқыма саласын, жүргізуді, үй шаруашылығын, политехникалық курстарды, хатшылар курстарын, туризм мен қонақжайлылықты, қолөнерді қозғайды		
л) Басқа (төменде көрсетіңіз)		

Сіздің сыныпта сабақ беруіңіз

Келесі сұрақ «ББЖХС 2» 33-сұрақта анықталған сыныптағы оқытуға қатысты.

Мектепте жүргізетін пәнді көрсетіңіз. Бұл пән негізгі пән бола ма және ол қанишалықты жиі өткізіледі?

Төмендегі сұрақта негізгі пәндер берілген

34. Пәніңіз қандай білім санатына жатады?

Тек бір нұсқаны белгілеңіз.

- а) Тіл және әдебиет
- б) Математика
- в) Жаратылыстану ғылымдары
- г) Қоғамдық ғылымдар
- д) Шет тілдері
- е) Технология
- ж) Өнер
- з) Дене шынықтыру
- к) Практикалық және кәсіби дағдылар
- л) Басқа (төменде көрсетіңіз)

35. Сіз «мақсатты сыныпта» оқытатын пәннің нақты атауы қандай?

Пәннің атауын сол мектепте аталғандай етіп жазыңыз.

36. Осы пәнді оқыту Сіздің академиялық дайындығыңыздың бір бөлігі болды ма?

Иә Жоқ

37. Осы «мақсатты сынып» жылы/ деңгейі?

Тек бір нұсқаны белгілеңіз

- ББЖХС 2 деңгей 1 дәрежелі
- ББЖХС 2 деңгей 2 дәрежелі
- ББЖХС 2 деңгей 3 дәрежелі
- ББЖХС 2 деңгей 4 дәрежелі
- ББЖХС 2 деңгей 5 дәрежелі

38. Жыл бойы орта есеппен қанша білім алушы «мақсатты сыныпқа» қатысты?

Санын көрсетіңіз.....

_____ білім алушылар саны

39. Білім алушылардың «мақсатты сыныптағы» қабілеттерін қалай сипаттар едіңіз?

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз.

	Орташадан әлдеқайда төмен	Орташадан сәл төмен	Орташа қабілеттер	Орташадан сәл жоғары	Орташадан әлдеқайда жоғары
а) Осы мектептегі сол сыныптағы/жыл деңгейіндегі басқа білім алушылармен салыстырғанда?					
б) Сол сыныптағы басқа білім алушылармен салыстырғанда/неғұрлым жылдың жалпы деңгейі?					

40. Осы «мақсатты сыныпқа» сүйене отырып, келесі сипаттамаларға ие білім алушылардың пайыз көлемін бағалаңыз.

Жауаптарыңызды негіздеу үшін шамамен бағалауға рұқсат етіледі.

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз.

	10%-дан аз	10% немесе одан көп, бірақ 20%-дан аз	20% немесе одан көп, бірақ 40%- дан аз	40% немесе одан көп, бірақ 60%- дан аз	60% немесе одан көп
а) «Ана тілі» оқыту тілінен немесе диалектісінен ерекшеленетін білім алушылар					
б) «ББЖХС 3» немесе одан жоғары білімі кем дегенде бір ата-анасы/қамқоршысы бар білім алушылар					
в) «ББЖХС 5» немесе одан жоғары білімі кем дегенде бір ата-анасы/қамқоршысы бар білім алушылар					

41. Осы «мақсатты сынып» үшін әдетте келесі әрекеттердің әрқайсысына «сынып» уақыттының қанша пайызы жұмсалады?

Әрбір әрекет үшін пайызды жазыңыз. Егер жоқ болса, 0 (нөл) деп жазыңыз.

Жауаптарыңыздың қосындысы 100% болатынына көз жеткізіңіз.

а) ___% әкімшіліктің тапсырмалары (мысалы, сабаққа қатысу жазбалары, мектеп ақпаратын/құжаттарын беру)

б) ___% сыныпта тәртіпті сақтау

в) ___% оқыту мен оқудың өзі

Барлығы: **100%**.

42. Төмендегі әрекеттердің әрқайсысы оқу жылы ішінде «мақсатты сыныпта» қаншалықты жиі өткізіледі?

Назар аударыңыз, бұл бөлімдегі барлық сұрақтар барлық мұғалімдерге қатысты емес.

Сондықтан ең қолайлы жауап нұсқасын таңдаңыз.

	Ешқашан немесе сирек	Сабақтард ың төрттен бір бөлігі	Сабақтард ың жартысын а жуығы	Сабақтард ың төрттен үш бөлігі	Әрбір «сабақта»
а) Мен жаңа тақырыптарды сыныпқа түсіндіремін (дәріс түріндегі презентация)					
б) Оқытудың міндеттерін нақты анықтаймын					
в) Білім алушылармен үй тапсырмаларын тексеремін					
г) Проблемалар мен міндеттерді бірлесіп шешу үшін білім алушылар шағын топтарда жұмыс істейді					
д) Материалды игеру кезінде қиындықтар туындайтын білім алушыларға және/немесе зерек білім алушыларға түрлі тапсырмалар беремін					

е) Мен өз білім алушыларымнан сыныптық іс-шаралар жоспарын немесе тақырыптарды дайындауға көмектесуді сұраймын.					
ж) Мен өз білім алушыларымнан рәсімнің әрбір қадамын есте сақтауын сұраймын					
з) Сабақтың басында өткен сабақтың қысқаша сипаттамасын ұсынамын					
и) Білім алушыларымның жұмыс дәптерлерін тексеремін					
к) Білім алушылар аяқтау үшін кемінде бір апта талап ететін жобалармен жұмыс істейді					
л) Білім алушылармен жеке жұмыс істеймін					
м) Білім алушылар өз жұмыстары туралы бағалайды және рефлексиялайды					
н) Мен пәннің шын мәнінде түсінгендіктерін сұрақ қоя арқылы сұраймын					
о) Білім алушылар топтарда олардың қабілеттері негізінде жұмыс істейді					
п) Білім алушылар басқа біреу қолданатын материалдар жасайды					
Мен білім алушылардың білімін бағалау үшін тестілеу немесе сауалнама өткіземін					
Мен білім алушыларымнан өз ойлары немесе пайымдауларын толық сипаттайтын эссе жазуын сұраймын					
Білім алушылар жақында оқытылатын пәннен жаттығу үшін оқулықпен немесе карточкалармен жеке жұмыс істейді					
Білім алушылар пікірталас өткізеді және әрқашан өзінің жеке көзқарасы болып табылмайтын белгілі бір көзқарасты қорғайды					

43. Сіз «мақсатты сынып» туралы төмендегі тұжырымдармен қаншалықты келісесіз немесе келіспейсіз?

Әр қатардан тек бір нұсқаны таңдаңыз.

	Толығымен келіспеймін	Келіспеймін	Келісемін	Толық келісемін
а) Сабақ басталғанда білім алушылардың «тынышталуын» ұзақ күтуге тура келеді.				
б) Бұл сыныптағы білім алушылар оқудың жағымды оқу ортасын қалыптастыруға тырысады				
в) Мен білім алушылардың сабақты үзуіне байланысты біраз уақытымды жоғалтамын				
г) Бұл сынып өте шулы				

Ынтымақтастық үшін рақмет!

III. МЕКТЕПТІ БАСҚАРУ

19-кесте - Мектептің алқалы органдары туралы ақпарат (Мектептің педагогикалық кеңесі)

Бұйрық № , қызмет саласы:

Құрамы:

№	Т.А.Ә.	Қызметі

20-кесте – Мектептің алқалы органдары туралы ақпарат (Мұғалімдердің әдістемелік бірлестіктері)

Бұйрық № , қызмет саласы:

Құрамы:

№	Т.А.Ә.	Қызметі

21-кесте – Мектептің алқалы органдары туралы ақпарат (Мектептің ғылыми-әдістемелік кеңесі)

Бұйрық № , қызмет саласы:

Құрамы:

№	Т.А.Ә.	Қызметі

22-кесте – Мектептің алқалы органдары туралы ақпарат (Мектептің қамқоршылық кеңесі)

Бұйрық № , қызмет саласы:

Құрамы:

№	Т.А.Ә.	Қызметі

23-кесте – Мектептің алқалы органдары туралы ақпарат (Мектептің ата-аналар комитеті)

Бұйрық № , қызмет саласы:

Құрамы:

№	Т.А.Ә.	Қызметі

IV. МТБ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТІЛУІ

Мектептің техникалық жағдайы

№	Жалпы сипаттамасы			
	Салынған жылы			
	Жалпы ауданы			
	Пайдалы алаң			
	Жылыту жүйесі	Автономды қазандық немесе орталықтандырылған	Автономды жағдайда жылыту қазандығының түрі	Автономды жағдайда отынның түрі
	Сумен жабдықтау жүйесі	Орталықтандырылған немесе автономды. Мектеп ғимараты сумен қамтамасыз етілмеген болуы мүмкін	Мектеп ғимараты сумен қамтамасыз етілген болса, ыстық су бар ма?	
	Канализация жүйесі	Канализация жүйесі бар ма? Бар болса ол орталықтандырылған ба, әлде автономды ма?	Автономды жағдайда септик қалай тазартылады?	
	Дәретханалар	Сыртта немесе ғимарат ішінде		
	Оқу бағдарламалары мен жоспарларына сәйкес оқу кабинеттерінің саны жеткілікті			
	Лингафондық кабинеттер	Отыратын орындар саны	Жарақтандыру	
	Мультимедиялық кабинеттер	Отыратын орындар саны	Жарақтандыру	
	Спортзалдың болуы			
	Душ кабиналарымен жабдықталған киім ауыстыратын бөлмелердің болуы			
	Асхана	Отыратын орындар саны	Жарақтандыру	
	Кітапхана	Отыратын орындар саны	Жарақтандыру	
	Акт залы	Отыратын орындар саны	Жарақтандыру	
	Медициналық кабинет	Бар		
	Емшара кабинеті	Бар		
	Электрмен жабдықтау жүйесі	Өрт қауіпсіздігі және электрмен жабдықтаушы ұймдардың ескертулері бар ма?	Кабельдің техникалық сипаттамасы электр энергиясын тұтыну көлеміне сәйкес келе ме?	
	Интернетке қосылу және телефонмен жабдықтау	Интернет жылдамдығы	Аналогтық немесе кең жолақты	
	Күрделі жөндеу қашан жүргізілді			
	Футбол, волейбол, жүгіру үшін жабдықталған спорт алаңдары бар ма?	Футбол алаңы	Волейбол алаңы	Жүгіру жолдары, секіру шұңқырлары және

				басқа да спорттық құрал-жабдықтар
	Жылыжай мен мектеп учаскесі бар ма			

27-кесте - Жабдықтар тізбесі (компьютерлер, ноутбуктер, принтерлер, серверлер, камералар, интерактивті тақталар, проекторлар, экрандар, теледидарлар...)

№	Оқу жабдықтарының атауы	Саны	Шығарылған жылы

28-кесте - Физика зертханасын жарақтандыру

№	Оқу жабдықтарының атауы	Саны	Шығарылған жылы

Таблица 29 - Химия зертханасын жарақтандыру

№	Оқу жабдықтарының атауы	Саны	Шығарылған жылы

Таблица 30 - Биология зертханасын жарақтандыру

№	Оқу жабдықтарының атауы	Саны	Шығарылған жылы

Мектепті дамыту бағдарламасының формасы
(Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 6 сәуірдегі №130 бұйрығынан)

Мектепті дамыту бағдарламасы (5 жылға жасалады)

Бағдарлама паспорты

Атауы	Мектепті дамытудың 20_-20_ жылдарға арналған бағдарламасы
Әзірлеу үшін негіздеме	
Негізгі әзірлеуші	
Мақсаттар	
Міндеттер	
Күтілетін нәтижелер	
Іске асыру мерзімдері	20_-20_ жылдары

Кіріспе

Бағдарламаның мақсаты

Бағдарламаның даму кезеңдері

Жылдар	Іс-шара	Орындаушылар
--------	---------	--------------

Бағдарлама мониторингі

Мектептің педагогикалық кеңесі әзірлейді және қадағалайды.

Мониторинг нәтижелерінің, сондай-ақ мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық, білім беру саясатының басым бағыттарына ықтимал өзгерістердің негізінде Бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шараларға түзетулер енгізуді көздейді.

I. Мектептің жұмысының қазіргі жағдайының қысқаша сипаттамасы

II. Мектептің 20_-20_ жылдардағы білім беру жүйесінің жағдайын талдау

Мектепті дамытудың сыртқы және ішкі перспективаларын бағалау

Кадр ресурстары			
Ішкі күшті жақтары	Ішкі әлсіз жақтары	Қолайлы мүмкіндіктер	Сыртқы қауіптер (тәуекелдер)
Материалдық-техникалық ресурстар			
Ішкі күшті жақтары	Ішкі әлсіз жақтары	Қолайлы мүмкіндіктер	Сыртқы қауіптер (тәуекелдер)
Ақпараттық ресурстар			
Ішкі күшті жақтары	Ішкі әлсіз жақтары	Қолайлы мүмкіндіктер	Сыртқы қауіптер (тәуекелдер)
Білім беру сапасын арттырудың оқу-әдістемелік шарттары және инновациялық қызмет			
Ішкі күшті жақтары	Ішкі әлсіз жақтары	Қолайлы мүмкіндіктер	Сыртқы қауіптер (тәуекелдер)

Білім беру мазмұнын іске асыру			
Ішкі күшті жақтары	Ішкі әлсіз жақтары	Қолайлы мүмкіндіктер	Сыртқы қауіптер (тәуекелдер)
Білім алушылардың зияткерлік және шығармашылық қабілеттерін, білім беру сапасын дамыту шарттары			
Ішкі күшті жақтары	Ішкі әлсіз жақтары	Қолайлы мүмкіндіктер	Сыртқы қауіптер (тәуекелдер)
Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтар мен идеалдарға бағдарланған белсенді азаматтық ұстанымы бар тұлғаны қалыптастыру және өзінің қабілетін іске асыра білу шарттары			
Ішкі күшті жақтары	Ішкі әлсіз жақтары	Қолайлы мүмкіндіктер	Сыртқы қауіптер (тәуекелдер)
Білім алушылардың салауатты өмір салтын қалыптастыру және іске асыру шарттары			
Ішкі күшті жақтары	Ішкі әлсіз жақтары	Қолайлы мүмкіндіктер	Сыртқы қауіптер (тәуекелдер)

III. Мектептің миссиясы, мақсаты, міндеттері

Мектеп миссиясы

Мектептің мақсаты

Мектептің міндеттері

IV. Мектепті дамытудың басым бағыттары

V. Бағдарламаны іске асыру тетігі

VI. Бағдарламаны іске асырудан күтілетін нәтижелер